

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 7 juni justerades.

§ 2 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Ibrahim Baylan* (S) avsåg sig uppdraget som ledamot av riksdagen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om uteblivna svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2021/22:538

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:538 Arbetslösas aktivitet
av Lars Beckman (M)

Interpellationen 2021/22:538 *Arbetslösas aktivitet* av Lars Beckman (M) kan inte besvaras den 28 juni. Skälet till detta är sjukdom.

Interpellationen kommer inte kunna besvaras då det inte finns fler sammanträden under valperioden.

Stockholm den 27 juni 2022

Arbetsmarknadsdepartementet

Eva Nordmark (S)

Enligt uppdrag

Kerstin Bynander

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:556 Riksdagens tillkännagivande om alm- och askskottsjukan
av Staffan Eklöf (SD)

Interpellationen kommer inte att besvaras.

Skälet till detta är att statsrådet inte hinner besvara interpellationen före det sista sammanträdet för interpellationssvar.

Stockholm den 23 juni 2022

Näringsdepartementet

Anna-Caren Säterberg (S)

Enligt uppdrag

Annica Sandberg

Expeditionschef

§ 4 Anmälan om faktapromemorior

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2021/22:FPM105 Beredningsplan för transportsektorn *COM(2022) 211* till trafikutskottet

2021/22:FPM106 Ett strategiskt partnerskap med Gulfen *JOIN(2022) 13* till utrikesutskottet

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

COM(2022) 245 till justitieutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 19 september.*

COM(2022) 296 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 19 september.*

COM(2022) 650 och COM(2022) 655 till socialförsäkringsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 19 september.*

Svar på
interpellationer

§ 6 Svar på interpellationerna 2021/22:509, 510 och 557 om säkerställande av kvalitet före kvantitet i polisutbildningen

Anf. 1 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Katja Nyberg har frågat mig hur jag och regeringen ämnar se till att uppföljningsmodellen som ska fånga upp fler kvalitativa faktorer slutförs och tas i bruk så snart som möjligt. Hon har också frågat vad jag

och regeringen kommer att göra för att säkerställa att kvaliteten går före kvantitet vid rekrytering av polisstudenter. Ludvig Aspling har frågat mig om jag är villig att i framtiden låta en utomstående part granska kvaliteten på och utfallet av det teoretiska arbete som ligger till grund för polisens strategi i dag.

Polismyndigheten arbetar kontinuerligt med att utvärdera, följa upp och utveckla sin verksamhet. Det är myndigheten som beslutar om hur verksamheten ska organiseras, utifrån sin instruktion och andra författningar, och det är även myndigheten som ansvarar för prioriteringar och resursfördelning inom myndigheten. Polismyndigheten utvärderar också operativa insatser löpande för att utveckla polisverksamheten. Kunskapen sammanställs vid Nationella operativa avdelningens utvecklingscentrum, som säkerställer att metodutvecklingen utgår från beprövad erfarenhet. Att myndigheten har helhetsansvar för sin verksamhet är en viktig princip som ska värnas.

Regeringens resultatuppföljning av Polismyndigheten följer den logik som gäller för samtliga myndigheter. Återrapporteringskrav och uppdrag lämnas i det årliga regleringsbrevet och genom andra uppdrag under året som gäller utöver myndighetens instruktion och andra författningar.

Polismyndigheten lyder dessutom under internrevisionsförfordningen och har en internrevision. Därtill har Polismyndigheten en tillsynsenhet som fortlöpande bidrar till att utveckla myndighetens verksamhet. Det är en pågående process som myndigheten själv styr över.

Polismyndigheten genomgår just nu en historiskt stor utbyggnad. Antalet anställda har ökat med 6 500 sedan ingången av 2016, och anslaget har sedan 2015 ökat med 60 procent.

För att säkerställa ökningen av polisanställda har regeringen beslutat att starta polisutbildning på två nya lärosäten, i Malmö och Borås. Numera finns polisutbildningen på fem orter, och flera av dem erbjuder även distansutbildning. Dessutom har regeringen initierat en ny, snabbare antagningsprocess till polisutbildningen. Det är viktigt att påpeka att antagningskraven har legat fast. För att klara av ökningen har regeringen dessutom ökat Plikt- och prövningsverkets kapacitet. Det nya tredje prövningskontoret kommer att invigas i Göteborg efter sommaren. Detta ger effekt.

Antalet antagna till polisutbildningen har mer än fördubblats sedan 2015, och det är fortsatt högt söktryck. Vidare har det införts en ny väg till polisyrket. Genom att låta redan anställda akademiskt utbildade specialister genomgå polisutbildningen får dessa personer en kompetensutveckling, arbetsgivaren kan använda medarbetarna mer flexibelt och antalet poliser med polismans befogenheter ökar. Det är viktigt att påpeka att de nominerade genomgår samma tester som de sökande till grundutbildningen.

Min uppfattning är att svenska poliser är mycket välutbildade och professionella, vilket stöds av de förtroendemätningar där Polismyndigheten brukar hamna i topposition. En anledning är att antagningskraven för att bli polis är högt ställda. De tester som utförs av Plikt- och prövningsverket vilar på vetenskaplig grund i bland annat medicin, fysiologi och psykologi och gäller för att bli antagen till polisutbildningen. Påståendet från interpellanten att etnicitet är en bedömningsgrund för att bli antagen till polisutbildningen stämmer inte.

Polisutbildningen blir alltmer krävande med mer avancerat innehåll, fler examinerande moment och tydligare krav. Under utbildningstiden är det endast de som uppnått alla krav som blir godkända. I den avslutande sex månader långa praktikperioden, aspiranttjänstgöringen, finns ett nationellt enhetligt bedömningsunderlag där en aspirant måste vara godkänd i samtliga punkter för att kunna examineras och anställas som polisassistent.

Interpellanterna tar upp flera viktiga frågeställningar, men som jag har redovisat i mitt svar finns redan ett system för uppföljning inom Polismyndigheten. De högt ställda kraven i testerna för att bli antagen till polisutbildningen och löpande bedömningar under utbildningen samt att polisutbildningen bedrivs i en vetenskaplig miljö vid universitet och högskola borgar för att kvalitet går före kvantitet.

Anf. 2 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Tack för svaret, Morgan Johansson! Det stämmer att Polismyndigheten har ett helhetsansvar för sin verksamhet, men ett mer högkvalitativt ledarskap måste säkerställas inom polisen. Det är Morgan Johansson i sin roll som justitieminister som är ytterst ansvarig för att så sker.

Situationen för brottsligheten i Sverige är så allvarlig i dag att vi måste ställa lika höga krav på polischefer som på generaler i krig. Den som inte lyckas med sitt uppdrag måste bytas ut. För att polisen effektivt ska kunna bekämpa brottslighet och vara en attraktiv arbetsplats behöver regeringen ställa högre krav på polisledningen.

Polischefer som inte minskar brottsligheten och inte har nöjda medarbetare är inte lämpade och behöver bytas ut. Det är även ett krav som väljarna borde ställa på regeringen. En av anledningarna till att vi har hamnat där vi är i dag är att 500 erfarna och kompetenta polischefer försvann från sina funktioner i och med omorganisationen. De har ersatts av en helt ny generation chefer, där förändringsbenägenhet och följsamhet blev ledord. Det här är något som märks tydligt i den polisiära organisationen i dag.

Som Morgan Johansson nämnde pumpas vi in pengar i Polismyndigheten. Sedan 2015 har deras budget ökat med 60 procent.

Frågan till Morgan Johansson, som är ytterst ansvarig, är: När kommer de förväntade resultaten?

En tydlig indikation på att vi inte har en väl fungerande polisorganisation och ledning är påskkravallerna, där Polismyndighetens brister blev uppenbara. De gick inte att skylta över. Det inträffade är utifrån medborgarperspektivet det ultimata beviset på att vi har en mycket starkt centraliserad polisorganisation som lider av allvarliga brister.

Det handlar om effekterna gällande förtroendet för svensk polis kopplat till bildsekvenser med flyende poliser, brinnande och kapade polisfordon samt upploppsmakare bärande tillgripna polisuniformer och annan polisiär utrustning – bilder som är svåra att ta till sig. I fallet med påskupplöppen är frånvaron av en professionellt agerande polisledning före, under och efter händelserna häpnadsväckande.

Polisledningen hade fått underrättelseinformation veckor före upploppen. Som Morgan Johansson säkert redan vet är underrättelseverksamhetens analys grunden för att på ett operativt klokt sätt kunna möta kommande hotbilder. Trots det skedde ingen förändring av bedömningarna vare sig före upploppet eller under påföljande dagar, när liknande upplopp uppstod.

Konsekvenserna av polisedningens agerande är oacceptabla. Nästan 400 poliser skadades fysiskt eller anmälde tillbud vid de olika händelserna. Dessutom riskerar sannolikt många poliser att drabbas av psykiska efterverkningar.

En oberoende haverikommission behöver tillsättas gällande påskupploppen som samtidigt ser över de akuta förändringsbehoven inom svensk polis. Därtill behöver man på politisk nivå tillsätta en polisberedning som återställer Polismyndigheten till den polis som vårt lands invånare förtjänar.

Morgan Johansson nämnde att Polismyndigheten genomgår en historiskt stor utbyggnad, vilket stämmer. Men tyvärr är antalet poliser i förhållande till befolkningen oförändrat jämfört med när regeringen tillträdde 2014. Samtidigt har gängkriminaliteten och den grova våldsbrottsligheten ökat kraftigt. Enligt en nyligen genomförd undersökning från Polisförbundet anser sex av tio poliser att de har för låg bemanning för att klara uppdraget, vilket utgör ett hot mot medborgarnas säkerhet.

I dag väljer allt fler poliser att sluta. Nästan hälften, 44 procent, av dagens poliser gör något aktivt för att lämna polisyrket. Detta är förödande, för det krävs erfarenhet för att kunna göra ett bra jobb.

Anf. 3 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! I höstas offentliggjorde polisen en uppdatering av vad man kallar de utsatta områdena. Samtliga nya sådana områden finns i min valkrets, Stockholms län, medan ett område i Göteborg och ett i Norrköping togs bort från listan.

Låt mig upprepa vad det är vi pratar om här. Ett utsatt område är alltså ett område som präglas av en allmän obenägenhet att delta i rättsprocessen och av systematiska hot och våldshandlingar mot vittnen, målsägande och anmälare i området. Det är näst intill omöjligt för polisen att fullgöra sitt uppdrag. Det har många gånger skett en normalisering, vilken lett till att varken polis eller de boende reflekterar över det avvikande läget i området.

Ett särskilt utsatt område inbegriper även parallella samhällsstrukturer, extremism, systematiska kränkningar av religionsfriheten, fundamentalistiskt inflytande som begränsar människors fri- och rättigheter, personer som reser iväg för att delta i strid i konfliktområden och en hög koncentration av kriminella.

Om man tar denna fråga på allvar måste man börja med att undersöka varför problemet har uppstått från första början. Det har Nationella operativa avdelningen också gjort i en rapport från 2017 som heter just *Utsatta områden – Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen*. Här finns ett kapitel 2 som heter "Bakgrund till problematiken".

Det man kommer fram till tycker jag är ganska intressant. Jag skulle gärna vilja fråga Morgan Johansson om han står bakom de slutsatser som presenteras.

På sidan 12 står det till exempel att dessa områden har blivit utsatta på grund av "den arkitektoniska utformningen" och "förekomst av platser där ungdomar samlas".

Det står också så här: "Broar ... används frekvent idag av kriminella ungdomar för att kasta sten på förbipasserande bilar. Deras position innebär att de enkelt kan försvinna från platsen utan att bli upptäckta."

Vidare står det: ”Hälften av bostäderna i miljonprogrammen är tre-
rumslägenheter och där finns väldigt få stora lägenheter. Många av de fa-
miljer som bor i områdena är barnrika och har behov av stora lägenheter
vilket sällan kan erbjudas.”

Det här tycker jag talar extremt illa om dessa personers karaktär, alltså
att de skulle bli kriminella därför att lägenheterna som de har fått helt gratis
är för små. Det är extremt oförskämt om det är sant, men jag tror inte att
det är sant. Notera: Det här är Morgan Johanssons teori, inte min.

Jag kan också passa på att informera Morgan Johansson om en sak som
jag tror att han inte riktigt förstår. Statsrådet tillhör ju en väldigt välbärgad
politisk adel som har haft högre inkomster än 99,9 procent av befolkningen
under hela detta århundrade, skulle jag anta. För många stockholmare är
en tretrumslägenhet mer än vad man har råd med, även om man jobbar.

Nu skulle jag vilja höra vad Morgan Johansson säger. Beror det här
problemet på att det finns gångbroar, på att tretrumslägenheterna är för små
eller på att det finns platser där ungdomar samlas? Är den analysen kor-
rekt?

Jag vill också understryka att det som statsrådet säger i interpellations-
svaret inte stämmer. Det teoretiska arbete som ligger till grund för polisens
strategier har inte utvärderats. Polisens strategier i sig har utvärderats, ex-
empelvis av Riksrevisionen i en rapport från 2020 som jag är helt säker på
att Morgan Johansson kommer ihåg. Men det teoretiska arbetet – eller
forskningen, som man väljer att kalla det – har inte utvärderats. Det finns
inte heller något sådant uppdrag, vad jag vet i alla fall, och det är det min
fråga handlar om. Kommer forskningen som säger att det är gångbroarnas
fel att dessa områden är utsatta att utvärderas och följas upp?

Anf. 4 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det finns ett tydligt tecken på när högern är pressad. Det
är att man hela tiden fortsätter att höja tonläget, gärna med smutskastning,
personangrepp och den typ av inlägg som Ludvig Aspling precis hasplade
ur sig. Jag tänker inte följa med i den retoriken. Låt mig bara säga att jag
inte tillhör någon välbärgad politisk adel, snarare tvärtom. Hela min familj
är rotad i arbetarklassen i nordvästra Skåne, och det är jag stolt över. Så är
det med den saken.

När det sedan gäller de frågor som tas upp kring polisen kan jag börja
med att konstatera att tvärtom vad Katja Nyberg påstår ligger förtroendet
för polisen rekordhög. Allmänheten har ett mycket högt förtroende för
polisen och polisens sätt att jobba. Det inbegriper också polisledningen.
Även om jag förstår att högern nu tydligen är på jakt inte bara efter reger-
ingen utan också efter polisledningen är det faktiskt så: Här har de inte
opinionen med sig, tvärtom. Polisens förtroende ligger rekordhög hos all-
mänheten. Det tycker jag också att polisen förtjänar, för polisen gör ett i
grunden väldigt bra jobb.

Vi har under de här åren sett till att förstärka polisens möjligheter att
verka mot den här kriminaliteten. Det är därför vi har gjort så stora sats-
ningar på polisen. Det nämndes att anslagen nu ökat med 60 procent sedan
2015. Det är faktiskt ännu mer. Tioårsperioden 2014–2024 ökade anslagen
till polisen med nästan det dubbla, från lite drygt 20 miljarder till nästan
40 miljarder. Det finns nog ingen myndighet, skulle jag säga, som har växt
lika mycket som denna myndighet nu gör.

Det gör den mot bakgrund av att vi måste se till att trycka tillbaka den organiserade kriminaliteten. Det var därför vi startade de två nya polisutbildningarna, i Borås och i Malmö. Det är därför de här nya anslagen kommer till. Det är därför vi ökar möjligheterna för polisen att avlyssna till exempel de kriminella gängerna. Det är därför vi nu sätter upp kameror på brottsutsatta platser, hittills 450 stycken. Det är därför vi ser till att alla poliser i yttre tjänst ska få uniformskameror. Det är därför vi ser till att successivt bygga ut svensk polis.

Katja Nyberg har skrivit två interpellationer med exakt likalydande text. Det är väl bara för att hon ska få två pinnar i interpellationsstatistiken. Jag vet att Katja Nyberg har kritiserat polisen för att man ägnar sig åt pinnjakt, men här är det hon själv som ägnar sig åt pinnjakt när det gäller interpellationer. I båda texterna finns det i mitt tycke ganska upprörande felaktigheter.

Bland annat påstår hon att kravet på svenska för att komma in på polisutbildningen har avskaffats. Det räcker att gå in på polisens hemsida för att se att det krävs godkända betyg på gymnasienivå i svenska, samhällskunskap och flera andra ämnen för att få söka till polisutbildningen.

Sedan påstår hon, vilket faktiskt är ännu mer upprörande, att etnicitet har blivit ett centralt bedömningskriterium, vilket är totalt gripet ur luften – fullständigt fel! Det förstår man inte minst mot bakgrund av att andelen personer med invandrarbakgrund i poliskåren i dag uppgår till ungefär 6 ½ procent medan den i befolkningen i stort uppgår till ungefär 20 procent. Om etnicitet hade varit något slags bedömningskriterium skulle de siffrorna ha sett helt annorlunda ut.

Det är snarare tvärtom: Vi behöver en poliskår som bättre speglar hela befolkningen. Vi behöver en poliskår som är rotad i hela befolkningen. Det tycker jag är viktigt. Men det är ett totalt felaktigt påstående som Katja Nyberg här har kommit med.

Anf. 5 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Jag tänkte börja med förtroendet för svensk polis. Det är inte så konstigt att svensk polis får ett väldigt högt förtroende i de mätningar som görs. Det beror på att Polismyndigheten har en gigantisk kommunikationsavdelning, större än Svenska Dagbladet, som pumpar ut headlines i sociala medier och allt möjligt bara för att det ska se ut som om Polismyndigheten är mycket bättre än vad de är.

Det finns flera exempel på hur de jobbar. Jag ska ta upp ett, Rimfrost, som är ett av de tydliga exemplen.

Polismyndigheten använder olika insatser och projekt som strategi för att skyla över sina dåliga resultat och skapa ett förtroende och en förhoppning om att polisen är på rätt väg i arbetet mot gängkriminalitet och skjutningar. Men vad det egentligen handlar om är att de skyler över existerande systemfel. Retoriken kring de här nystartade projekten skapar en föreställning om att Polismyndigheten gör allt i sin makt för att komma till rätta med problemen och därför inte kan lastas för den negativa utvecklingen.

Operation Rimfrost är ett sådant exempel, som inte hade föregåtts av någon genomarbetad analys eller utarbetad operationsplan. Utgångspunkten var att Polismyndigheten måste göra något för att framstå som hand-

lingskraftig och i kontroll över situationen. Det här är symtomatiskt för svensk polis.

Rikspolischefen uttalade sig och sa: ”Det kommer bli otroligt jobbigt att vara kriminell i Sverige.” Resultat kommunicerades ut en vecka efter beskedet om att Operation Rimfrost hade startats. Bilden var då att den var framgångsrik. Uttalanden gjordes om att arresten hos polisen i Malmö började bli full och att Operation Rimfrost hade börjat märkas i Malmö.

En månad efter start kommunicerades det ut att tolv kilo narkotika och ett tjugotal vapen hade beslagtogs. Men sedan visade det sig att den initiala effekten av Operation Rimfrost var missvisande. I jämförelse med tidigare år hade operationen knappt visat avtryck i organisationen. Beslagen omfattade inte bara beslag från gängkriminalitet utan även beslag från personer utan sådan koppling. Cirka 40 procent av vapnen var inte handeldvapen, utan det var pepparsprej, tårgas och till och med vapendelar som räknades in i statistiken.

Fem månader före Operation Rimfrost sköts tolv personer till döds. Under operationens fem månader miste 25 personer livet. Trots kritiken vidhöll rikspolischefen att operationen varit lyckad och justitieministern att polisens arbete varit oerhört imponerande.

Gällande antalet poliser är det faktiskt så att en myndighet som har en av de viktigaste samhällsbärande funktionerna håller på att tappa nästan hälften av sin personal. Förra året sa över 300 poliser upp sig, och i år har den takten ökat ännu mer. Varenda polis som är gammal i gamet är ovärderlig för både myndigheten och samhället. Ändå har över 3 000 slutat sedan 2014, och det är exklusive pensionsavgångar. Utan rutinerad personal står polisen chanslös mot den organiserade brottsligheten.

Den främsta orsaken till att poliser väljer att lämna yrket är lönen. Trots att lönerna har höjts de senaste åren tvingas nästan en av tre poliser att arbeta övertid för att få ihop det. I våra grannländer ser det annorlunda ut, och i till exempel Danmark tjänar en polis nästan 30 procent mer än vad en svensk polis gör. Det fungerar inte längre att säga att vi aldrig har haft så många poliser som vi har i dag och att Polismyndigheten får alla resurser den vill och lite mer därtill.

Jag undrar: Vågar Morgan Johansson rannsaka sig själv och vara ärlig mot det svenska folket och säga att den politik som regeringen nu har fört i åtta år uppenbarligen inte fungerar?

Anf. 6 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Det som regeringen och Polismyndigheten har försökt göra sedan 2014 är att ta fram en vetenskapligt baserad metod för Sveriges lokalpoliser. Det är inget fel med det i och för sig. Det är ju bra om man har en väl genomtänkt teori att arbeta efter.

Polismyndighetens metodstöd mot lokalt organiserad brottslighet togs fram under 2015–2016 och ska enligt beslut från Noa tillämpas av lokalpolisområden med utsatta områden från och med 2016. Metodstödet har sin bas i en forskningscirkel vid Malmö universitet.

Vilken typ av metodstöd som polisen får beror naturligtvis mycket på vilken vetenskapsdisciplin som man lämnar över arbetet till. Jag tänkte att vi ska titta lite grann på vilka som har tagit fram det här metodstödet. Det är en docent i kulturgeografi, en biträdande prefekt vid institutionen för kulturgeografi, en professor i kulturgeografi, en doktorand vid fakulteten

för kultur och samhälle, en doktor i socialvetenskap, en adjunkt i kulturgeografi och en ensam stackars kriminolog. Ingen polis eller polisforskare så långt ögat kan nå!

Den andra frågan som jag gärna vill ställa till Morgan Johansson är: Hur smart är det att inte involvera en enda polis eller polisforskare i det metodstöd som ska hjälpa polisen att lösa den absolut svåraste uppgiften som polisen står inför? Svaret på den frågan, Morgan Johansson, är: Inte särskilt smart.

Om någon undrar varför man har kommit fram till att det är gångbroarnas fel att vi har utsatta områden eller att det finns platser där ungdomar träffas, vad nu det innebär, kan man fundera på om det beror på att man har valt att lämna över arbetet till ett gäng kulturgeografer. Ja, så är det nog, skulle jag gissa.

Ytterligare en fråga som man kan ställa sig är denna: Om det är gångbroarnas fel, varför har då ingen föreslagit att helt enkelt bara riva dem? Ingen från regeringssidan har föreslagit detta. Jag åker igenom de här områdena lite då och då, och gångbroarna finns kvar. Det skulle vara betydligt billigare att riva dem än att göra de enorma polisiära insatser som man gör nu.

En annan fråga man måste ställa sig är hur det kan komma sig att Socialdemokraterna med en åsnas envishet hävdar att det är bristen på fritidsgårdar som gör att de här ungdomarna blir kriminella medan polisen å sin sida hävdar att det är det faktum att det finns platser där ungdomar samlas som gör ungdomarna kriminella. Är inte en fritidsgård själva definitionen av en plats där ungdomar samlas? I min värld är det i alla fall det.

Jag noterade också att Morgan Johansson fick chansen att svara på frågan om han står bakom de teoretiska slutsatser som man drar om varför de här områdena har blivit utsatta. Det är gångbroar, platser där ungdomar samlas, lägenheter som är för små och så vidare. Morgan Johansson duckade för den frågan. Han vägrade att svara. Jag förstår varför han vägrade att svara, men jag skulle ändå bara vilja ha ett ärligt svar, fru talman. Jag tycker inte att det är för mycket begärt.

Står Morgan Johansson bakom de här slutsatserna, och tror han att de är korrekta? Om han gör det: Visst, fine! Men om han inte gör det och tror att det kan finnas annat relevant som man kanske skulle behöva luska lite grann i, varför då inte tillsätta en utredning för att utvärdera det teoretiska arbetet som ligger till grund för det här? Kanske kan man tillsätta en ny sådan här forskningscirkel, vad vet jag.

Anf. 7 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Till att börja med kan man säga att det här är riksdagen och inte roliga timmen i sexan eller en dålig stand up comedy-föreställning, om nu Ludvig Aspling går omkring och tror det. Han försöker göra sig lustig här över en del av de slutsatser som polisen drar. De är en del av slutsatser bland många andra som polisen drar. Jag har ingen anledning att överpröva de slutsatser som polisen drar. Men det här är naturligtvis inte de enda slutsatserna.

Ludvig Aspling tycker att jag ska lita på polisen, de arbetsmetoder som man tar fram, de kontakter som man har och det underlag som man har. Jag gör det. Jag tycker inte att Ludvig Aspling ska sitta som någon uppfinnarjocke och spekulera själv på sin kammare: Skulle man inte ha kunnat

göra så här i stället? Vad finns det för underlag för det här? Det tycker jag är helt fel sätt att gå på det här.

Polisen har naturligtvis ett grundläggande uppdrag att utveckla sin verksamhet. Men det är inget teoretiserande, som det låter på Ludvig Aspling som att man ägnar sig åt, utan det är en mycket handfast verksamhet. Det handlar om att ha rätt poliser på plats vid rätt tillfälle som med rätt utrustning kan gå in och gripa kriminella. Det är polisens grunduppdrag. Det är inga seminarieövningar i grunden eller något slags akademisk verksamhet på det sättet, utan det här är handfast polisarbete där man går på bovarna och ser till att bura in dem. Det gör man också i mycket större utsträckning än tidigare, för att gå in på Katja Nybergs frågeställningar.

Jag måste säga att detta är anmärkningsvärt. Här säger jag att polisen har ett högre förtroende från allmänheten än på många år – allmänhetens förtroende har till och med ökat stadigt sedan 2016 – och så säger Katja Nyberg att det beror på att polisen har bra kommunikationsavdelningar. Är inte det att underskatta allmänheten? Det handlar väl inte om kommunikationsavdelningar. Det här handlar om vilket resultat som allmänheten ser att polisen gör, hur polisen jobbar och vilket förtroende man knyter till polisledning och polisens arbetssätt. Underskatta inte allmänheten!

Vad är det då polisen gör? Jo, man kraftsamlar mot den gängrelaterade brottsligheten. Rimfrost, som Katja Nyberg kritiserade så mycket, var ett exempel på det. Vi hade sett en uppgång när det gällde skjutningar i Malmö under en lång period. Då kraftsamlade polisen i Malmö med omejd för att försöka gripa så många som möjligt och bryta spetsen av de gängkriminella strukturerna. Av allt att döma har man lyckats. Skjutningarna i Malmö har gått ned med två tredjedelar sedan 2017.

Allt handlade förstås inte om Rimfrost. Det finns mycket annat också som polisen och inte minst kommunen gjorde. Sluta skjut-projektet är ett exempel som jag tror har haft betydelse, liksom många andra metoder som man har tillgodogjort sig och arbetat med. Men att resultatet visar på att det här var en framgång tror jag inte att man kommer undan. Det är naturligtvis det som allmänheten har sett.

Vad är det då polisen gör med alla sina nya resurser, nya verktyg och nya befogenheter? Jo, man har inriktat sig hårt mot de gängkriminella. Det får också resultat.

Vi har nu nästan 8 000 i häkte och på anstalter. Vi griper alltså fler gängkriminella än någonsin tidigare i Sverige, och vi burar in dem på långa fängelsestraff, som är mycket längre nu än tidigare, till följd av våra straffskärpningar.

Man vänder inte detta i en handvändning. Det är klart att det tar tid att rycka upp strukturerna. Men för att kunna göra det behöver man jobba på precis det sätt som polisen i dag gör, med att sätta hårt mot hårt mot de kriminella och med att ta bort de mest brottsaktiva individerna från gatorna. Och det gör man.

Anf. 8 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! För mig är det märkligt att Morgan Johansson tycker att 12 döda före Operation Rimfrost och 25 döda under operationen är en lyckad operation. Det är svårt för mig att förstå.

Jag tänkte komma in lite även på polisutbildningen, eftersom jag inte har hunnit ta upp den. Det saknas tyvärr studenter, och poliser lämnar yrket

i dag. Det är fakta. Hela tiden lyfts det fram nya krav på att vi behöver få in fler poliser. Men det lyfts inte fram att vi behöver fler kompetenta sökande. Att vara polis är svårt och komplext. Vi behöver en poliskår med erfarna poliser som har en yrkesstolthet och som inte väljer att sluta efter kort tid som polis.

Vi behöver också en polisledning som lyssnar på sin personal. Erfarna poliser har varnat för att utvecklingen avseende gängkriminalitet skulle bli svårhanterlig om polisen inte förändrar sina arbetsmetoder och strategier samt prioriterar socioekonomiskt utsatta områden högre. Biträdande rikspolischefen avfärdade önskemålet om en ordentlig genomlysning av problemen i den nya organisationen som larv och menade att personalen var alltför otålig.

Detta arroganta synsätt fungerar inte. Det behövs förändringar för att locka fler trygga, sunda och kloka personer som klarar de påfrestningar som yrket kräver.

Gällande antagningskraven stämmer inte det Morgan Johansson säger: att antagningskraven har legat fast. Man återinför inte kravet på test i svenska. Det räcker inte att ha godkänt betyg för att klara det som krävs för ett kvalitativt arbete. Att sänka minimikraven på begåvningsstestet, att ta bort kravet på högskoleprov, där bland annat en del i svenska ingår och att inte ha krav på livräddningskunskaper, simning med mera är inte att hålla fast vid befintliga krav. Det är ett desperat, kortsiktigt tänk för att regeringen ska nå sitt mål om 10 000 fler polisanställda.

Anf. 9 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Jag tror att problemet till stor del består i att Morgan Johansson helt enkelt inte vet vad polisen gör. Han sa i förra inlägget att polisen inte ska hålla på med något teoretiserande, bygga upp teorier och göra något akademiskt arbete.

Så här står det i förordet till den rapport som jag hänvisade till: ”Ambitionen med rapporten är att öka kunskapen för att bättre förstå problematikens omfattning och hur den sannolikt kommer att påverka samhällsutvecklingen framöver. Detta för att skapa förståelse för nödvändiga och långsiktiga samhällsförändringar som kan motverka att problemen i de utsatta områdena fördjupas.”

Det är uppenbart att det är just teoretiskt arbete man håller på med. Jag är inte det minsta kritisk till det. Det är jättebra om man har en väl utarbetad teoretisk metod som man arbetar efter. Det sa jag också i mitt första anförande. Det är inte det som är problemet.

Problemet är att metoden är fullständigt koko. Man kan inte skylla problemen på att det finns platser där ungdomar samlas, på att det finns gångbroar eller på att lägenheterna är för små. Det finns nämligen bostadsbrist i i stort sett hela landet, och det finns platser där ungdomar samlas i i stort sett hela landet. Det finns också platser där man kan kasta sten på polisen och lätt komma undan i i stort sett hela landet, om det nu är det man vill. Det är inte det som är den utmärkande faktorn för de här områdena. Det är något annat som pågår här. Det är fullständigt uppenbart.

Min egen teori är att grunden för de här problemen till väldigt stor del består av Socialdemokraterna och deras syn på integrationspolitik och migrationspolitik i kombination. Det är grunden för det här problemet. Men det kan Polismyndigheten naturligtvis inte säga, eftersom deras viktigaste

jobb i dagens läge tyvärr är att skydda Socialdemokraterna från kritik. Det är därför de alltid måste utgå från deras världsbild, det vill säga att lägenheterna är för små, och det är därför de inte klarar att lösa problemen de ställs inför. Det är min egen tes.

Anf. 10 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Ja, det är Ludvig Asplings alldeles egna tes. Jag förstår att han har den. I inte minst högerkretsar ägnar man sig nu för tiden åt en hel del konspirationsteorier. Det här är väl bara en i raden.

Han avfärdar helt och hållet att polisen säger att trångboddhet kan vara ett problem. Jag förstår inte riktigt varför. Det är klart att trångboddhet är ett problem som kan leda till att barn och ungdomar hamnar snett. Om det till exempel är så fullt med barn i lägenheten att man inte klarar att läsa sina läxor utan i stället får hänga på ställen där man inte ska hänga blir man lätt byte för just den gängkriminella som är på väg att rekrytera barn och ungdomar.

Det avfärdar Ludvig Aspling och säger att trångboddhet inte är något problem. Han försöker också förlöjligen polisen när polisen pekar på att trångboddhet kan vara ett problem. Det är ganska anmärkningsvärt.

När det gäller hela diskussionen med Katja Nyberg om bland annat polistillväxt påstår hon i sin interpellation att kravet på svenska har avskaffats. Jag säger återigen att det räcker att gå in på hemsidan för att se vad som krävs för att kunna söka in på polisutbildningen.

Hon försöker även leda i bevis att etnicitet skulle vara ett centralt bedömningskriterium. Det är fullständigt gripet ur luften, vilket jag sa i mitt första anförande. Katja Nyberg har inte återkommit till det, eftersom hon vet att hon har fel. Etnicitet är sannerligen inte något centralt bedömningskriterium. Det är en lögn, rakt upp och ned. Så är det!

För ett par veckor sedan gick 785 nya poliser ut i verksamheten. Om några veckor kommer beskedet om den nya kullen, som ska börja till hösten. Allt pekar på att den nya kullen kommer att bli ännu större än tidigare.

Allt pekar också på att vi kommer att uppnå det mål som vi har satt upp: 10 000 fler anställda inom polisverksamheten fram till 2024. År 2024 kommer det att vara ungefär 38 000 anställda, varav ungefär 26 000 poliser. Vi kommer att uppnå vårt polismål.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2021/22:520 om incitament för anpassning till Sverige

Anf. 11 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig om jag och regeringen avser att verka för att införa ett fullt ut solidariskt skadeståndsansvar för föräldrar gällande deras barns brottslighet.

Den typ av våld som påskupploppen var ett exempel på kan aldrig accepteras. De ansvariga ska gripas, dömas och få sina rättmätiga straff.

År 2010 infördes ett skärpt skadeståndsansvar för vårdnadshavare för skador som deras barn orsakat genom brott. För några år sedan utvärderade

Brottsförebyggande rådet reformen. Man kom då fram till att det skärpta skadeståndsansvaret för vårdnadshavare borde avskaffas eller ändras för att komma till rätta med de negativa konsekvenserna.

Utvärderingen visade att skadeståndet slår särskilt hårt mot ekonomiskt utsatta ensamstående mammor, och Brå fann inget stöd för att reformen har haft en brottsförebyggande effekt eller ökat föräldrarnas engagemang. Det saknas alltså stöd för att vårdnadshavares solidariska skadeståndsansvar har någon positiv påverkan på föräldrarnas uppfostran och kontroll. Tvärtom leder ansvaret snarare till att redan utsatta personer får det ännu svårare.

Regeringen bedriver ett omfattande arbete för att minska brottsligheten och öka tryggheten i samhället. Med 34-punktsprogrammet genomför regeringen, på punkt efter punkt, kraftfulla åtgärder för att bekämpa gängkriminaliteten. Det handlar om skärpta straff samt nya verktyg och resursförstärkningar till de brottsbekämpande myndigheterna.

Inom ramen för programmet görs även stora satsningar på det brottsförebyggande arbetet. Sedan den 1 januari i år har regeringen gått fram med knappt en halv miljard för subventionering av kommunernas placeringar på särskilda ungdomshem. Regeringen har också nyligen beslutat om en lagrådsremiss med förslag om att kommunerna ska ha ett lagstadgat ansvar att arbeta brottsförebyggande.

Regeringen avser också att utreda möjligheten att införa en ordning med ungdomskriminalitetsnämnder liknande den danska modellen, anpassad efter svenska förhållanden.

Regeringens högsta prioritet är fortsatt att Sverige ska bryta segregationen och tränga tillbaka våldet och kriminaliteten. Som jag nyligen uppgav som svar på samma fråga från Tobias Andersson är jag dock inte beredd att föreslå symbolåtgärder som inte har visat sig ha någon effekt på brottsligheten utan bara ökar klyftorna.

Anf. 12 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Under påskhelgen ägde fruktansvärda korankravaller rum runt om i Sverige. Över 400 poliser uppges ha skadats, och statens våldsmonopol utmanades kraftigt samt förlorades i vissa extrema fall.

Det står nu klart att massinvandring, obefintliga krav på integrationspolitik och slapp kriminalpolitik leder till en oerhört dystert samhällsutveckling. Inom Sveriges gränser finns stora hotbilder, inte minst från dem som genuint hatar Sverige och allt det som Sverige står för: vår demokrati, vår polis med mera. Vi kan aldrig tillåta att majoritetssamhället backar tillbaka. Sveriges lagar och grundlagsfästa rättigheter ska upprätthållas samtidigt som vi motar tillbaka de kulturellt belastade områdena, de parallella samhällsstrukturerna, gängkriminaliteten och segregationen.

För att möjliggöra detta har Sverigedemokraterna efter korankravallerna presenterat två separata åtgärds paket för att få bukt med parallellsamhällena och den kriminalitet de göder. Först och främst har vi ett 30-punktsprogram mot korankravallerna. Därtill har vi ett åtgärds paket mot parallellsamhällena explicit. Hittills har inget annat parti tydligt anslutit sig till alla de förslag som vi lagt fram, men i sinom tid lär fler ta efter, som så många gånger förr.

Det kanske mest skrämmande under korankravallerna var hur mordförsöken på poliser i vissa fall tycks ha utgjort en familjeaktivitet för Sve-

rigehatande grupper. Många föräldrar, även i utsatta områden, gör säkert sitt yttersta för att hålla koll på och uppfostra sina barn men tyvärr långt ifrån alla, vilket korankravallerna tydligt visade.

Med detta som bakgrund finns ett förslag från Sverigedemokraterna för att stärka familjers incitament att uppfostra sina barn. Det är förslaget om strikt skadeståndsansvar för föräldrar. Det solidariska skadeståndsansvaret för föräldrar för deras barns brottslighet bör enligt oss gälla fullt ut i stället för att inskränkas till bara en viss del av prisbasbeloppet, så som fallet är i dag. Mig veterligen har Morgan Johansson ingen åsikt om detta.

Vi vill även se över möjligheten att begränsa rätten till ekonomiska bidrag för föräldrar vars barn begår brott. Om vissa personer i en familj begår brott eller i övrigt vägrar foga sig efter svenska samhällsförpliktelser bör tillgången till delar av välfärden och andra sociala rättigheter kunna begränsas.

I sitt svar problematiserar Morgan Johansson vårt förslag endast utifrån effekterna för gärningsmannen, den kriminelle och dennes omgivning. Inte ett ord nämner han om brottsoffren, om deras upprättelse och om deras rätt till skadestånd. Vilka åtgärder föreslår Morgan Johansson i stället för att kunna säkerställa att brottsoffret får det skadestånd som han eller hon har rätt till? Och hur kan vi börja etablera sunda demokratiska värderingar även i utsatta områden i Sverige?

Anf. 13 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Först är väl frågan vem som hatar Sverige. Det finns nog ingen som hatar Sverige lika mycket som Sverigedemokraterna gör, i alla fall inte om man ska gå efter den retorik om Sverige som de hela tiden ägnar sig åt. Det finns inget politiskt parti som smutskastar Sverige så mycket som Sverigedemokraterna gör, inte minst i internationella medier. Är det någon som hatar Sverige är det Sverigedemokraterna.

När jag besöker utsatta områden möts jag av en helt annan attityd. Där älskar man faktiskt Sverige och vill gärna vara en del av Sverige. De allra flesta av dem som bor i utsatta områden vill bara leva sina liv, försörja sina familjer, se till att det blir lugn och ro och att barnen ska kunna växa upp tryggt och säkert. Så är det faktiskt. Även Tobias Andersson borde besöka ett utsatt område någon gång så att han kunde lära känna några av de familjer och de barn som han nu gör allt han kan för att smutskasta. Men så där är det ju med högern.

Först och främst handlar detta inte om huruvida brottsoffren ska få skadestånd eller inte. Om en gärningsman inte kan betala ett skadestånd går staten in och betalar via Brottsoffermyndigheten. Det vet Tobias Andersson likaväl som jag. Det är ingenting att skaka på huvudet åt, som Tobias Andersson gör nu. Det ligger till så här: Om gärningsmannen inte kan betala gör staten det via Brottsoffermyndigheten. Så fungerar systemet.

Vad det handlar om här är huruvida hela familjen ska straffas för ett brott som ett barn begår. Då blir det självfallet olika utfall beroende på vilken familj man kommer ifrån. Om man växer upp i Danderyd eller Täby med familjer som har mångmiljoninkomster är det inte så svårt att klara av att betala om till exempel ens tolvåring begår ett brott som renderar ett skadestånd. Det fixar man nog.

Men alla är inte uppväxta med guldsked i munnen. Det finns familjer som inte har en chans att klara av en sådan kostnad. Därför har en begräns-

ning till en del av basbeloppet fastställts. En fattig familj med till exempel en ensamstående mamma skulle kunna bli helt ruinerad om barnet begick ett sådant brott. Det är därför begränsningen finns. Annars skulle det bara leda till att den ensamstående mamman får ännu svårare att ge sina barn en bra uppväxt.

Dessutom skulle det här drabba inte bara mamman utan hela familjen. Det kan finnas syskon. Kanske kan Tobias Andersson svara på frågan varför en syster till en pojke som har begått ett brott drabbas av de brott som hennes bror har begått. Det blir konsekvensen av Tobias Anderssons förslag, fru talman.

Anf. 14 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Till att börja med vill jag bemöta Morgan Johanssons fråga om vem som hatar Sverige. Inte är det Sverigedemokraterna! Sverigedemokraternas grundläggande politiska inställning, själva syftet med Sverigedemokraterna som parti, har varit att värna om Sverige. Vi vill återskapa det Sverige som en gång var präglad av trygghet, tradition och tillhörighet och som sedan länge har fördärvats, försakats och tillintetgjorts av politiker som Morgan Johansson, det parti han företräder och flertalet andra partier i denna kammare som också bär skuld för hur Sverige har utvecklats.

När vi problematiserar de samhällsproblem som andra har skapat och när vi talar öppet om konsekvenserna av Morgan Johanssons tid som justitieminister anser han att vi smutskastar Sverige och drar ett likhetstecken mellan det och att vi hatar Sverige. Det enda vi har gjort är att belysa de brister i det svenska samhället som Morgan Johansson och andra politiker från sjuklövern har skapat. Det enda vi har velat är att återupprätta ett tryggt Sverige där vi känner tillhörighet och gemenskap och där vi strävar åt samma håll. Men då påstår Morgan Johansson att Sverigedemokraterna hatar Sverige. Ingenting kunde vara mer fel.

Det Morgan Johansson påstår om huruvida man som brottsoffer får skadestånd eller inte stämmer inte. Det är först efter att man som brottsoffer drivit processen mot den enskilde gärningsmannen, tvingats att på nytt gå igenom det man utsatts för och insett att man inte får en krona av gärningsmannen som man kanske har möjlighet att vända sig till staten och berörd myndighet. Frågar man Sverigedemokraterna säger vi att det enkla vore att staten omgående betalar ut hela skadeståndet till det drabbade brottsoffret. Sedan får staten driva in det från gärningsmannen. Så fungerar det inte i dag, fru talman, oavsett vad Morgan Johansson påstår.

Morgan Johansson kanske kan svara på varför det annars finns uppmärksammade fall där våldtäktsoffer inte ens i närheten har fått ut hela sitt skadestånd samtidigt som våldtäktsmannen omgående fått ut ett skadestånd på närmare 1 miljon från staten. Nu skakar Morgan Johansson på huvudet. Han får redogöra för detta sedan.

Det som är viktigt nu är att Morgan Johansson kritiserar vårt förslag att föräldrarna ska ha ett strikt skadeståndsansvar. De ska vara skyldiga att betala hela skadeståndet när deras barn begår brott. Han säger att detta skulle späda på utanförskapet i Sverige. Men vi har ju redan ett system med solidariskt skadeståndsansvar, fru talman, även om det bara är begränsat till en viss del av prisbasbeloppet. Jag har inte hört att Morgan Johansson vill frångå rådande princip. Jag har inte hört att han vill ändra detta. Då innebär det att Morgan Johansson står bakom en del av den poli-

tik som han beskyller oss för att vilja driva igenom för att skapa splittring och utanförskap i samhället. Jag får inte ihop logiken i detta.

Jag vill hinna med en sak till i detta inlägg. I sitt svar kallar Morgan Johansson korankravallerna för påskupplopp, och jag förstår inte varför.

Det var inte påskfirande svenskar som valde att avbryta sillunchen eller ägglekarna för att gå ut och kasta sten mot polismän. Det var i sådana fall människor som firade ramadan. Det var banne mig inte de som firade påsk; det kan jag vara tydlig med.

Det här var korankravaller, inga påskupplopp. Kalla det för vad det var, och försköna inte språket när det gäller dessa fruktansvärda händelser!

Anf. 15 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om språkbruket i kammaren.

Anf. 16 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag står fast vid att när man ser hur de politiska partierna agerar, både i Sverige och utomlands, finns det inget parti som smutskastar Sverige mer än vad just Sverigedemokraterna gör.

För några år sedan skrev ni ju artiklar i The Wall Street Journal, där ni satte bilden av att Sverige är ett land som håller på att tas över av muslimer. Det är hela det så kallade narrativet, tillfälligtvis ungefär samma narrativ som ryssarna försöker sätta på Sverige när de bedriver sina kampanjer mot Sverige via sina trollfabriker. Men det kanske bara är en tillfällighet.

Jag påstår att Sverigedemokraterna är det parti som hatar Sverige mer än något annat parti. Ni motverkar Sverige, smutskastar Sverige och försöker hela tiden skapa en negativ bild av Sverige, därför att ni aldrig har accepterat det som Sverige är i dag, nämligen ett land där vi har människor som kommer från många olika länder, talar många olika språk, har olika etnicitet och olika religion. Detta Sverige har ni aldrig någonsin accepterat. Det ägnar ni er dag efter dag, timme efter timme åt att smutskasta på olika sätt.

När det sedan gäller frågan om skadeståndet har Tobias Andersson faktiskt fullständigt fel. Jag vet det, för jag har nämligen själv fått ut skadestånd och vet hur det fungerar.

Om gärningsmannen inte kan täcka det skadestånd som han har ådömts, om han inte har tillgångar till det, vänder man sig till Kronofogden som driver in det. Det är inte så att brottsoffret får knacka på dörren till gärningsmannen och säga: Nu måste jag få ut mina pengar. Det stämmer inte. Det är Kronofogden som gör indrivningen. Finns det då inte pengar att hämta är det Brottsoffermyndigheten som går in och täcker upp. Anledningen till att vi en gång inrättade Brottsoffermyndigheten var just att se till att man ska kunna få ut sina skadeståndspengar.

Detta handlar alltså inte om huruvida brottsoffret får ut sina pengar eller inte, utan detta handlar bara om hur skadeståndet ska fördelas. Jag vill bara inflika att om jag hade kunnat skulle jag också vilja ta bort den här regeln. Det är mycket osäkert om det finns en majoritet i riksdagen för det. Men jag tycker att det här är fel, och Brottsförebyggande rådet har ju konstaterat att den gör mer skada än nytta. Jag skulle gärna vilja ta bort denna regel och tycker att huvudregeln ska vara att man får ta sina egna kostnader. När en vuxen begår brott ska skadeståndet naturligtvis betalas av den vuxna.

I det här fallet, om Tobias Andersson skulle få sin vilja igenom, finns det en risk för att fattiga familjer helt och hållet ruineras. Det skulle gå ut över hela familjen, inklusive de syskon som pojken kan ha – det är ju oftast pojkar som begår de här brotten.

Min enkla fråga till Tobias Andersson är: Om en pojke har gjort sig skyldig till skadegörelse och får betala ett högt skadestånd för det, tycker Tobias Andersson då att det är rätt att det går ut över hela familjen, inklusive de systrar eller bröder som han har, så att hela familjen ruineras? Förstår inte Tobias Andersson vad det i själva verket skulle leda till, nämligen till ännu större problem för den ensamstående mamman, till exempel, att ge sina barn en bra och trygg uppväxt?

Anf. 17 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag är av den uppfattningen att det är viktigt att vi skapar incitament för att bete sig positivt, i en konstruktiv anda, för att bygga ett gemensamt samhälle.

Jag har hitintills inte hört ett enda förslag från Morgan Johansson om hur vi stärker sunda demokratiska värderingar i de utanförskapsområden som i dag präglas av de parallellsamhällen som Morgan Johansson misslyckats med att motarbeta. Jag har inte hört något förslag från Morgan Johansson kring hur vi etablerar goda värderingar inom de familjer som där återfinns, hur vi stärker demokratiska värden och säkerställer att vi strävar åt samma håll. Absolut ingenting har kommit från Morgan Johansson på det temat.

När Morgan Johansson redogör för processen för att få ut sitt skadestånd ligger det i linje med vad jag har sagt. Man måste som enskilt brottsoffer själv driva processen gentemot gärningsmannen och Kronofogden och sedan förhoppningsvis få skadeståndet utbetalt av staten, om det inte har skett innan dess. Jag tycker att det är fel. Jag tycker att staten ska betala ut det omgående. Brottsoffret ska inte ens behöva vända sig till Kronofogden. Det ska betalas ut direkt från staten.

Det är detta som jag har framfört. Sedan påstår Morgan Johansson att jag har fel när jag beskriver den rådande ordningen för att han sedan ska beskriva den rådande ordningen på precis samma sätt som jag beskrev den.

När det kommer till vem som älskar Sverige eller inte tycker jag, fru talman, att man enkelt kan kolla på vem det är som har förstört Sverige. Har Sverige blivit ett tryggare land sedan Morgan Johansson blev justitieminister? Har Sverige blivit ett bättre land sedan Socialdemokraterna tog över för snart åtta år sedan? Svaret utifrån all tillgänglig empiri när det kommer till dödsskjutningar, våldsbrott, ungdomsrån och alla typer av brottskategorier är: Nej, Sverige har inte blivit ett bättre land.

Sverigedemokraterna vill rädda Sverige från det Sverige som Socialdemokraterna skapat.

Anf. 18 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är väl magstarkt att höra Sverigedemokraterna prata om sunda demokratiska värderingar, när alla vet att om det är någon som hotar just grundläggande demokratiska värderingar är det Sverigedemokraterna. Inte minst gäller det synen på oberoende rättsväsen, domstolar, medier och allt sådant som Sverigedemokraterna ägnar sig åt att undergräva och attackera så fort de över huvud taget får chansen.

Är det någon, fru talman, som hotar de sunda demokratiska värderingarna i Sverige är det Sverigedemokraterna och ingen annan. Man behöver dessutom inte gå särskilt långt ut i världen för att hitta hur högern av SD-karaktär ägnar sig åt att just undergräva de demokratiska grundstrukturerna.

När det gäller skadeståndsprocessen säger Tobias Andersson att Kronofogden inte ska behöva göra någonting här. Men Kronofogden ska ju kolla om det finns tillgångar hos gärningsmannen som man kan ta. Man ska inte låta gärningsmannen komma undan. Det är ju först när man ser att det inte finns några tillgångar att ta till skadeståndet som staten går in. Annars hade man ju låtit gärningsmannen bara löpa fri utan att behöva betala skadeståndet som han eller hon åläggs. Det finns en logisk ordning i detta.

Men Tobias Andersson har fortfarande inte svarat på frågan: Varför ska hela familjen drabbas om ett av syskonen begår ett allvarligt brott? Varför ska resten av syskonen då få hela sin tillvaro sönderslagen? Riskerar inte detta, om man nu skulle göra som Tobias Andersson vill, att man snarare försämrar förutsättningarna för till exempel en ensamstående mamma att ge sina barn en trygg uppväxt och ordnade förhållanden?

Om man skulle gå vidare med detta skulle det vara förödande, inte minst ur brottsförebyggande synpunkt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2021/22:537 om hyrda anstaltsplatser utomlands

Anf. 19 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Adam Martinen har frågat mig om jag kan se några fördelar med förslaget att hyra anstaltsplatser utomlands som en del i att lösa kapacitetsbristen i svenska anstalter. Vidare har Martinen frågat om jag avser att vidta någon annan åtgärd utöver vad som hittills annonserats från regeringen för att inte lämna svensk kriminalvård i ett ansträngt läge under flera års tid.

Regeringen bedriver en offensiv kriminalpolitik och har under senare år genomfört ett stort antal straffskärpningar, vilket bland annat har lett till att fler har kunnat häktas och att individer som tidigare gått med vapen på stan nu sitter i häkte eller anstalt. Detta har lett till att vi har fler frihetsberövade än någonsin. Regeringen har av den anledningen tillfört Kriminalvården betydande resurstillskott de senaste åren för att ge myndigheten förutsättningar att skapa fler platser både här och nu men också för att stärka kapaciteten på lång sikt.

Det är Kriminalvården som ansvarar för sin lokalförsörjning inom de ekonomiska ramar de tilldelas. Det pågår sedan några år en omfattande utbyggnad av Kriminalvården, och platser tillkommer månad för månad. Myndigheten planerar för en utökning med 3 500 platser fram till och med 2031, varav 900 platser i häkte och 2 600 platser i anstalt. Kriminalvården planerar utöver detta för 1 200 tidsbegränsade häktes- och anstaltsplatser under perioden, varav 300 redan är i drift.

En effektiv och säker kriminalvård anpassad till individuella förutsättningar och behov har tagit lång tid att bygga upp, och den har bidragit till att återfallen i kriminalitet har minskat över tid.

Denna utveckling ska fortsätta, och den ska fortsätta på svensk mark. Att hyra anstaltsplatser utomlands kan inte ersätta behovet av fler platser i Sverige här och nu, och det är heller inte en snabb lösning.

Min utgångspunkt är att Kriminalvården ska ha tillräckliga resurser för sin verksamhet och att det finns en god kapacitet att omhänderta häktade och fängelsedömda i Sverige.

Anf. 20 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! När vi summerar mandatperioden och Socialdemokraternas tid vid makten dyker ordet "kris" upp allt oftare när man tittar på de verksamheter som inte minst justitieministern ansvarar för. Den medialt kanske mest uppmärksammade är poliskrisen, där vi har haft massavhopp från polisyrket, en ansträngd situation och en dålig ledning av Polismyndigheten som har lett till allvarliga konsekvenser som inte minst uppmärksammades under de så kallade korankravallerna.

Men krisen är, vilket är bekant för dem som har jobbat med de här frågorna, inte endast begränsad till Polismyndigheten. Inte minst Kriminalvården har också genomlidit starka påfrestningar under den tid som justitieministern har suttit vid makten.

Under 2020 gick Kriminalvården upp i stabsläge på grund av den ansträngda situationen på våra anstalter. En ansträngd situation borde inte ha varit svår för en regering att förutspå, för regeringen har haft insyn och möjlighet att påverka den lagstiftning som har lett till skärpta straff och därmed längre tid på anstalt för dömda personer. Man har haft goda förutsättningar att förutspå behovet av svensk kriminalvård och den kapacitet som skulle behövas.

Men från den rödgröna regeringens sida har man underskattat den samhällsutveckling som man själv har pådrivit genom en massinvandring och en utbredd kriminalitet, särskilt en utbredd gängkriminalitet. Man har missbedömt Kriminalvårdens behov.

Vi har i dag fått bekanta oss med dubbelbeläggningar. Man har baracker som får utgöra tillfälliga lösningar för att det över huvud taget ska finnas möjlighet att inkapacitera människor som ska avtjäna sina fängelsestraff. Till på köpet har vi en rekordlång så kallad soningskö av människor som har blivit dömda för brott och går i frihet i väntan på att få börja avtjäna sina fängelsestraff. En femtedel av dessa individer hinner begå nya brott innan de har börjat avtjäna sina fängelsestraff för de brott de tidigare har begått. De skulle ha suttit i fängelse, men med den ansträngda situationen inom Kriminalvården under en rödgrön regering går alltså rekordmånga människor fria i väntan på att verkställa sina straff. Under tiden har en femtedel av dem begått väldigt allvarliga brott, ibland så allvarliga brott som mord.

Detta är såklart oacceptabelt. Sverigedemokraterna har pekat på en rad möjliga lösningar utöver en utökad kapacitet på svenska anstalter. Ett av de förslagen är att hyra anstaltsplatser i andra länder, precis som Norge har gjort under en tid då de hade en ansträngd situation i sin kriminalvård. Vi ser nu också att Danmark tittar på att hyra anstaltsplatser i andra länder av olika skäl och på grund av olika uppkomna situationer.

För Sveriges del är det självklart att en ansvarstagande regering ska se över just den här möjligheten för att kunna kapa topparna på den överbeläggning som vi ser på våra anstalter, så att man kan få in de människor som har blivit dömda till straff och låta dem börja att avtjäna sina straff. Det skulle exempelvis kunna gälla långtidsdömda gängkriminella. Det skulle exempelvis kunna gälla dem som ska utvisas från Sverige och inte behöver så att säga rehabiliteras i svenska anstalter för ett liv i Sverige efter sin tid i anstalt.

Regeringen har dock valt att inte gå vidare med det här förslaget. Det övergår faktiskt mitt förstånd, fru talman, att man kan lämna Kriminalvården i ett ansträngt läge i tio år framöver, och då har man inte räknat in kommande straffskärpningar.

Kommer regeringen över huvud taget att vidta några åtgärder för att underlätta situationen – kanske någon ny åtgärd som hittills inte har aviseras?

Anf. 21 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Låt mig börja med detta med polisen. Vi har alltså just nu fler poliser i Sverige än någonsin, över 22 000. För ett par veckor sedan gick det ut ytterligare 785 poliser från utbildningarna. Vi har startat två nya polishögskolor – en i Borås och en i Malmö. Vi har fler blivande poliser i utbildning än någonsin, över 3 000.

Allt i polisens egna prognoser pekar på att vi kommer att kunna nå våra mål till 2024. År 2024 kommer det enligt prognoserna att vara sammanlagt ungefär 38 000 anställda i polisen. Det är en ökning med 10 000 anställda, och av de anställda kommer drygt 26 000 att vara poliser. Det är en exempelvis expansion av svensk polis som vi är mitt inne i, om nu Adam Marttinen har missat det.

Sedan har vi skärpt straffen i väldigt hög omfattning. Vi har skärpt nästan 70 straff. Kombinationen av hårdare straff och att vi tar fler kriminella genom satsningarna på polisen leder till att vi dömer fler, och de döms hårdare. Det blir fler fängelseår sammanlagt.

Sammantaget har detta lett till att vi nu har fler frihetsberövade än någonsin. Det är nästan 8 000 i häkte och på anstalt. Vi har mött detta genom att bygga ut Kriminalvården. Där är vi också mitt inne i en stor expansion.

Adam Marttinen säger att det begås brott av personer som har dömts men ännu inte kommit in på anstalt. Då ska man veta att alla som har begått allvarliga brott sitter i häkte. Domstolen ska när den dömer också göra en bedömning av om det finns risk för fortsatt brottslighet. Då ska personen sättas i häkte, helt enkelt. Det är en domstolsfråga i grunden.

Det stämmer att Danmark vill hyra platser utomlands. Jag träffade den danske justitieministern i förra veckan. Han förklarade sina planer då. Man vill hyra platser utomlands någon gång i framtiden. Först måste man rusta upp ett gammalt fängelse i Kosovo. Det ska man göra först. Sedan ska man flyga ned dansk personal för att sköta det. Det är mycket oklart när det blir av och vilka kostnader det kommer att bli. Det handlar alltså om sammanlagt 300 platser som kanske, i bästa fall, kan vara på plats 2023.

Det handlar alltså om 300 platser. I Sverige bygger vi mer än dubbelt så många platser under den här tiden, 2022 och 2023. I år bygger vi lite drygt 300 platser, och nästa år bygger vi över 600.

Ännu fler skulle det ha blivit om inte Sverigedemokraterna hade motverkat vår fängelseutbyggnad. Sverigedemokraterna medverkade till att stoppa utbyggnadsplanerna i Svedala. Där skulle det ha blivit precis 300 platser. Det motverkade Sverigedemokraterna lokalt och lyckades sabotera de planerna. Man såg till att skapa en ordning där kommunen fick säga nej till detta. Om inte Sverigedemokraterna hade motverkat den fängelseutbyggnaden kunde vi mycket väl ha haft dessa 300 platser i år eller nästa år. Så enkelt är det.

Det duger inte att stå här och prata om att det är viktigt att utöka kapaciteten och bygga fler fängelser när sedan det egna partiet, Sverigedemokraterna, lokalt motverkar utbyggnadsplanerna.

Nu får vi bygga i Trelleborg i stället. Det kommer att ta lite längre tid, men det är en av de storanstalter som vi nu planerar. Vi planerar också en i Kalmar och ytterligare en i östra Sverige. Men detta har alltså bidragit till att det har dragit ut något på tiden.

Men jag kan försäkra Adam Marttinen om att Kriminalvården håller så hög takt som man över huvud taget kan för att tillskapa de platser som behövs. Att försöka hyra osäkra platser i andra länder någon gång i framtiden är helt enkelt ingen lösning.

Anf. 22 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Tillåt mig att vara tveksam till att justitieministern verkligen har gjort alla ansträngningar för att utöka kapaciteten i Sverige. Det finns väldigt många orter där man skulle kunna ha en högre utbyggnadstakt än den som regeringen har aviserat. Det finns sverigedemokratiska kommunpolitiker runt om i vårt land som skulle välkomna en sådan utveckling, där man får fler arbetstillfällen på den lokala orten.

Morgan Johansson nämner en enda kommun som ensamt exempel på varför Sverige och justitieministern har misslyckats med att bygga ut anstaltskapaciteten. Det är något löjeväckande.

Den utbyggnadstakt som regeringen har aviserat lämnar svensk kriminalvård i ett ansträngt läge under en tioårsperiod framöver. Det är inte tillfredsställande. Ett av de skäl som regeringen angav när det gäller varför man inte avskaffade de så kallade straffrabatterna fullständigt var just att det skulle öka trycket på våra anstalter så att vi inte skulle kunna hantera det kostnadsmässigt och kapacitetsmässigt. Det vill säga att regeringen inte kan genomföra av riksdagen fattade beslut för att det skulle få sådana följdverkningar för Kriminalvården.

Det är en demokratisk arrogans som justitieministern har uppvisat under sin tid vid makten när man inte har anpassat Kriminalvårdens kapacitet efter hur riksdagen vill utforma strafflagstiftningen i vårt land.

Jag pratar inte heller, fru talman, om de satsningar som regeringen har gjort. Jag pratar inte om de 300 platserna eller om de aviseringar som regeringen och justitieministern har gjort. Jag pratar om de resultat vi ser. Det är väl detta som är intressant att diskutera.

Vi har alltså en kriminalvård som går upp i stabsläge titt som tätt. Vi har dubbelbeläggningar på våra anstalter. Vi har en ansträngd situation för personalen, vilket ökar riskerna för incidenter på anstalter och ökar riskerna för personalen. Det är svårare att rekrytera till våra anstalter när vi har en ansträngd och farligare situation där.

Detta är en form av kris som utvecklats på område efter område när justitieministern har suttit vid makten. Jag nämnde Polismyndigheten, men det gäller inte minst Kriminalvården.

Vi har en längre soningskö än vi har haft tidigare. Personer går alltså fria i väntan på att avtjäna sina straff och kan under tiden begå nya brott. Nya brottsoffer skördas under denna väntan.

I detta läge har man alltså vänt på fler stenar under en helg, låt säga i Skäggetorp under korankravallerna, än regeringen och justitieministern har gjort under åtta år för att komma till rätta med denna problematik.

Jag nämnde några exempel. Inte bara Danmark utan även Norge hyrde anstaltsplatser. De har gjort det i praktiken; de har hyrt anstaltsplatser i Nederländerna för att kapa toppen av beläggningen på sina egna anstalter.

Men denna sten vägrar Morgan Johansson att vända på. Det övergår faktiskt mitt förstånd, fru talman, för detta är inte en ideologiskt komplicerad fråga. Detta är något man borde utreda om man känner sig ansvarig för en situation som är väldigt ansträngd och som skördar nya brottsoffer i vårt land. Som justitieminister borde man känna ett ansvar för att åtminstone utreda detta.

Men inte ens det kan justitieministern anstränga sig för. Han väljer i stället att hylla sig själv och sina egna insatser, som redan har gjorts och redan har aviserats och som har lett fram till den situation som jag vill benämna som ett kristillstånd inom svensk kriminalvård. Detta är otillfredsställande och tyvärr symtomatiskt. Det är inte första gången under de här åren vi har denna debatt, som rör just oförmågan att komma åt dessa problem.

Kommer regeringen att vidta några nya åtgärder, eller ska vi ha det så här i tio år till?

Anf. 23 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Danmark hyr inga platser någon annanstans. Man har sagt att man vill och ska hyra platser i Kosovo. Först måste man åka ned till Kosovo och rusta upp det fängelse som finns där. Sedan ska man flyga ned dansk personal för att sköta fängelset. I bästa fall kan detta vara på plats någon gång nästa år. Det rör sig om 300 platser. Det är alltså lika många platser som vi bygger i Sverige i år. Sedan bygger vi ytterligare 600 platser i Sverige under nästa år. Det är den proportionen man måste ha klar för sig.

Om Adam Marttinen tror att man bara kan knäppa med fingrarna och hyra platser i något annat land kan jag meddela att det inte stämmer, tvärtom. Det man pratar om i Danmark kan som bäst vara genomförbart någon gång under nästa år. Och då har vi redan kommit i kapp när det gäller vår utbyggnadstakt.

Sedan måste väl Sverigedemokraterna ändå någon gång ta ansvar för de beslut som ni själva är med och fattar. Varför blockerade ni fängelset i Svedala? Kan jag få ett enda argument? Varför motarbetade ni de 300 platser som vi ville bygga i Svedala? Varför stoppade ni processen så att vi nu i stället får bygga i Trelleborg, vilket kommer att ta ytterligare några år? Hade ni inte blockerat i Svedala hade vi haft ytterligare 300 platser i år eller nästa år, beroende på hur snabbt det hade gått att bygga. Planen var att kunna få det på plats efter lite drygt fem år, och detta var 2017.

Kan jag få ett svar på den frågan, Adam Marttinen? Varför blockerade Sverigedemokraterna fängelset i Svedala och stoppade hela processen? Det var ingen liten sak; det skulle ha blivit en av våra storanstalter. Det är inte någon liten marginell sak, utan det rör sig om 300 platser – lika många som Adam Marttinen nu på oklart sätt och vid oklar tidpunkt vill hyra någon annanstans. Varför blockerade ni Svedala? Det vill jag gärna veta.

Bättre än att hyra platser utomlands tycker jag är att se till att de som är utländska medborgare avtjänar sina straff i sina hemländer. Det är mycket bättre, för då betalar man inte ett öre för detta. Här har vi snabbat upp takten. Vi kunde 2017 överföra 51 personer till sina hemländer. Förra året var det 90. Och vi kommer att gå fram med lagförslag som ytterligare snabbar upp processen när det gäller överföring av straffverkställighet.

Att det har ökat nu handlar bland annat om att effektiviteten har ökat när det gäller att överföra rumänska medborgare till Rumänien. Vi jobbar också aktivt med ett antal andra länder, inte minst i Europa, för att se till att straff avtjänas där. Vi behöver som sagt våra fängelser till våra egna bovar. Vi ska inte fylla dem med folk som ändå inte ska rehabiliteras tillbaka till det svenska samhället. Därför jobbar vi med till exempel Polen, Bulgarien, Litauen och ett antal andra länder för att se till att straff kan avtjänas där.

I stället för att vi ska hyra platser utomlands och betala dyrt för det är det väl bättre att straff kan avtjänas där, där det faktiskt är gratis? Varför ska vi betala för fängelseplatser utomlands när vi kan få dem gratis?

Anf. 24 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Varför har man sagt nej till anstaltsutbyggnad i Svedala? Jo, det kallas för lokal demokrati, och det kan vara något som justitieministern föraktar och uttalar förakt för. Själv känner jag stor respekt för att kommunerna ska få ha något att säga till om när det gäller hur man utformar den egna kommunen.

Justitieministern är dock varmt välkommen till min egen hemkommun Eskilstuna, där vi skulle kunna fördubbla anstaltskapaciteten på Hällbyanstalten. Har justitieministern och Justitiedepartementet ens undersökt den möjligheten? Det finns mark, det finns möjligheter och det finns en vilja hos både kommunen, mina kollegor och Kriminalvården att bygga ut där.

Men justitieministern har inte aviserat några nya satsningar eller ambitioner, utan ambitionerna ligger fast, vilket lämnar Kriminalvården i ett ansträngt läge under tio år. Det är detta vi får leva med, enligt justitieministern.

Justitieministern nämner också att vi har väldigt många utlänningar som sitter på våra anstalter och som skulle kunna avtjäna sina straff i sina egna hemländer. Det är ingen som tror att Sverigedemokraterna är av en annan uppfattning. Däremot kanske vi är av uppfattningen att vi borde ha haft en annan migrationspolitik, som inte hade föranlett att en tredjedel av dem som sitter på våra svenska anstalter är utlänningar som vi har svårt att få till sina hemländer. Det är alltså mellan 50 och 90 personer årligen som överförs till primärt EU-länder för att avtjäna sina straff, av de tusentals personer som skrivs in på våra anstalter. Arbetet med att få dem att avtjäna sina straff i sina egna hemländer är alltså inte speciellt lyckat.

Svaret på min fråga är alltså att vi inte ens kommer att undersöka möjligheten att hyra anstaltsplatser i andra länder. Justitieministern säger att man inte kan veta hur snabbt man skulle kunna få detta på plats. Det kan rimligen inte vara en fråga som justitieministern själv har ett svar på eftersom han inte ens har utrett frågan för svenskt vidkommande. Om man inte har utrett det för svenskt vidkommande kan man omöjligen veta var det finns möjlighet att hyra anstaltsplatser utomlands. Sverigedemokraterna tror att det är möjligt. Norge har gjort det, Danmark planerar det, Sverige borde göra det.

Anf. 25 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tror nog att alla håller med om att det är dumt att hyra platser utomlands och betala för dem när man kan få dem gratis. Det är bättre att inrikta sig på att dömda avtjänar sina straff i sina hemländer, precis som vi nu gör. Det har som sagt ökat från 50 personer 2017 till 90 förra året. Och vi kommer inom kort att presentera lagförslag som kommer att förenkla dessa överföringar ytterligare. Det tycker jag är en bättre modell.

Detta är, skulle jag vilja säga, mer av symbolpolitik från Sverigedemokraternas sida. De 300 platserna är alltså lika många som Sverigedemokraterna stoppade i Svedala för några år sedan. Jag fick inget bra svar. Adam Marttinen sa att det handlar om lokal demokrati. Sanningen är att Sverigedemokraterna lokalt i Svedala drev en kampanj mot fängelset som gick ut på att vi inte ska ha något fängelse här i Svedala, för det kommer att bli farligt. Då kommer det hit en massa fångar; dem vill vi inte ha i Svedala. Det var en ren populistkampanj som Sverigedemokraterna bedrev i Svedala.

Återigen – det duger inte att stå här i kammaren och säga att vi måste ha fler platser och sedan lokalt motverka statens konkreta planer på detta. Hade inte Sverigedemokraterna medverkat till att blockera detta i Svedala hade vi haft 300 platser till att fördela. Då hade situationen sett annorlunda ut.

Det kanske är Adam Marttinen som ska besöka fängelset i sin egen kommun. Jag var nämligen i Hällby för bara några månader sedan, nu i våras. Där bygger man; det kommer ytterligare 52 platser till Hällby nu under tredje kvartalet. Och man planerar för en ännu större utbyggnad. Jag var där och diskuterade just utbyggnaden. Jag kan försäkra Adam Marttinen att vi tittar också på Eskilstuna och speciellt när det gäller de fortsatta utbyggnaderna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2021/22:543 om polisens arbetsuppgifter

Anf. 26 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jan Ericson har frågat mig varför jag inte tagit tag i frågan om att renodla polisens arbete och avlasta dem från uppgifter som andra kan utföra lika bra. Han har också frågat om jag avser att vidta åtgärder för

att andra aktörer ska kunna handlägga uppgifter som passhantering, transportverksamhet och hittegoodsarbete.

Regeringen har tagit många initiativ för att renodla Polismyndighetens arbetsuppgifter för att polisen ska kunna ägna sig åt kärnverksamheten, det vill säga bekämpa brott och upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

När det gäller vissa sorters persontransporter har regeringen vidtagit flera åtgärder för att avlasta polisen, och ytterligare arbete pågår. För några år sedan fick Kriminalvården ett större ansvar för transporter av frihetsberövade. Vidare beslutade regeringen så sent som för ett par veckor sedan om en lagrådsremiss med förslag om att förordnade arrestantvakter ska kunna utföra vissa transporter av frihetsberövade. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari nästa år. Därutöver analyseras de förslag som Ordningssvaksutredningen (SOU 2021:38) har lämnat om att ordningssvakter ska kunna användas för fler ändamål och få utökade befogenheter, till exempel när det gäller att transportera en omhändertagen person till sjukhus, tillnyktringsenhet eller polisstation.

Även när det gäller Polismyndighetens ansvar för hittegoods har åtgärder vidtagits. Den 1 augusti träder en ny lag om hittegoods i kollektivtrafiken i kraft. Den nya regleringen innebär att kvarglömda föremål på tåg, spårvagnar, tunnelbana, bussar och fartyg och inom vissa anslutande områden ska hanteras av det berörda transportföretaget i stället för av Polismyndigheten. Jämfört med den tidigare regleringen kommer alltså Polismyndighetens ansvar för hittegoods att begränsas.

Regeringen har även vidtagit åtgärder på flera andra områden. Exempelvis har Polismyndigheten inte längre det huvudsakliga ansvaret för att transportera, förvara, sälja, skänka bort och låta avliva djur som har omhändertagits enligt djurskyddslagen. Även de flesta av Polismyndighetens arbetsuppgifter enligt lagen om tillsyn över hundar och katter har flyttats till länsstyrelserna.

Det pågår också arbete som syftar till att avlasta Polismyndigheten från vissa uppdrag av mer administrativ karaktär. I betänkandet *Förenklningar för mikroföretag och modernisering av bokföringslagen* (SOU 2021:60) föreslås exempelvis att de tillstånd för att bedriva hotell- och pensionatsrörelse som i dag lämnas av Polismyndigheten ska ersättas med en anmälningsskyldighet. Förslaget har remitterats och arbete pågår.

I likhet med många andra länder är det Polismyndigheten som utfärdar pass i Sverige. Polismyndigheten har bäst förutsättningar att identifiera sökande och se till att pass utfärdas och utlämnas till rätt personer. Polismyndigheten har inte framfört önskemål om att bli av med hanteringen av pass.

Tanken med att renodla polisens arbete är god. Polisens resurser bör i möjligaste mån frigöras för att kärnverksamheten ska kunna förstärkas. Det har dock visat sig finnas en del utmaningar med att renodla polisens verksamhet. Många gånger finns det skäl som motiverar att en viss uppgift ligger just på polisen. Även om ansvarsområdet lyfts bort från polisen fortsätter polisens ansvar för frågan att vara stort, eftersom polisiära befogenheter kan behövas när uppgifterna utförs.

Regeringen har en kontinuerlig dialog med Polismyndigheten och kommer även framöver att fortsätta att ta initiativ för att renodla Polismyndighetens arbetsuppgifter när det bedöms lämpligt.

Anf. 27 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Under alliansregeringens tid satsade vi stort på polisen, rättsväsendet och kriminalvården. Vi utbildade fler poliser än någonsin tidigare och ökade antalet aktiva poliser från 17 000 till ungefär 20 000. Hade vi inte gjort denna upprustning av polisen och rättsväsendet hade situationen i dag varit många gånger värre.

Tyvärr har vi de senaste fyra fem åren sett hur den grova brottsligheten och gängkriminaliteten ökat oroväckande. Dödliga gänguppställningar och skjutningar är numera regelbundet återkommande. Samtidigt ser vi både kravaller och oroligheter, ibland riktade direkt mot polisen.

Samtidigt är den så kallade vardagsbrottsligheten – ett tråkigt ord, tycker jag i och för sig – ett växande bekymmer. Det saknas ofta resurser att ens utreda polisanmälningar om exempelvis stölder. I det läget måste man inse att det behövs ännu större satsningar på polisen än de som redan har gjorts.

Regeringens vårbudget hade varit ett ypperligt tillfälle att stärka polisen ytterligare. Men det blev endast 2 ynk miljoner i satsningar på polisen. Det är närmast ett hån från Socialdemokraternas sida. 2 miljoner räcker inte ens för att täcka kostnaden för alla förstörda polisfordon i de senaste kravallerna under påskhelgen.

Moderaterna försökte tillsammans med Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Liberalerna att få igenom betydligt större satsningar. Det hade betytt en välbehövlig extrasatsning på polisen med en halv miljard kronor, alltså 250 gånger mer än vad regeringen satsar. Tyvärr röstades detta ned med enda rösts övervikt.

I ett läge där vi har en omfattande grov brottslighet och gängkriminalitet, och samtidigt för få poliser i aktiv tjänst, måste vi också renodla polisens arbete och avlasta dem uppgifter som andra kan utföra minst lika bra, exempelvis passhantering, transportverksamhet och hittegodsarbete.

Jag uppskattar att justitieministern är tydlig med att polisens arbetsuppgifter behöver renodlas, och alla steg i den riktningen är givetvis välkomna. I ett läge där så många poliser lämnar yrket och de nyutbildade poliserna inte räcker till måste man koncentrera de polisresurser som finns. Men jag känner att väldigt mycket som kommer från justitieministern är vackra ord och utredningar och alltför lite konkret politik.

Varför har inte justitieministern tagit tag i detta tidigare under sina åtta år när polisbristen blivit så akut till följd av grov gängkriminalitet, kravaller och skjutningar? Varför kommer förslag och utredningar först nu?

Poliser jag träffar och talar med har dessutom inte alls samma bild som justitieministern av läget i dag. Tvärtom upplever de en enorm frustration över att fortfarande tvingas hantera alla de saker som jag räknar upp i min interpellation och som justitieministern påstår delvis redan är åtgärdade.

Dessutom har passhanteringen blivit kaotisk i brist på personal. I stället för att nytexaminerade poliser får påbörja sin aspiranttjänstgöring på riktigt placeras många i receptionen för att hantera passkaoset. I Region Väst, mina hemtrakter, är det enligt Polistidningen 90 så kallade sjätteterminare som har fått avbryta sin utbildning eller praktik för att sätta sig på passexpeditionen. Detta går ut över övriga poliser i yttre tjänst. Justitieministerns påstående om att antalet polisanställda har ökat är missvisande. Antalet poliser i yttre tjänst har på många platser inte ökat nämnvärt, och i Stockholm har de rent av blivit färre.

Det stora problemet är att det inte finns tillräckligt med poliser. På landsbygden kan det ta timmar för polisen att hinna fram. I många av våra städer är det närmast obegripligt få poliser i tjänst, och poliser larmar om att de inte ens får förstärkning vid behov. Enligt Polisförbundet uppger över 70 procent av poliserna att det sällan eller aldrig finns nog med poliser på avdelningen. Många sliter hårt, och det är mycket övertid.

För fem år sedan påstod justitieministern att man var på väg att knäcka gängbrottsligheten. Men utvecklingen har gått åt andra hållet. Samtidigt har rikspolischefen uttalat att enklare brott kommer att nedprioriteras när fler poliser ska hjälpa till att korta passköerna. Polisen räcker helt enkelt inte till för att hantera vare sig gängkriminalitet, kravaller eller inbrottsstöld. Detta skapar i sin tur en otrygghet hos befolkningen.

Inser verkligen inte justitieministern hur allvarligt läget är och hur oroade medborgarna är över detta? Och inser han inte sitt eget ansvar?

Anf. 28 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Först och främst är det en helt surrealistisk historiebeteckning som Jan Ericson ägnar sig åt. Alliansregeringen skar ned på polisutbildningen med 90 procent på två år för att man ville finansiera sina skattesänkningar. Man hamnade i ett läge där man sänkt skatten så mycket att pengarna hade tagit slut i statskassan, och då lät man det gå ut över polisutbildningen.

Därefter utbildade man alldeles för få poliser. Det var bara 600–700 per år och inte alls tillräckligt för att knappt täcka dem som går i pension eller slutar och än mindre för att åstadkomma en tillväxt. Det var först när vi tillträdde som ökningen av antalet poliser verkligen har tagit fart.

Vi startade två nya polisutbildningar i Borås och Malmö. Moderaterna har aldrig någonsin startat några nya utbildningar. Det var vi som startade utbildning i Växjö, i Umeå, i Malmö och i Borås. Moderaterna har aldrig startat några nya polisutbildningar.

Nu är vi i ett läge där poliser börjar komma ut. Vi har just nu fler poliser än någonsin tidigare, över 22 000. Från och med i år ökar också antalet poliser per invånare i Sverige. Nu tar vi också i kapp den befolkningsökning som vi haft på senare år.

Jan Ericson säger att vi måste renodla polisens arbetsuppgifter. Han tar upp transporter, hittegoods och pass. Jag påpekade att redan 2018 lade vi över en stor del av transporterna av frihetsberövade till Kriminalvården. Vi sköt till 150 miljoner kronor till Kriminalvården för att den skulle kunna sköta de arbetsuppgifterna. Vi avlastade redan då polisen.

När det gäller hittegodset har vi lämnat en proposition till riksdagen, och den har väl riksdagen också beslutat om. Det är en ny lag som träder i kraft den 1 augusti. Det kan Jan Ericson rimligen inte ha missat. Han måste ju ha varit med om att besluta om den. Lagen innebär, som sagt, att det hädanefter är tågföretaget, bussbolaget eller färjebolaget som ska ta hand om hittegodset i stället för polisen. Det avlastar också polisen. Det är en ny lag, som sagt, från den 1 augusti.

Dessutom fick länsstyrelserna från 2017 ta över stora delar av djurärendena, som tidigare låg på polisen.

Då återstår passfrågan. Jag förstår varför Jan Ericson lyfter den. Det har varit en mycket stor efterfrågan på pass efter pandemin, inte bara i Sverige utan i hela världen. Det finns många länder som har haft samma typ av problem.

Polisen har mött det med en kraftig uppskalning av verksamheten, och vi har från departementets sida haft en kontinuerlig dialog med myndigheten om det för att man ska kunna klara det läget. Sedan januari i år har antalet passtider som släpps till allmänheten fyrdubblats. Vi var inne i morse för att titta på vilka tider som fanns just då. Då fanns det tider i Nacka, i Flemingsberg och i Solna – bara för att nämna vad som fanns i närområdet. Den närmsta tiden var 12.30 i Sollentuna. Det släpps alltså passtider dag för dag och vecka för vecka i en omfattning som inte har varit tidigare, till följd av den uppskalning som polisen har gjort.

Varför ska polisen behålla den här uppgiften? Den vill ju Jan Ericson ge sig på. Han vill att någon annan ska ta hand om detta. Han vill inte säga vad det är för något. Men någon annan ska göra detta i stället. Då säger jag: Det är en väldigt dålig idé. Polisen ska ha denna uppgift av säkerhetsskäl. Vi kan inte riskera att man utfärdar pass till folk som inte ska ha det. Vi kan inte slarva med passhanteringen.

Något som hänger ihop med detta är att polisen själva har sagt att de vill behålla verksamheten eftersom den är nära kopplad till andra av deras verksamheter, till exempel gränskontrollverksamheten eller brottsbekämpningen. Dessutom måste man ha tillgång till misstanke- och belastningsregistret. Nej, vi ska inte flytta passhanteringen från polisen. Det är helt enkelt en dålig idé, som Jan Ericson nog inte riktigt har tänkt igenom.

Anf. 29 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Det är surrealistiskt, säger justitieministern. Jag tycker också att det är det. Justitieministerns påstående om polisutbildningen under Alliansen är helt oseriöst. KU har flera gånger påpekat att ministern ska tala sanning. Inte sällan har det varit riktat direkt mot justitieministern. Ändå fortsätter justitieministern att förvanska sanningen.

Låt mig ta det igen! Under Alliansens åtta år ökade antalet poliser från cirka 17 000 till 20 000. Tror justitieministern verkligen att vi trollade fram dem ur en hatt, eller tror justitieministern att vi utbildade dem först? Sanningen är att vi utbildade rekordmånga nya poliser under våra åtta år, så många att Polismyndigheten tvingades stoppa antagningen en termin för att hinna ta hand om alla nytexaminerade aspiranter. Men alla övriga 15 terminer utbildades massor av nya poliser. Hade vi inte gjort detta under Alliansens regeringstid hade läget i dag varit ännu värre. Och 3 000 nya poliser, justitieministern, kommer inte av sig själva. De måste utbildas först, och det var precis det vi gjorde.

Jag tycker faktiskt att det är lite beklagligt att de som lyssnar på debatten hör att justitieministern har en sådan här låg debattnivå och att han försöker sprida en myt om att Alliansen inte utbildade några nya poliser när vi ökade antalet poliser från 17 000 till 20 000. Det är nästan så att man vill be tittarna om ursäkt för att de får höra detta från en företrädare för Sveriges regering.

När det gäller avlastning av polisens arbetsuppgifter pekar justitieministern återigen på ett antal olika utredningar, förslag och beslut som han menar har tagits. Vissa av dem har vi tagit i riksdagen – jag är fullt medve-

ten om det. Men tyvärr har detta inte alls gett den avsedda effekten hos polisen. När man pratar med poliser säger de att de fortfarande utför en massa av dessa uppgifter, trots att vi har tagit beslut i riksdagen om att de ska slippa dem. Då måste det var något annat som klickar i Morgan Johanssons domäner. De här sakerna faller inte på plats, och detta har inte gett avsedd effekt ute i polisorganisationen. Jag tycker att justitieministern borde ta tag i det.

När det gäller passfrågan finns det säkert goda argument för att detta ligger hos polisen. Men om man nu vill ha kvar det hos polisen får man se till att tillföra de resurser som behövs, så att man inte behöver sätta poliser i passexpeditionen – poliser som behövs ute i samhället för att jobba brottsförebyggande. Man behöver kanske också mer pengar för att hantera detta. Man kanske behöver anställa mer civilpersonal som kan arbeta med passhantering.

Det var bland annat därför som Moderaterna, Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Liberalerna ville tillföra polisen en halv miljard extra i vårbudgeten, just för att de skulle kunna hantera passverksamheten utan att det går ut över polisens brottsförebyggande arbete och arbetet med att utreda brott. Men detta ville inte regeringen. Regeringen sa nej. Med en rösts majoritet avslogs en halv miljard extra till polisen, och så lade man de pengarna på andra saker i stället. Jag tycker att det är oerhört tragiskt så som det ser ut just nu.

När jag pratar med poliser – jag har flera i min närhet – säger de att de, när de är på utryckning och inte har tillräckligt med folk och begär förstärkning, får svaret att det inte finns någon förstärkning eller så måste förstärkningen åka väldigt långt och kommer inte fram i tid.

Detta är inte en bra bild av hur det ser ut inom polisen om man ska få fler unga människor att vilja bli poliser. Man måste känna att man har de verktyg, de resurser och den bemanning som behövs. Då kan inte poliserna sitta på passexpeditionen i stället för att vara ute och bekämpa brott.

Anf. 30 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är nog tur för Jan Ericson att KU inte granskar riksdagsledamöternas uttalanden, för då hade konstitutionsutskottet fått inrätta en hel avdelning bara för att ägna sig åt Jan Ericson, med tanke på hur han slirar med sina uttalanden.

Jag sa att polisutbildningen drogs ned med 90 procent på två år av alliansregeringen. Det är en sanning. Det räcker att gå in och titta på hur rekryteringarna såg ut och hur många som antogs varje år. Man drog ned med 90 procent på två år. Vad jag vet har det så gott som aldrig hänt att man har gjort så stora nedskärningar på polisutbildningen som alliansregeringen gjorde.

Det var vid ett tillfälle i slutet av 90-talet, när vi sanerade statsfinanserna. Då var det faktiskt en borgerlig regering som stoppade polisutbildningen, eftersom statsfinanserna hade havererat. Men den neddragning som ni gjorde under allianstiden, Jan Ericson – 90 procent på två år – har vi aldrig sett förut. Efter det ökade ni lite grann igen, men sedan lade ni er på en alldeles för låg nivå, så att man knappt ens täckte för pensionsavgångarna och för andra som slutade. Det är klart att det inte borgar för någon utbyggnad.

Det är efter vårt tillträde 2014 som vi har skalat upp polisutbildningen, så att det nu är fler som går igenom polisutbildningen än någonsin tidigare, 3 000. Vi har väldigt goda förutsättningar att uppnå det polismål vi har satt upp, det vill säga att det ska bli 10 000 fler anställda totalt sett i polisen fram till 2024. Det kommer vi med stor sannolikhet att nå. Det kommer att vara ungefär 38 000 i Polismyndigheten 2024, enligt polisens prognos, varav ungefär 26 000 poliser. Och vi är redan i dag i ett läge där vi har fler poliser än någonsin, över 22 000.

För ett par veckor sedan gick det ut 785 nya från sina utbildningar. Nu håller vi på med intagningen för hösten, och allt pekar på att vi kommer att se en väldigt stor kull som går in i den nya utbildningen. Vi har också ett rekordstort antal som vill bli poliser.

Sedan gäller det pengafrågan. Det finns ingen myndighet som har fått mer pengar eller vars anslag har ökat lika snabbt som polisens. Det skulle vara försvaret i så fall. När jag tittar på resursutvecklingen från 2014 fram till 2024 – det är tio år – ser jag att polisens anslag ökar från lite drygt 20 miljarder till nästan 40 miljarder. Det är alltså nästan en fördubbling av polisens anslag.

Då säger Jan Ericson: Ja, men ni lade inte in ännu mer pengar just i våras.

Nej, det beror på att polisen har fått mer pengar än vad man faktiskt kan göra av med just nu. Problembilden under våren har inte handlat om pengar. Problembilden har handlat om personal. Det har handlat om att se till att bemanna passverksamheterna på ett bra sätt och inte om pengar. Polismyndigheten har inte begärt mer pengar för detta, utan det har varit en personalfråga. Prognoserna hittills visar faktiskt att polisen i år inte kommer att kunna förbruka de stora anslag som de har fått, så det har inte i första hand handlat om pengar utan om annat.

Men huvudfrågan här verkar Jan Ericson inte vilja stå för nu. Han skriver i sin interpellation att man borde titta på bland annat detta med passhantering, att någon annan ska göra det. Då var min enkla fråga till Jan Ericson följande: Om inte polisen ska sköta passen, vem ska då göra det? Förstår inte Jan Ericson att man i så fall riskerar viktiga värden när det gäller hantering av pass? Man ska inte slarva med passhantering. Det gäller att se till att man kontrollerar vem det är som får svenska pass. Svenska pass är bland de starkaste i världen och kanske de pass som ger tillgång till flest länder av alla pass. Man ska inte slarva med passhantering, och därför ska den vara kvar hos polisen.

Min fråga till Jan Ericson är därför om han står fast vid att passhanteringen ska lyftas bort från polisen.

Anf. 31 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Jag konstaterar fortfarande att justitieministern försöker att sprida myter. Vi hade en rekordstor polisutbildning under Alliansens år, och intaget till utbildningen stoppades en termin. Om justitieministern påstår något annat har han helt enkelt fel. Det är anmärkningsvärt.

Vill man höja polisernas löner och införa betald polisutbildning behövs det mer pengar. Morgan Johansson konstaterar dock att polisen har de pengar de behöver och inte ska ha mer pengar. Det är också ganska anmärkningsvärt.

Vi verkar ändå hyfsat överens om att vi behöver utbilda fler poliser och anställa fler civilanställda, även om regeringens skryt över framgångarna hittills är ganska ihålligt. Samtidigt är det hög tid att se över hur vi kan använda polisen mer effektivt och låta poliserna göra det som de är specialister på, nämligen motverka brottslighet.

Moderaterna har som en av sina prioriterade frågor att stärka polisens resurser för brottsbekämpning. Vinsterna skulle bli dubbla om man kunde renodla arbetet ytterligare och få fler poliser som kan arbeta med brottsbekämpning. Det ger samtidigt ett mer meningsfullt och stimulerande polisarbete för våra poliser, vilket i sin tur kan göra att fler vill utbilda till polis och att fler stannar kvar i yrket. Det är i dag problem att rekrytera till polisutbildningen.

Samtidigt måste vi stödja polisens arbete. Straffen måste skärpas för våld mot tjänsteman och våldsamt upplopp. Poliserna behöver bättre utrustning och kraftfullare verktyg för att möta upplopp. Det kostar pengar. De behöver också bli fler, och vi måste få fler poliser att stanna kvar i yrket. Vi vill både höja polislönerna och införa betald polisutbildning, och det behövs också fler civila brottsutredare för att klara upp fler brott.

Allt detta kostar pengar, och att justitieministern säger att polisen redan har de pengar de behöver och inte ens kan göra slut på de pengar de har är ganska anmärkningsvärt i det läge som Sverige befinner sig i just nu.

Moderaterna kommer att fortsätta att vara en garant för att prioritera polisen framför annat som är mindre viktigt. Med en ny, moderatledd regering efter valet kommer vi att både tillföra mer pengar och stärka polisen på andra sätt. För polisen måste alltid vara starkare än de kriminella gängen. Den utveckling vi har sett de senaste åren duger verkligen inte.

Anf. 32 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Först historien: Polisutbildningen drogs ned med 92 procent, tror jag, på två år under alliansregeringen. Det var samma år som Sverige gick in i finanskrisen, och jag skulle tro att det är det som är bakgrunden. Plötsligt befann man sig i ett läge med mycket stora statliga underskott, och då var man tvungen att täcka dessa underskott på något sätt. Man hade sänkt skatten med sammanlagt 140 miljarder, och det är klart att när statskassan är tom och pengarna inte finns, var ska man då ta pengarna någonstans?

Då var det här ett av de ställen som man tog pengarna från. Jag antar att det var en förhandling mellan Anders Borg och Beatrice Ask, som var finansminister respektive justitieminister, och den förhandlingen förlorade Beatrice Ask. Det blev helt enkelt kraftiga neddragningar på polisutbildningen, som en delfinansiering, under de här åren i det mycket svåra statsfinansiella läget.

Jag tror att det finns en risk att det skulle bli likadant om Moderaterna skulle ta över igen, för är det något Moderaterna inte klarar av är det att sköta statsfinanserna. Varje gång Moderaterna sitter vid makten ugröps statsfinanserna. Ni sänker skatten så mycket att ni får låna till skattesänkningar. Så småningom kommer det i fatt, och då kommer man att behöva dra ned på verksamheterna, precis som skedde då.

Det är väl det som är risken om vi än en gång skulle få en moderatledd regering. Ni kommer inte att klara av att upprätthålla den här expansions-

takten inte bara av polisen utan också av många andra offentliga verksamheter som vi har stått för.

Allt pekar i alla fall på att vi kommer att kunna klara det mål vi har satt upp om att få 10 000 fler anställda i polisverksamheten. Det är en följd av de reformer som vi har genomfört och de satsningar som vi har gjort.

Jag noterar samtidigt att Jan Ericson i den här debatten inte har velat fullfölja sin uppfattning att passen ska bort från polisen. Det är jag glad för, för det visar kanske att han har tänkt igenom det och insett att det var ett dåligt förslag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2021/22:544 om myndighetskampanjen Skratt som kan skada

Anf. 33 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Pontus Andersson har, mot bakgrund av en informationskampanj som Myndigheten för psykologiskt försvar genomför, frågat mig om jag har för avsikt att inom mitt ansvarsområde ta initiativ mot andra humorformer eller politisk satir.

Av förordningen med instruktion för Myndigheten för psykologiskt försvar framgår att myndigheten har i uppgift att i fredstid och vid höjd beredskap leda arbetet med att samordna och utveckla myndigheters och andra aktörers verksamhet inom Sveriges psykologiska försvar, lämna stöd till sådan verksamhet och bidra till att stärka befolkningens motståndskraft. När det gäller det sistnämnda framgår vidare av förordningen att myndigheten särskilt ska sprida kunskap och bidra till befolkningens och berörda aktörers beredskap i fråga om psykologiskt försvar.

Vidare har regeringen gjort bedömningen att det drastiskt försämrade säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde medfört ett behov av att öka enskildas medvetenhet och kunskap om otillbörlig informationspåverkan och annan vilseledande information. Därför har regeringen föreslagit att Myndigheten för psykologiskt försvars anslag ska ökas med 10 miljoner kronor för att genomföra en informationskampanj i syfte att öka allmänhetens förmåga att stå emot otillbörlig informationspåverkan, vilket riksdagen också beslutat om.

Innehållet i kampanjen och formerna för dess genomförande beslutar MPF själva om. Detta har alltså inte varit föremål för styrning från regeringens sida.

Anf. 34 PONTUS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Satir och politisk humor är på intet sätt ett nytt fenomen. Tvärtom finns det exempel på hån och förlöjligande av både makthavare och politiska frågor från långt innan dagens demokratiska system upprättades. Detta är och har varit ett viktigt demokratiskt medel för medborgarna och något som auktoritära regimer ofta har försökt att bekämpa.

I maj 2020 aviserade Myndigheten för psykologiskt försvar en ny myndighetskampanj inför höstens val, som myndigheten döpt till Skratt som

kan skada. Satsningen möjliggjordes av regeringens satsning på 10 miljoner kronor för att stärka befolkningens motståndskraft mot desinformation.

I introduktionen till kampanjsidan står följande:

”Memes är bilder, citat och filmer – ofta med humoristiskt innehåll – som sprids på nätet och som skapar igenkänning inom en viss kultur. Memes kan användas för att flytta fokus från en viss fråga, ta över och ändra riktningen i en debatt eller för att stötta en dold agenda.

Tänk på!

Det finns de som vill få dig att tappa fokus eller vilseleda dig från fakta. Ibland är lättsamt innehåll en täckmantel eller ett rött skynke i en viktig fråga.”

Myndigheten för psykologiskt försvar använder alltså satsningen mot desinformation för att varna medborgarna för humor och politisk satir, i detta fall memes – eller memer, som vi kanske säger på svenska.

Som politiker eller andra makthavare har vi en skyldighet att tåla att bli utsatta för humor, satir eller underhållning. Vi är valda att företräda folket, och folket ska få ifrågasätta oss eller det som myndigheter gör oavsett om det sker genom insändare, artiklar eller memer.

Jag hade haft större förståelse om myndigheten skulle ha lagt sin energi på att utbilda svenskarna i andra typer av faror på internet, men med denna kampanj menar jag att man missar målet. I den digitala världen vimlar det av appar som kan verka harmlösa men som i sin tur ägs av till exempel Ryssland eller Kina. Likaså finns det applikationer som på andra sätt samlar in information om dig. Företagen vet vem du är och var du befinner dig och kan också ges möjligheten att spela in ljud.

Techjättarnas möjligheter till valpåverkan är inte heller någonting som nämns i den här kampanjen. Google kan styra både sökförslag och sökresultat för att kunna favorisera någon av de möjliga kandidaterna. Twitter införde under den amerikanska valrörelsen olika typer av begränsningar, och efter valet stängde de av en av kandidaterna från möjligheten att använda Twitter.

När myndighetens fokus i den här viktiga frågan i stället läggs på humor och att politiska partier eller andra oppositionella använder sig av satir eller memer är myndigheten därför ute på hal is. Min uppfattning är snarare att memer utvecklar det demokratiska samtalet. Det får fler människor att bli engagerade och kan således få fler människor att bli involverade i olika politiska frågor.

Fru talman! Jag menar också att det är svårt att ta Socialdemokraterna på allvar i frågor om valpåverkan då de själva har för vana att anställa ”demokratiambassadörer” för att öka valdeltagandet i stadsdelar som de själva har stort stöd i eller att arrangera valskolor i utsatta områden.

När regeringens satsning angriper en humorform som personer till vänster är erkänt dåliga på att bemästra är det svårt att inte bli fundersam över syftet. Inte minst är det märkligt att myndigheten får ett sådant uppdrag i nära anslutning till ett riksdagsval.

Med anledning av detta vill jag fråga Morgan Johansson följande. Justitieministern menar i sitt svar att regeringen inte ansvarar för innehållet i eller formerna för kampanjen, men anser justitieministern att innehållet i kampanjen är önskvärt?

Anf. 35 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Först och främst heter inte kampanjen Skratt som kan skada, utan kampanjen heter Bli inte lurad. Den drogs igång i år, 2022. Jag tror att Pontus Andersson råkade säga 2020, men det är alltså 2022.

Kampanjen syftar till att öka medvetenheten hos allmänheten om den situation som nu råder, inte minst efter Rysslands anfall på Ukraina. Den krigsföring som Ryssland ägnar sig åt tar sig många former. Vi vet alla att det handlar om urskillningslöst dödande av civila män, kvinnor och barn, att det handlar om folkrättsvidriga anspråk på ett annat land, att det handlar om försök att kullkasta en demokratiskt vald regering i ett grannland. Allt det där vet vi.

Men vi vet också att det samtidigt pågår ett propagandakrig. Det sker ständiga försök att påverka opinionen i väst för att rättfärdiga sina monstruösa angrepp på ett annat land och dess befolkning.

Det där har vi sett förr. Så gör diktaturer alltid när de begår sina våldshandlingar. De kombinerar det ofta – alltid – med ett försök att påverka och rättfärdiga vad de gör. Man brukar säga att sanningen är krigets första offer.

Vi vet att detta pågår, inte bara från Rysslands sida utan också av andra diktaturer som ägnar sig åt ungefär samma typ av påverkansoperationer. Det är mot den bakgrunden som Myndigheten för psykologiskt försvar kampanj ska ses. Den har myndigheten självklart själv utformat. Det är inte så att regeringen bestämmer hur kampanjen ska se eller hur den har sett ut. Men när jag tittar på den i sin helhet tycker jag att den är bra. Kampanjen syftar just till att uppmärksamma allmänheten på att allt som sprids på nätet inte behöver vara sant och att det kan finnas bakomliggande syften med att sprida just den informationen. Och det kan vara rakt upp och ned rent ljug från en främmande aktör eller makt i syfte att påverka allmänheten.

Jag tycker att det är rätt anmärkningsvärt att Sverigedemokraterna i det läget väljer att inte markera mot Ryssland och de lögnar som ryssarna för fram. I stället markerar man mot Sverige och vår myndighets arbete för att motverka de lögnerna. Hur kan det komma sig, Pontus Andersson? På vilken sida står egentligen Sverigedemokraterna i den grundläggande konflikten? Är det på Rysslands sida, eller är det på de västliga demokratiernas? Förstår ni inte att man använder sig av just den typen av påverkansoperationer för att påverka alla de västliga demokratierna? Varför försöker ni angripa oss som försöker motverka detta?

Anf. 36 PONTUS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag har faktiskt med mig ett exempel på ett mem, kanske ett av de mest spridda politiska memerna i Sverige de senaste åren, som jag tänkte lyfta fram som ett exempel på att memmer kan vara ett medel för att sätta agendan.

År 2018 släppte Socialstyrelsen en broschyr med namnet *Information till dig som är gift med ett barn*. Det är faktiskt helt sant att broschyren släpptes, och broschyren fick kritik – inte minst för det absurda att vi i Sverige har myndigheter som känner sig nödgade att dela ut information om att det är olagligt att vara gift med ett barn i Sverige. Snabbt var satiriker igång och gjorde liknande framsidor till broschyrer med olika rubriker,

till exempel ”Information till dig som kastar handgranater i bostadsområdet”.

Jag tycker att det här exemplet är kul, och många andra tycker att det är kul. Det är roligt eftersom det påvisar det absurda i den dagsaktuella frågan. På så sätt sprids nyheten fortare, och allt fler människor bildar sig en uppfattning om frågan. Det är bra för demokratin.

Fru talman! Jag förstår inte varför memer eller humor skulle vara ett större problem än andra typer av politisk kommunikation och varför vi har en myndighet som känner sig nödgad att varna för just detta. I introduktionen till kampanjsidan står följande: ”Memes kan användas för att flytta fokus från en viss fråga, ta över och ändra riktningen i en debatt.”

Vidare står följande: ”Tänk på! Det finns de som vill få dig att tappa fokus eller vilseleda dig från fakta.” Precis!

Fru talman! Detta får faktiskt mig att tänka på Socialdemokraterna. Ni vet partiet som under åtta år sett till att kärnkraftverk har fått stänga ned, vilket har skapat skyhöga elpriser för svenskarna. Men plötsligt i förra veckan, när det närmar sig valet, blir partiet kärnkraftsförespråkare. Så lägligt att det finns ett parti som vill få dig att tappa fokus och vilseleda dig från fakta.

Fru talman! Socialdemokraterna är ett parti som under åtta år har höjt drivmedelspriserna genom skatter och reduktionsplikt. En månad innan valet ville partiet dela ut 1 000 kronor i en klumpsumma till alla bilister – som att det inte var deras fel att bilkörning har blivit en klassfråga. Det är lustigt att Socialdemokraterna till och med vill använda regeringsmakten för att få väljare att tappa fokus eller vilseledas från fakta.

De senaste åren har vi sett allt större inskränkningar av yttrandefriheten på internet. Techjättarna använder sin makt för att plocka bort information som de godtyckligt anser är olämpligt att ha kvar. Justitieministern har själv kallat dem till möte för att diskutera frågorna så att de snabbare ska kunna ta bort ”olagligt” innehåll. I stället ser vi hur åsikter som inte faller techjättarna i smaken tas bort.

Anser Morgan Johansson att techjättarna har för stor makt att styra innehållet på sina plattformar? Anser ministern i så fall att en oberoende utredning från myndigheten av både techjättarnas och främmande makts möjlighet till valpåverkan är önskvärd?

Anf. 37 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tycker ändå att det är anmärkningsvärt att när vi befinner oss i ett läge där hela västvärlden är föremål för påverkanskampanjer, inte minst från rysk sida i samband med kriget, då markerar inte Sverigedemokraterna mot Ryssland, utan då markerar man mot den myndighet i Sverige som försöker motverka den informationspåverkan, upptäcka den i tid och upplysa allmänheten om att vi kan bli utsatta för den typen av informationspåverkan. Det är anmärkningsvärt.

Men detta vittnar kanske i grunden om var någonstans Sverigedemokraterna faktiskt har sina lojaliteter. Det verkar inte vara på svensk sida i det här läget.

Sedan tar Pontus Andersson upp frågan om techjättarna. Det är egentligen inte vad vi pratar om här. Den här interpellationen handlar om något helt annat, det vill säga denna kampanj. Men när han tar upp frågan om att jag har träffat representanter för Facebook, Youtube och Google vill jag få

Prot. 2021/22:138

28 juni

Svar på
interpellationer

framföra att jag gjorde det därför att det fanns en diskussion om mycket material som var olagligt, till exempel IS-propaganda. Man försökte rekrytera till IS. Det fanns också mycket nazistpropaganda på dessa sajter. Det fanns mycket högerextremistiskt och även islamistisk-extremistiskt material.

Vi hade en diskussion med techjättarna kring deras ansvar i dessa frågor. Sedan beslutar de själva vad de vill göra och vilka gränser de vill dra. Jag tyckte nog att det var viktigt när kriget i Syrien pågick som allra värst, och det var problem med rekrytering av IS-soldater i Västeuropa till dessa krigförande områden, att man också pekade på vilket ansvar som plattformarna hade när det gäller den typen av propaganda. Jag står för de kontakter vi hade då eftersom det handlade om att motverka denna propaganda. Ingenting annat!

Jag vet inte om Pontus Andersson känner till det, men jag är själv journalist i botten. Jag har en mycket stor respekt för det journalistiska uppdraget och det skydd för tryck- och yttrandefriheten som alla demokratiska västländer ska ha. Vi ska aldrig någonsin tafsa på detta, och det är viktigt att markera.

Pontus Andersson borde väl förstå att Sverige också är utsatt för den typen av informationspåverkan. Pontus Andersson får gärna förklara varför han i det här läget väljer att i stället för att markera mot Ryssland och andra länder som utför detta arbete ger sig på den myndighet som försöker uppmärksamma problemen och motverka dem.

Anf. 38 PONTUS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag ger mig gärna på Ryssland. Det är precis som Morgan Johansson säger – de bedriver krigföring även på internet för att försöka påverka både här i Sverige och runt om i världen.

Men efter denna debatt kan jag trots allt detta konstatera att Morgan Johansson inte verkar förstå farorna med inskränkning av yttrandefriheten på internet, oavsett om frågan gäller memer, satir eller techjättarnas makt.

Jag kan också konstatera att Socialdemokraterna – för det är i mångt och mycket dem jag attackerar – kommer att fortsätta att få väljarna att ”tappa fokus eller vilseleda dig från fakta”, som myndigheten så fint skriver i sin kampanj. Kommuner har redan nu anställt valambassadörer för att öka valdeltagandet i stadsdelar där Socialdemokraterna har stort stöd. Socialdemokraterna har under de senaste åtta åren delat ut 800 000 uppehållstillstånd men låtsas nu att de svängt i invandringsfrågan. De har stängt ned kärnkraftverk men låtsas nu vara öppna för kärnkraft. De höga elpriser som vi ser varje vinter är en följd av det här. Likaså har de höjt drivmedelspriserna med hjälp av skatter, reduktionsplikt med mera.

Det är en form av desinformation som Socialdemokraterna bedriver. I förra valet använde man sig av sina partipolitiska lobbyorganisationer för att sprida fake news om mitt parti, fru talman, så i höstens val får väljarna se upp. Men memer tror åtminstone inte jag kommer att vara det stora bekymret när det gäller att vilseleda väljarna från fakta.

Anf. 39 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tror att de flesta som lyssnar på den här debatten hörde vad som hände under debatten. När Pontus Andersson inte längre kunde hävda sin tes, det vill säga sin kritik mot Myndigheten för psykologiskt

försvar, började han i stället prata om någonting annat. Då var det kärnkraft, bränslepriser, att öka valdeltagandet i utsatta områden och alla andra frågor. Så kan det bli ibland i interpellationsdebatter. Jag kan bara konstatera att jag inte fick svar på frågan.

Vi är i ett läge där vi alla vet att vi är utsatta för informationspåverkan, alltså Rysslands försök att rättfärdiga sin groteska krigsföring inte minst mot civila i Ukraina och prångla ut lögnen om att det är nazister som har tagit över i Ukraina och att ukrainarna höll på med folkmord mot ryssar. Det är grova lögnen som de försöker prångla ut. Det är mot den bakgrunden som kampanjen från Myndigheten för psykologiskt försvar ska ses. Och den heter som sagt inte Skratt som kan skada, utan den heter Bli inte lurad.

Det är precis det detta handlar om – att man ska vara lite vaksam mot vad som prånglas ut på nätet. Det kan finnas statliga aktörer bakom som gör allt för att försöka vrida debatten till sin fördel, och den typen av aktiviteter tenderar att öka när vi befinner oss i tider som dem vi är i nu – i krigstider i Europa.

Men i det läget reagerar inte Sverigedemokraterna mot Ryssland och deras lögnen. I stället reagerar man mot Myndigheten för psykologiskt försvar, som försöker motverka de här lögnerna. Det säger trots allt, fru talman, någonting om Sverigedemokraterna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2021/22:545 om kommunernas ansvar för att bekämpa gängskjutningar

Anf. 40 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jan Ericson har frågat mig vad jag menar med mitt uttalande om att kommunerna ska ta större ansvar för att stoppa skjutningarna och på vilket sätt jag menar att det ska gå till.

Den utveckling som vi har sett när det gäller skjutvapenvåld i Sverige är oacceptabel. För att vi ska lyckas vända utvecklingen räcker det inte med enstaka åtgärder. Hela samhället måste bidra, och satsningarna måste vara långsiktiga.

Under senare år har rättsväsendet tillförts kraftigt ökade resurser, inte minst polisen. Vi jobbar vidare mot målet att ha 10 000 fler polisanställda 2024 jämfört med 2016. Enligt Polismyndighetens personalstatistik hade man nått mer än halvvägs vid årsskiftet. Med mer resurser till Polismyndigheten ökar också trycket på övriga delar av rättsväsendet. Därför genomförs omfattande satsningar även på Kriminalvården, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Rättsmedicinalverket och Sveriges Domstolar.

Straffen har skärpts för en rad brott som är tydligt kopplade till skjutvapenvåldet, exempelvis mord, allvarliga våldsbrott, grovt vapenbrott och de allvarligaste narkotikabrotten. Vi arbetar också för att begränsa tillgången till skjutvapen. Vapensmuggling har blivit ett eget brott med betydligt strängare straffskalor än för vanliga smugglingsbrott.

Men för att minska brottsligheten räcker det inte med fler poliser och strängare straff. Det krävs också ett strukturerat och långsiktigt brottsföre-

byggande arbete, inte minst för att stoppa nyrekryteringen till de kriminella gängen och förhindra att barn och unga involveras i kriminalitet.

Regeringen har nyligen beslutat om en lagrådsremiss med förslag om att kommunerna får ett lagstadgat ansvar att arbeta brottsförebyggande. Det har uttalats ett brett stöd i riksdagen för en sådan reform. Kommunerna har ett mycket brett uppdrag och stora möjligheter att arbeta brottsförebyggande inom en rad olika områden. Åtgärder inom exempelvis områdena socialtjänst, skola, fritidsverksamhet och samhällsbyggnad är centrala. Hur kommunerna arbetar med brottsförebyggande frågor har stor betydelse för hur framgångsrikt samhällets samlade brottsförebyggande arbete kan bli.

I många kommuner pågår ett aktivt brottsförebyggande arbete. Samtidigt finns det behov av att ytterligare utveckla och effektivisera arbetet på många ställen i landet. Hur det brottsförebyggande arbetet utförs och prioriteras i dag varierar i kommunerna. Det lokala arbetet behöver utvecklas och intensifieras. Det sätt som kommunerna ska arbeta på enligt den föreslagna lagen utgör centrala delar i ett effektivt och kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete. Det kan förväntas förstärka samhällets samlade arbete för att förebygga brott och bidra till att minska brottsligheten.

Det behövs ett gemensamt åtagande från hela samhället för att bekämpa gängkriminaliteten. Brottsligheten ska bekämpas med samhällets fulla kraft, och vi ska göra det på bred front genom att bekämpa både brotten och brottens orsaker.

Anf. 41 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Jag konstaterar att justitieministern verkar försöka skyla över lite av det han sagt tidigare i denna fråga i form av kritik mot kommunerna för bristande engagemang när det gäller förebyggande arbete mot kriminalitet. Men faktum är att han i en intervju i slutet av maj sa följande: ”Jag kan konstatera att kommunerna fick 52 miljarder i överskott och då kan jag tycka att en del av de pengarna borde de nu satsa på skola, socialtjänst och fritidsverksamhet.”

Uttalandet är häpnadsväckande. Justitieministern antyder att kommunerna inte satsar tillräckligt på skola, socialtjänst och fritidsverksamhet. Jag undrar om han någonsin talar med sina egna partivänner ute i kommunerna om allt det brottsförebyggande arbete som görs.

Svenska kommuner satsar överlag rekordmycket på förskola, skola, extra resurser för elever med särskilda behov, lovskola, fritidsgårdar och föreningsliv. Man lägger stora pengar på övervakningskameror, larm, trygghetsvärdar, belysning och bevakningspersonal. Man startar lokala brottsförebyggande råd, stöder grannsamverkan, nattvandrare och kvinnojourer och lägger mycket stora resurser på socialtjänsten och ibland på avhopp-program.

Låt oss ta Stockholm som exempel. Där satsar staden mer på avhopp-program för gängkriminella än vad regeringen gör för hela Sverige. Problemet i Stockholm är snarare att staden har färre poliser i dag än 2015.

Detta är justitieministerns och regeringens ansvar. Men landets justitieminister beskyller indirekt kommunerna för att inte ta sitt ansvar. Efter åtta års misslyckanden utser han ännu en syndabock, den här gången kommunerna. Allt är alltid någon annans fel, aldrig regeringens och aldrig justitieministerns.

Jag har talat om detta med ett flertal kommunpolitiker från olika partier, även justitieministerns eget parti. De undrar i stort sett samma sak, allihop: Vad konkret ska kommunerna göra för att stoppa gänguppställningar, kravaller, skjutningar och mord? Detta är och förblir en polisiär uppgift.

Det stora problemet är att det inte finns tillräckligt med poliser. Ute på landsbygden kan det ta timmar för polisen att hinna fram. I många av våra stora städer är det närmast obegripligt få poliser i tjänst, och poliser larmar om att de inte får förstärkning vid behov. Enligt Polisförbundets mätning, som jag berörde i min förra debatt, uppger 70 procent av poliserna att det sällan eller aldrig finns nog med poliser på avdelningen. Många sliter hårt, och det är mycket övertid.

I stället för att nyutexaminerade poliser får påbörja sin aspiranttjänstgöring på riktigt placeras många, som jag nämnde, i receptionen för att hantera passkaoset. I region Väst är det 90 sjätteterminare som har fått avbryta sin utbildning eller praktik för att sätta sig på passexpeditionen. Detta går ut över övriga poliser i yttre tjänst – poliser som skulle arbeta med att utreda brott och stötta kommunerna i det här arbetet. Till exempel hinner man från polisens sida nästan aldrig med skolbesök i dag; tidigare var det vanligt att man gjorde detta.

Justitieministerns påstående att antalet polisanställda har ökat är också missvisande. Antalet poliser i yttre tjänst har på många platser inte ökat nämnvärt. Även detta är regeringens ansvar.

För fem år sedan påstod justitieministern att man var på väg att knäcka gängbrottsligheten, men utvecklingen har ju gått helt åt andra hållet med fler skjutningar och fler mord. Samtidigt har rikspolischefen uttalat att enklare brott kommer att nedprioriteras när fler poliser ska hjälpa till att korta passköerna. Poliserna räcker helt enkelt inte till för att hantera vare sig gängkriminalitet, kravaller eller inbrottsstöld. Detta skapar i sin tur en stor otrygghet hos befolkningen. Morgan Johanssons recept för att lösa detta är att kommunerna ska öka sina ansträngningar.

Fru talman! När ska justitieministern vakna och ta sitt ansvar i stället för att skylla ifrån sig på landets kommuner?

Anf. 42 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! När jag talar med poliser i de utsatta områdena säger de nästan alltid tre saker. De säger att de behöver bli fler, alltså att antalet poliser behöver bli större. De säger att de behöver ha bättre verktyg, till exempel högre straff, mer kameror och bättre avlyssningsmöjligheter.

De säger också alltid en sak till, Jan Ericson. De säger att man ska tänka på att det inte bara handlar om dem, alltså om polisen. Om det här ska fungera måste socialtjänsten fungera och fritidsverksamheten och skolan vara bra. Detta lyfter polisen alltid fram. Alla poliser som jag pratar med i de utsatta områdena säger exakt samma sak.

Det är precis det jag också säger. Om vi ska komma till rätta med detta räcker det inte med att gripa gärningsmännen, utan då måste vi också bryta nyrekryteringen till de här gängen. Det här problemet kan vi inte bara straffa bort. Den insikten borde Moderaterna faktiskt ta till sig.

Vi har nu ett läge då vi har fler poliser än någonsin, högre straff än någonsin i modern tid, bättre verktyg än någonsin och mer kameror och avlyssning. Polisresurserna fördubblas på tio år. Detta har lett fram till att vi tar fler än någonsin. Vi har fler frihetsberövade i häkte och anstalt än någonsin tidigare – nästan 8 000.

Problemet just nu är att för varje kille vi tar står det en bakom som är beredd att kliva i de skorna. Det är precis detta polisen pekar på som problemet. Den problematiken löser man inte bara med repressiva åtgärder, utan den måste man lösa med förebyggande åtgärder.

Då måste det finnas en bra skola, så att varenda unge kan få en bra skolgång som förbereder för arbetslivet. Då måste det finnas en bra fritidsverksamhet så att barn och ungdomar till exempel kan få positiva vuxna förebilder, exempelvis inom idrotten, musiken eller något annat som man känner att man kan bli bra på. Det har räddat väldigt många ungdomar från kriminalitet. Åk till Fryshuset och fråga dem! Eller fråga Zlatan, för den delen – vad skulle det ha blivit av honom om inte fotbollen hade funnits?

Det är den helhetssynen man måste ha. Det krävs skola, fritidsverksamhet och socialtjänst som kan fånga upp barn och ungdomar som på något sätt är på väg att hamna snett och som har en familj som kanske inte funkar som den ska.

Poängen i det jag säger – och detta kommer jag att fortsätta säga – är att staten och kommunsektorn måste dra i samma riktning här. Staten gör stora satsningar på det repressiva – på polisen, kriminalvården, domstolarna, åklagarna och Ekobrottsmyndigheten. Alla våra myndigheter har försetts med mycket stora resurser de senaste åren. Då måste kommunsektorn svara upp med de verksamheter man har, som skola, socialtjänst och fritidsverksamhet.

Jag pekade på att kommunsektorn gick med 52 miljarder i överskott förra året. Jag tycker att man bör använda dessa pengar till att förebygga brott. Sänk inte skatten för de pengarna, utan använd pengarna till att förebygga brott!

Här ser man att det går bakåt. Jan Ericson nämnde Stockholm. Just i Stockholm sänkte Moderaterna skatten med 400 miljoner kronor 2019. De drog ned på förskola och socialtjänst och höjde avgifterna på fritis för att finansiera detta. Det är helt fel väg att gå.

Min fråga till Jan Ericson är: Kan Jan Ericson lova mig och svenska folket att man kommer att använda de pengar som kommunsektorn har fått till att prioritera välfärden och den brottsförebyggande verksamheten i stället för skattesänkningar? Det är avgörande, tror jag, för att vi ska kunna vända den här utvecklingen.

Anf. 43 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Jag vet inte var jag ska börja. Jag vill konstatera att justitieministern just har krävt ett löfte från mig om att jag ska gå in och styra vad de svenska kommunerna ska använda sina överskott till. Justitieministern struntar alltså helt i grundlagens regler om det kommunala självstyret. Det här är helt otroligt; jag avstår från att kommentera det vidare.

Låt mig upprepa det jag sa i mitt tidigare anförande om polisen. Under alliansregeringens tid satsade vi stort på polisen, rättsväsendet och kriminalvården. Vi utbildade fler poliser än någonsin tidigare och ökade antalet aktiva poliser från 17 000 till 20 000. Hade vi inte gjort denna upprustning

av polisen och rättsväsendet hade situationen i dag varit många gånger värre.

Nu, i det allvarliga läge som råder, måste man förstå att det behövs ännu större satsningar än dem som redan har gjorts. Det fanns en chans med den vårbudget som vi presenterade tillsammans med tre andra partier, som innehöll ytterligare 500 miljoner till polisen, men regeringen och vänsteralliansen röstade ned detta. Förklaringen kom i den förra interpellationsdebatten: Justitieministern anser att polisen redan har för mycket pengar; de ska inte ha mer resurser. Det här vill vi ändra på om vi vinner valet.

Fru talman! Självklart måste det förebyggande arbetet gå hand i hand med en stark polis och ett starkt rättsväsen; jag tror inte att jag och Morgan Johansson har olika syn på den saken.

Innan jag kom in i riksdagen 2006 var jag kommunpolitiker i min hemkommun Mark. Jag fick då äran att vara ordförande för kommunens nystartade brottsförebyggande råd, som startades 2002. Det är alltså 20 år sedan vi startade detta. Det var ett intressant uppdrag. Vi lyckades verkligen samla alla möjliga goda krafter, som nattvandrare, kvinnojourer, grannsamverkan, polis, räddningstjänst, skola, socialtjänst med flera. Det är såklart utmärkt om det här finns i alla kommuner, och det gör det i de flesta av grannkommunerna hemma. Det råder nog ingen skillnad mellan Morgan Johansson och mig i synen på detta.

Skillnaden är att justitieministern försöker att skuldbelägga kommunerna bakvägen i stället för att ta eget ansvar för att bekämpa den grova brottsligheten. Han plockar också in att vi har sänkt skatten. Men under 2002 både sänkte vi skatten och startade ett brottsförebyggande råd; det finns inga motsättningar i detta. Stockholm sänkte skatten, men de har samtidigt ökat resurserna till socialtjänsten. De satsar också, som sagt, mer pengar på avhopparsprogram än vad regeringen gör totalt i resten av landet.

Förebyggande arbete är ju extremt viktigt, men då måste också förutsättningarna finnas. Det är exempelvis dags att ge lärarna i skolan ett tydligare mandat att vara de som bestämmer i klassrummen och på skolorna. Det är också dags att ta tag i unga brottslingar och se till att även yngre kriminella kan dömas. Detta är två exempel där det krävs stöd av lag, och det är där regeringen borde lägga krutet om man vill underlätta kommunernas förebyggande arbete mot kriminalitet.

Moderaterna har lagt fram ett flertal förslag för att komma åt ungdomsbrottsligheten, men alltför mycket av detta har Socialdemokraterna röstat ned med hjälp av Miljöpartiet, Centerpartiet och Vänsterpartiet. Några exempel är sänkt gräns för häktning av unga, införande av ungdomshäkten och ungdomsfängelser, drogtest av unga, ungdomsdomstolar, åtgärder mot ungdomsrån och en mer omfattande slopad straffrabatt för unga lagöverträdare. Allt är nedröstat av vänstersidan, och i stället försöker man att rikta ljuset på våra kommuner och ge dem ökade uppgifter utan att lagstiftningen på andra områden hänger med.

Jag tycker verkligen att justitieministern noga borde begrunda sitt eget ansvar för att stötta kommunerna i stället för att kritisera. Ska kommunerna kunna arbeta med detta måste de ha den lagstiftning som krävs som stöd, exempelvis i skolan. Det finns väldigt många brister där.

Jag vill också påpeka för justitieministern att det nog är få ställen som har fler fritidsgårdar än just våra mest utsatta utanförskapsområden. Det är

nog inte så enkelt som att den grova kriminaliteten försvinner om man bara bygger fler fritidsgårdar – historien har väl ändå visat att detta inte fungerar.

Anf. 44 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag bad Jan Ericson om ett löfte eller om att han skulle uttala en politisk åsikt som moderat. Jag bad honom att uttala att han vill att välfärden ska prioriteras före skattesänkningar, men det gjorde han inte. Jag förstår varför – så är det ju inte i Moderaterna. De prioriterar alltid skattesänkningar före välfärd och brottsförebyggande arbete.

Nu tar Jan Ericson återigen upp Stockholm. Jag tog upp att man sänkte skatten i Stockholm 2019 med 400 miljoner kronor. Hur har man finansierat det? Jo, man har lagt ut sparkrav på förskolan tre år i rad. Man har lagt ned fritidsgårdar, så att det finns färre nu än 2018. Man har på två år höjt avgifterna med 50 procent till de så kallade fritidsklubbarna för dem som går i fyran till sexan. Därmed har också inskrivningsgraden minskat, för alla familjer har inte råd att betala de avgifterna. Man kan undra var de barnen är nu, när man inte längre har råd att delta i den verksamheten.

Det var detta jag kritiserade. Stockholm har under senare år haft väldigt stora problem med skjutningar, och man måste bryta nyrekryteringen till de kriminella gängen. Där väljer man att sänka skatten med 400 miljoner och finansiera det genom sådana här nedskärningar på barnen och ungdomarna. Det är den kritiken som jag och mina partivänner i Stockholm riktar mot de borgerliga i Stockholm som har bedrivit den politiken, och det kommer vi att fortsätta att göra. Det kan jag försäkra Jan Ericson om.

Jan Ericson nämnde att han var med och bildade ett brottsförebyggande råd lokalt i Mark 2002. Jag var ordförande i Brå centralt då, för 20 år sedan, och var med om att driva fram just den utvecklingen och se till att fler kommuner med stöd av Brottsförebyggande rådet fick genomföra den typen av organisationsförändringar och skapa lokala brottsförebyggande råd. Detta tycker jag är väldigt bra.

Nu följer vi upp det här med en reform. Vi kommer att gå till riksdagen med en proposition om att alla kommuner ska få ett lagstadgat ansvar att jobba brottsförebyggande. Alla kommuner ska ta fram en lägesplan över brottsligheten. Alla kommuner ska också ta fram en åtgärdsplan för att förebygga brott. Det är en mycket efterfrågad och viktig reform, skulle jag vilja säga, för att se till att det här kan utvecklas i hela Sverige. Men än en gång – det räcker inte att bara tillskapa en organisationsstruktur. Man måste också se till att det finns pengar avsatta till verksamheterna.

Vi är i ett läge där kommunsektorn har väldigt stora överskott, över 50 miljarder kronor. Då förutsätter jag att man avsätter mer resurser till skola, socialtjänst och fritidsverksamhet, särskilt i de kommuner där man har haft problem. Det finns kommuner som har jobbat väldigt aktivt och bra på det här sättet.

Malmö är en sådan kommun. Där har skjutningarna gått ned med två tredjedelar sedan 2017. Det finns många olika orsaker till det. Polisen har kraftsamlat i Malmö och lyckats ta många av de mest brottsaktiva individerna. Men det finns också ett väldigt bra samarbete mellan polisen och kommunen lokalt. Man samarbetar mellan inte minst skola, socialtjänst och polisverksamhet, vilket enligt min uppfattning har lett fram till de här resultaten.

Om vi ska klara detta måste som sagt stat och kommunsektor gå hand i hand och jobba tillsammans. Man kan inte bara straffa bort den här kriminaliteten.

Anf. 45 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Jag har väl inga direkta synpunkter på det här förslaget om att utveckla Brottsförebyggande rådet. I sak låter det vettigt. Jag vill gärna se förslaget först innan jag tar ställning till det, men jag har svårt att se att vi skulle gå emot det. Jag tror att vi kommer att stödja det.

Men det räcker inte att bara införa olika planer och annat, som justitieministern talar om. Det har vi sett väldigt mycket av. Vi behöver se konkreta åtgärder.

Det är två saker som behövs för att komma åt ungdomarna som är i riskzonen. Det ena är att poliserna måste få bättre verktyg och bli fler, så att de verkligen kan synas, besöka skolor och vara synliga i samhället som förebilder för unga människor. Det andra är att kommunerna behöver ett starkare lagstöd för att till exempel kunna hålla ordning inne på skolorna. Man behöver ge lärarna ett starkare mandat att hålla ordning i klassrummet. De här sakerna behöver lagstöd, och detta är faktiskt justitieministerns och regeringens ansvar.

Justitieministern säger att polisen redan har för mycket pengar. Han säger också att kommunerna har för mycket pengar och att man borde lägga dem på andra saker. Detta är det stora problemet för justitieministern: Samtidigt som han hävdar att vi måste höja alla våra skatter har ändå alla aktörer i samhället för mycket pengar, både polisen och kommunerna. Varför behöver vi då höja skatten?

Det här är ett recept som Socialdemokraterna har. Att vi måste höja skatten är alltid svaret på allting. Men vi har redan världens nästan högsta skatter, samtidigt som vi har ett väldigt stort problem med kriminalitet och ungdomsbrottslighet. Varför har vi det problemet, när vi redan har världens nästan högsta skatter? Detta borde justitieministern och regeringen ta en diskussion om. Man borde sätta sig på sin kursgård eller någon annanstans och fundera över varför detta inte går ihop.

Återigen: Jag tänker inte lova hur kommunerna ska använda sina pengar. Alliansen ökade resurserna till välfärden rekordmycket och sänkte skatten. Det kan man säkert göra även i våra kommuner. Jag har stort förtroende för att kommunerna hanterar den frågan själva.

Anf. 46 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Sanningen är ju att Alliansen lånade pengarna från utländska bankkonton. Vi hade stora statsfinansiella underskott när vi tillträdde 2014. Det första vi fick göra var att städa upp i statsfinanserna. Över 60 miljarder i underskott hade vi att hantera då. Ni sänkte skatten och finansierade det genom att låna i utlandet. Det är faktiskt ingen hållbar politik på något enda sätt. Vi ordnade sedan upp det där och fick ordning på statsfinanserna. Därmed kunde vi också börja trappa upp våra satsningar på rättsväsendet. Vi har gjort satsningar i hela rättsväsendet, inklusive polisen.

Nej, det är inte så att jag tycker att polisen har för mycket pengar. Jag säger bara att polisen i dag har de pengar de har begärt för att kunna expandera på det sätt som de planerar att göra. Men för varje år skjuter vi till

mer pengar. Vi fördubblar anslaget till polisen på tio års tid, från 2014 till 2024, från lite drygt 20 miljarder kronor upp till nästan 40 miljarder. Det finns nog ingen verksamhet – det skulle vara försvaret i så fall – som har växt lika mycket som polisen och fått större anslagsökningar än polisen under de här åren. Vi har fler poliser än någonsin, och de börjar nu komma ut från utbildningarna i ökad utsträckning. Vi kommer med all sannolikhet att nå vårt polismål.

Vad jag säger är att kommunsektorn måste vara beredd att svara upp till de stora satsningar som polisen gör. Det vet jag att de allra flesta kommuner är beredda att göra. Men många gånger är det också en partipolitisk fråga. Det var därför jag ställde den här frågan till Jan Ericson. Vad tycker han om en kommun som i stället för att satsa på socialtjänst, fritidsverksamhet och skola sänker skatten för de pengarna? Det har jag inte fått några särskilda svar på, och det beror naturligtvis på att skattesänkningar för Moderaterna alltid går före allting annat.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2021/22:551 om förebyggande av brott inom hederskulturer

Anf. 47 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Ann-Sofie Alm har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att skydda barn som utsätts för olika former av brott och förtryck inom hederskulturer.

Alla former av hedersrelaterat våld och förtryck är oacceptabla i det svenska samhället. Det är därför som regeringen har bedrivit ett omfattande arbete för att bekämpa detta våld och förtryck.

En rad straffrättsliga åtgärder har vidtagits. Exempelvis har ett särskilt barnnåtkensbrott införts, liksom ett utreseförbud som ska skydda barn från att föras utomlands för att ingå barnnåtkenskap eller könsstymmas.

Så sent som den 1 juni i år trädde också det nya hedersförtrycksbrottet i kraft. Brottet innebär att en särskild, strängare straffskala kan tillämpas för den som upprepat begår hedersrelaterade gärningar mot en person.

Vidare har regeringen tillsatt en utredning som ska se över skyddet mot bland annat så kallade oskuldskontroller och hymenoperationer som genomförs på flickor och kvinnor. I uppdraget ingår även att se över om underlåtenhet att anmäla eller på annat sätt avslöja äktenskapstvång och barn-äktensbrott ska kriminaliseras. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2022.

Det räcker dock inte med straffrättsliga åtgärder, utan en viktig del av bekämpandet av hedersrelaterat våld och förtryck är att se till att kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck finns.

Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten har särskilda metodstöd mot hedersrelaterad brottslighet. Vidare har man genomfört kompetenshöjande insatser för förundersökningsledare och andra beslutsfattare inom Polismyndigheten. Numera har dessutom varje allmän åklagarkammare och Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet särskilda åklagare för hedersbrott. Sedan 2021 har Åklagarmyndigheten också en särskild ämnesspecialist på området hedersrelaterad brottslighet.

Alla som är yrkesverksamma i skolor och förskolor har en anmälnings-skyldighet enligt socialtjänstlagen om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

Regeringen har beslutat om nya läroplansskrivningar som börjar till-lämpas höstterminen 2022 och som innebär ett tydligt ansvar för skolan att se till att alla elever får kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck. Skolan ska dessutom motverka, förebygga och bemöta hedersrelaterat våld och förtryck med kunskap och aktiva insatser.

I februari 2022 redovisade Skolverket också ett regeringsuppdrag om stärkt systematiskt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck inom skol-väsendet, inklusive förskolan.

Socialstyrelsen har genomfört en inventering av vilken vård som er-bjuds flickor och kvinnor som har utsatts för könsstympling. Socialstyrel-sen har också utvecklat ett stöd för socialtjänstens och hälso- och sjukvår-dens arbete med att upptäcka och beskriva utsatthet för våld och att be-döma stödbehov och risken för upprepat våld i hederskontext.

Resurserna till länsstyrelsernas arbete mot mäns våld mot kvinnor har permanentats. Regeringen avser även att inom kort besluta om inrättandet av ett nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Till detta kan läggas att regeringen under 2022 avsatt 125 miljoner kro-nor för kompetensutveckling mot hedersbrott.

Hedersrelaterat våld och förtryck måste bekämpas, och detta kommer att fortsätta att vara en högt prioriterad fråga för regeringen.

Anf. 48 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Låt mig berätta om en kvinna som är min vän. Vi kan kalla henne Sandra. Hon har dock skyddad identitet och heter egentligen något annat. När vi är klara med debatten kommer jag att överlämna två teckningar som Sandra har ritat. Det är teckningar av hennes egna upplevelser i de fruk-tansvärda övergrepp hon har utsatts för. Hon har ritat dessa teckningar om och om igen i sina försök att bearbeta det trauma som hennes familj utsatt henne för.

På den ena bilden ser man Sandra fastkedjad i sängen medan en man slår henne blodig med en kedja. Mannen är hennes egen far. På den andra teckningen ser man Sandra ligga naken i sängen och runt hennes handleder och fotleder sitter bojor fastkedjade. Vid hennes fötter sitter hennes lille-bror och håller fast hennes fötter. Vid hennes huvud sitter hennes mamma med en sten i ena handen och en svart gummislang i den andra. Sandra blöder mycket från huvudet.

Hederskulturen är så ofattbart grym. Flickor ägs av män, och deras sex-ualitet kontrolleras och används som värdehandling för hur ansedd famil-jen är bland gelikar i detta medeltida samhällssystem. Familjen, som ska vara tryggheten för dessa flickor och barn, agerar lagstiftare, åklagare, do-mare och bödel. Dessa brottsoffer är därför särskilt utsatta.

När man hör Sandra berätta om övergreppen hon utsatts för blir man förundrad över att hon fortfarande lever, och jag kan inte låta bli att bli förundrad över att hon fortfarande orkar eller ens vill överleva. Men hon är stark, ger aldrig upp och vill berätta sin historia för att hjälpa andra i samma situation.

Fru talman! Vi får heller aldrig ge upp. Vi får aldrig vända dessa flickor och kvinnor ryggen med ursäkten att vi inte ska lägga oss i deras kultur eller seder. Jag tänker inte ge mig förrän vi har nolltolerans mot hederskulturens brott och förtryck. För detta krävs en nationell handlingsplan. I Sverige är inte jämställdhet och frihet att älska vem man vill valbart; det är varje individs rätt. Den som inte ställer upp på det har inget i Sverige att göra.

Varje år mördas 15 kvinnor i Sverige av sin närmaste familj, men långt fler utsätts för grova övergrepp och våld i hederns namn. Många av mordet hade kunnat förhindras om varje instans i det svenska samhället hade haft större kunskap om det helvete brottsoffret lever i och om den frenesi med vilken de kollektiva utövarna ljuger för att upprätthålla detta samhällssystem.

Vi kan förhindra ytterligare mord och övergrepp, men då behöver vi veta hur många och vilka barn och ungdomar som lever i hederskultur. Att vi inte vet det är ganska otäckt, så därför vill jag fråga: Vad tänker regeringen göra för att åtgärda detta? Hur ska vi få reda på hur många barn som lever i hederskultur?

Anf. 49 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tar gärna emot bilderna efter debatten, och jag delar förstås Ann-Sofie Alms uppfattning om det vedervärdiga i denna typ av kriminalitet.

Dessa barn och ungdomar borde kunna lita på dem som ska ta hand om dem – föräldrar, syskon och övrig släkt. Dessa har ju ett ansvar för att se till att barnen får en bra uppväxt, och när det är just de som begår dessa extremt allvarliga brottshandlingar ska lagstiftaren se väldigt strängt på det.

Det är också bakgrunden till en lång rad av de åtgärder vi har vidtagit. Vi införde till exempel en ny straffskärpningsgrund 2020 för att särskilt hårt bestraffa misshandel, ofredande eller andra typer av brott som begås med hedersmotiv.

Samma år kom också utreseförbudet, alltså möjligheten att belägga barn och ungdomar med utreseförbud om man misstänker att de ska föras ut ur Sverige för att tvångsgiftas bort eller könsstympas. Denna regel tillämpades från första veckan den infördes, och under 2021 har den tillämpats vid ett trettiofemtal tillfällen. Vid varje sådant tillfälle har man förhindrat ett allvarligt brott från att ske. Det är alltså en mycket viktig lagstiftning.

År 2020 införde vi också barnäktenskapsbrottet, som gör att det nu räcker att en vårdnadshavare tillåter att ett barnäktenskap ingås för att ställas till svars. Man behöver alltså inte ha tvingat någon till detta, utan det räcker att man bara tillåter det. Detta brott kan ge upp till fyra års fängelse.

Från den 1 juni i år har vi dessutom infört en ny hedersbrottsrubricering, vilket innebär att vi kommer att kunna få upp straffskalorna för dessa brott ytterligare.

År 2020 rekryterades också 350 särskilda utredare till polisen med ansvar för särskilt utsatta brottsoffer, där ju hedersbrott är en del. Även i förhållande till polis och åklagare har vi alltså gjort insatser.

Det finns mer. Från 2019 erkänner vi inte längre utländska barnäktenskap, och vi införde ett nytt barnfridsbrott 2021. Vi har även sett till att kvinnojourer, tjejjourer och brottsofferjourer har mer pengar än någonsin tidigare, och vi har också permanentat dessa resurser.

Väldigt mycket har skett, och jag skulle vilja säga att den gångna mandatperioden på många sätt har varit ett genombrott i kampen mot hedersbrott. Men det tar inte slut här, utan vi kommer att fortsätta med reformer. Nu ser en utredning över detta med oskuldskontroller och hymenoperationer i syfte att kunna kriminalisera även det. Man ser också över om underlåtenhet att avslöja äktenskapstvång ska kriminaliseras.

Vi ser också över hur psykiskt våld ska kunna kriminaliseras på ett bättre sätt. Vi vet att det inte handlar om bara fysiskt våld utan om olika begränsande beteenden, till exempel att en flicka inte får träffa vem hon vill, måste hålla sig hemma, blir körd fram och tillbaka till skolan för att inte kunna träffa någon som föräldrarna inte vill att hon ska träffa och så vidare. Denna form av kontrollerande beteenden ser vi också över i straffrätten.

Jag kan försäkra Ann-Sofie Alm om att vi kommer att ha en mycket hög reformtakt även fortsättningsvis, och vi kommer att bygga ut de straffrättsliga möjligheterna att komma åt denna typ av brott.

Anf. 50 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Det är riktigt att vi gör mycket, men att vi inte kan säkerställa hur många barn och ungdomar som sitter fast i hederskulturens klor oroar mig fortfarande mycket. Om vi inte vet hur stort problemet är kan vi inte sätta in rätt åtgärder.

Det finns en brännande klump i magen hos många varje sommar, för vi vet att när skolorna startar i höst kommer bänkar att vara tomma. Det är helt obegripligt att inte fler frågar efter dessa barn. Jag vill inte raljera, fru talman, men om de barn som förs bort och försvinner under detta sommarlov hade haft blondt hår och svenskklingande namn hade deras försvinnanden varit på varenda löpsedel och i varje medie- och nyhetsrapportering. Missing People hade gått ut varenda dag tills barnen var trygga igen. Men dessa barn, fru talman, försvinner tyst.

Det är alltid högre risk för bortförande och tvångsgifte av barn när sommarlovet börjar. I år är jag rädd att risken är ännu högre eftersom vi har haft en pandemi och det inte har gått att resa. Har ministern och regeringen kalkylerat med denna högre risk, och har regeringen vidtagit åtgärder för att se till att denna människohandel, där barn förs bort för att bli bortgifta, inte får fortsätta?

Riksdag och regering har infört lagar som gör det svårare att föra bort barnen, som ministern nämner i sitt svar. Det är bra, men jag anser att vi måste göra mer. Det finns förslag som Moderaterna har lagt fram tillsammans med KD, Liberalerna och SD, och jag hoppas att ministern kommer att vilja medverka till att de blir verklighet.

Det handlar om att häkta fler män som är misstänkta för kvinnomiss-handel och hedersvåld och att göra detta omedelbart. Man ska förbjuda män att kontakta de kvinnor som de har utsatt för våld och sätta på dem fotboja så att detta går att kontrollera. Man ska se till att alla kommuner samarbetar med kvinno- och tjejjourer och även stabilisera den finansiering som gör det möjligt för dem att hjälpa. Man ska stärka socialtjänstens

stöd till våldsutsatta kvinnor och självfallet skärpa straffen för hedersrelaterat våld och förtryck.

För att förebygga brott behöver man också visa att brotten får kännbara konsekvenser. Jag och Moderaterna anser att utvisning alltid ska prövas när det handlar om hedersbrott. Det vore intressant, fru talman, att få veta varför regeringen inte vill pröva utvisning vid varje dom avseende hedersbrott. Om man står på brottsoffrens sida här borde detta vara det självklara valet att göra. Att vistas i Sverige är inte en fri nyttighet utan ett privilegium.

Fru talman! En person som utsätts för hedersbrott kan få skyddad identitet. Min vän Sandras liv hänger på att hennes familj inte hittar henne. En skyddad identitet upphör dock efter två år och måste förnyas, men varje gång detta görs innebär det en risk för upptäckt. Två år är en väldigt kort tid i en hederskulturkontext där generationsarvet för vidare oförrätter mot familjens kollektiv tills vedergällning är vidtagen. Därför, fru talman, anser jag att en skyddad identitet för hederskulturens brottsoffer bör vara livslång, och jag vill gärna höra vad ministern anser om ett sådant förslag.

Anf. 51 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är klart att man alltid kan träta om vad som borde ha gjorts och om det är ytterligare saker som man kan göra. Jag kan bara konstatera att denna mandatperiod innebär ett genombrott för kampen mot hedersbrott. Jag nämnde straffskärpningsgrunder, jag nämnde utreseförbudet, jag nämnde barnäktenskapsbrottet, jag nämnde den särskilda brottsrubriceringen hedersförtryck, jag nämnde 350 särskilda utredare, jag nämnde att inga utländska barnäktenskap erkänns, jag nämnde barnfridsbrottet och jag nämnde kvinnojourerna och tjejjourerna och de ökade resurserna till dem.

Jag nämnde inte LVU-satsningen, där vi nu subventionerar de kommuner som omhändertar barn enligt lagen om vård av unga för att kunna ta dem ut ur situationen. Det är ytterligare en jättestor satsning, nästan en halv miljard från i år, och vi kommer som sagt att fortsätta att arbeta med detta.

Ann-Sofie Alm frågade om utresorna. Det var precis därför vi införde möjligheten till utreseförbud – för att kunna stoppa och förebygga sådana situationer och helt enkelt ta passen och se till att man inte kan åka utomlands. Det har redan använts vid ett trettiofemtal tillfällen under 2020 och 2021 och används kontinuerligt av myndigheterna för att stoppa detta. Sedan finns det säkert många andra åtgärder som kan övervägas.

Jag konstaterar att vi redan har genomfört eller är på väg att genomföra en del av de åtgärder som Ann-Sofie Alm nämner. Ökade häktningar för grova våldsbrott har vi redan genomfört, och vi kommer under sommaren att ta ytterligare steg för att öka häktningsmöjligheterna.

Den 1 januari skärpte vi också straffet för den som bryter mot kontaktförbud. Likaså har vi ökat möjligheterna att sätta fotboja på de män som förföljer och trakasserar till exempel sina före detta fruar och också ökat möjligheterna att portförbjuda dem från den gemensamma bostaden. Detta ingick också i den straffrättsreform som vi gjorde den 1 januari. Vi kommer att se över och utvärdera kontaktförbudet ytterligare för att se om man kan göra ännu mer i den vägen.

Det är likadant med kvinno- och brottsofferjourerna där vi har permanentat det höjda stödet. Något av det första jag gjorde 2014 var att höja brottsofferavgiften så att mer pengar kom in i Brottsofferfonden så att den i sin tur kunde ge brottsofferjourerna mer pengar. De har alltså också mer resurser nu än någonsin tidigare. Vi har dessutom ett förslag om att höja brottsofferavgiften ännu mer, så det kommer att komma in mer pengar den vägen också.

Det är samma sak när det gäller utvisning. Riksdagen har alldeles nyligen röstat igenom en ny reform som kraftigt kommer att öka möjligheterna att utvisa den som misstänks för brott. Det gäller naturligtvis också i de här fallen. Sedan är det åklagarna som själva bestämmer vilka yrkanden som ska läggas i varje rättsprocess, och detta får de göra självständigt. Min ingång och utgångspunkt är dock att huvudregeln ska vara att den som inte är svensk medborgare och som begår allvarliga brott i Sverige ska utvisas.

Anf. 52 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Jag betvivlar inte att vi är överens om att vi ska bekämpa dessa brott.

Innan ministern sin vana trogen i sitt slutanförande efterlyser vad Moderaterna i alliansregeringen borde ha gjort, missade att göra eller kanske lät bli att göra skulle jag vilja säga att frågan om nolltolerans mot hederskulturens brott, för att skydda barn och ungdomar, är en fråga om liv och död och en alldeles på tok för viktig fråga för att handla om partipolitik.

Jag hoppas verkligen att ministern tar till sig de förslag jag har nämnt, för långt fler än de 15 kvinnor som mördades förra året utsätts för grovt våld i hemmet. Förra året polisanmälades 23 500 fall av misshandel mot kvinnor där offret var bekant med gärningsmannen. Men det som är skrämmande är att mörkertalet är ännu större, då merparten av dem som utsätts för brott i nära relationer inte polisanmäler.

Fru talman! Vi har tillsammans ett gemensamt ansvar för att se till att inga fler skolbänkar skriker av hjärtskärande tom tystnad efter försvunna barn som ingen vågar fråga efter. Det är ett gemensamt ansvar som sträcker sig långt bortom partipolitik; det är ett samhällsansvar, och det är ett medmänskligt ansvar.

Vi ska inte ha en enda balkongflicka till, inte en enda bror som tvingas mörda sin syster, inte en enda tom skolbänk till, inte en enda Sandra till.

Anf. 53 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag delar verkligen Ann-Sofie Alms ambition här. Som jag sa har vi jobbat aktivt med detta. Vi känner att det finns ett starkt stöd i riksdagen för att fortsätta att driva på för reformer i denna riktning. Jag tycker precis som Ann-Sofie Alm att denna kriminalitet är vedervärdig på många sätt. Den begås av människor som man borde kunna lita på och vars uppgift är att ledsaga en ut i livet. I stället betar man sig på det här sättet med detta grova våld. Det är helt vedervärdigt, och vi måste verkligen göra allt vi kan för att komma till rätta med detta.

Efter hand genomför vi alla dessa straffskärpningar, och vi kommer att återkomma till fler saker som detta med oskuldskontroller och operationer som också är en vedervärdig verksamhet. Det handlar också om att utveckla lagstiftning även när det gäller det psykiska våldet, det vill säga kontrollerande beteenden. Det är viktigt framöver.

Ann-Sofie Alm talar också om den bredare frågan om mäns våld mot kvinnor generellt sett. Vi jobbar med ett 40-punktsprogram där vi går fram punkt för punkt. En hel del av det har vi redan genomfört eller är på väg att genomföra. Det handlar till exempel om att reformera umgängesrätten så att våldsamma män inte automatiskt har något slags umgängesrätt med sina barn. Är man en våldsam man är man inte bara en dålig make utan också en dålig pappa. Det måste komma till uttryck på ett bättre sätt i lagstiftningen. Alldeles för många kvinnor, inte minst gömda kvinnor, har tvingats att försöka upprätthålla barnens umgängesrätt med den våldsamme mannen. Det måste vi göra någonting åt.

Jag tror att det här finns mycket stora möjligheter till samarbete och att vi går gemensamt framåt kring dessa reformer.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellationerna 2021/22:530 och 531 om konkurrensneutralitet samt små och professionsdrivna enheter i primärvården

Anf. 54 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Anders W Jonsson har frågat mig vad jag avser att göra för att åtgärda den i dag bristande konkurrensneutraliteten inom primärvården och vilka åtgärder jag avser att vidta för att förbättra förutsättningarna för och främja etableringen av små, professionsdrivna enheter i primärvården.

Låt mig börja med att tacka för frågorna och för det goda samarbete vi har haft under mandatperioden för att reformera primärvården. Jag är mycket glad över att riksdagen har antagit de primärvårdspropositioner som har lagts fram de senaste åren.

Det var dock oroande att Moderaterna och Sverigedemokraterna ville avslå den senaste propositionen, den som syftar till att utveckla kontinuiteten för patienterna, förbättra arbetsmiljön för personalen och stärka förutsättningarna för en bra primärvård i hela Sverige. Ett nej hade allvarligt påverkat arbetet med att bygga den nära vården stark och uthållig.

Jag är enig med Anders W Jonsson om att förhållandena mellan olika aktörer i primärvården och villkoren för små utförare är viktiga frågor. Både små och stora vårdcentraler behövs, och det måste finnas rimliga och förutsägbara spelregler för såväl privata som offentliga vårdgivare. Jag ser att detta hänger nära samman, och jag samverkar fortsatt gärna med Centerpartiet för att åstadkomma det.

I den proposition som riksdagen antog under våren framgår att regionerna ska kunna dela in sina geografiska områden i olika vårdvalssystem och dessutom kunna komplettera med upphandling av vård. Syftet är att se till att regionerna har verktyg för att fler utförare ska kunna etablera sig i områden där det i dag råder brist på vårdgivare. Det är viktigt för att stärka medborgarnas tillgång till en bra primärvård i hela landet.

Precis som Anders W Jonsson skriver i sin interpellation har regeringen gett Socialstyrelsen och Konkurrensverket i uppdrag att undersöka hur förutsättningarna ser ut för små utförare att verka inom primärvården i glesbygden. Enligt myndigheterna finns det primärt inget behov av änd-

ringar av lagar och regler. Däremot påpekar Socialstyrelsen att aktörerna ska utnyttja de möjligheter för samverkan som finns och att regionerna kan behöva utveckla sin ersättning för etablering. Regeringen har med sig rapporten från myndigheterna i det fortsatta arbetet med primärvården.

Vidare har en bokstavsutredare fått i uppdrag att föreslå hur bättre tillgång till vård i hela landet kan möjliggöras genom främjande av etablering i glesbygd. I uppdraget ingår att föreslå en ny modell som ska ersätta den så kallade nationella taxan, som vissa privata läkare och fysioterapeuter i dag är anslutna till.

När det gäller konkurrensneutralitet vill jag påminna om att regionerna alltid har ett sistahandsansvar för att erbjuda god vård till alla invånare. Detta ansvar kan innebära kostnader som de privata aktörerna inte har.

För att motverka att privata aktörer, i bland annat vårdsektorn, missgynnas i förhållande till det allmänna finns ett system med kompensation för mervärdesskatt till kommuner och regioner. Syftet är att kostnaden för mervärdesskatt inte ska påverka om regionen väljer att utföra sjukvård i egen eller privat regi.

Under perioden 2020–2022 har regeringen avsatt 210 miljoner kronor årligen till regionerna för omförhandling av avtal med privata vårdgivare som fått ökade kostnader för bemanning. De privata vårdgivarna ska därigenom kunna kompenseras för oförutsedda kostnader för mervärdesskatt till följd av ny praxis från Högsta förvaltningsdomstolen och EU-domstolen.

Avslutningsvis: Under den här mandatperioden har vi tillsammans tagit flera avgörande kliv framåt för primärvården. Det är viktigt att vårda dem och att fortsätta kunna ta nya steg framåt kommande fyra år.

Anf. 55 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Orsaken till att jag ställde dessa frågor var min oro för primärvårdsreformen. När man gör en internationell bedömning av svensk sjukvård är primärvården ett av våra svaga områden, och vi måste göra ordentliga saker för att förbättra den. Har man problem med primärvården, den nära vården, blir det problem även på ett antal andra områden i sjukvården. Det handlar om det förebyggande arbetet, där man inte kan jobba tillräckligt effektivt. Det handlar om akutmottagningarna. Om människor inte får en tid hos sin familjeläkare eller sin primärvårdscentral går de till akutmottagningen med åtföljande problem där. Det blir också problem i äldreomsorgen. Just att få ordning på den svenska primärvården, den nära vården, och att stärka den ordentligt är helt avgörande för att se till att den svenska sjukvården fungerar bra framöver.

Därför är jag glad över att vi inom ramen för januariavtalet har kunnat ta flera väldigt viktiga steg genom de beslut som har fattats här i kammaren, men inte minst genom det starka engagemang som finns ute i våra regioner för att faktiskt göra någonting åt detta.

Jag är ändå orolig för utvecklingen. Det handlar framför allt om nyckelfaktorn för att detta ska lyckas: att se till att få betydligt fler läkare ut i primärvården. En fast läkare och kontinuitet är nämligen det som gör primärvården stark. Om vi inte lyckas åstadkomma det kommer vi att ha väldigt svårt att förverkliga alla andra ambitioner som vi har.

Där är det flera olika saker som måste göras. Det handlar om att utbilda fler allmänmedicinska specialister. Där är utvecklingen på mycket god väg, och jag känner mig trygg i att regionerna har tagit sitt ansvar. Men det handlar också om att skapa en bättre arbetsmiljö, så att läkarna i primärvården när de går hem för dagen kan känna att de har gjort ett väldigt bra jobb. Där är inte minst listningstaket som vi nu har fått till viktigt liksom att Socialstyrelsen har gått in och sagt att 1 000–1 100 patienter per läkare ska vara målsättningen.

Men jag tror inte att detta räcker, utan det behövs mer. Om man tittar på andra länder är det som gör primärvården så attraktiv att många unga läkare ser en möjlighet att som entreprenör kunna gå ut och starta en egen enhet. Det är där som dragningskraften finns i att etablera sig i primärvården. Där har vi uppenbara problem i det svenska systemet.

Den ena interpellationen handlar om konkurrensneutraliteten. Regionerna pumpar varje år ut 200–300 miljoner kronor för att täcka upp underskott i den egna verksamheten. Jag håller med om att man har ett sista handsansvar för regionerna. Men just detta oreglerade, att ständigt kunna kompensera underskotten i den egna verksamheten och samtidigt hålla nere ersättningarna till dem som driver enheter privat, är inte hållbart. Det är helt fel signal till de unga läkare och sjuksköterskor som skulle vilja ta steget.

Det andra stora problemet är att vi har en primärvård i Sverige där vi har ett regelverk som gör att det i stort sett bara är stora enheter. Någon sa att om man ska starta en primärvårdsenhet måste man börja med att anställa 10, 12 eller 15 personer. Det är ett oerhört stort steg. Därför var frågan i min andra interpellation: Vad kommer statsrådet att göra för att se till att vi kan få små enheter? Inte minst är det väldigt viktigt i glesbygden, men det behövs på många andra ställen också. Där tycker jag, fru talman, att svaret är något torftigt beroende på att i princip ingen av de fyra punkter som statsrådet tar upp i sitt svar ger svar på frågorna: Hur ska vi skapa konkurrensneutralitet? Och hur ska vi ge möjlighet för små enheter?

Anf. 56 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Återigen tack, Anders W Jonsson, för möjligheten att diskutera primärvård! Det är inte varje dag vi gör det, men det borde det vara. Primärvården är en helt bärande del i hela sjukvårdssystemet.

Jag vill säga det igen: Jag är väldigt glad att vi har fått förutsättningarna för ett fastläkarsystem på plats. Vi är inte framme än, utan nu ska vi se till att utbilda de allmänspecialister som krävs för att bemanna våra hälso- och vårdcentraler. Men vi har ändå förutsättningarna på plats, och likaså Socialstyrelsens riktlinjer – det ordet ska man vara försiktig med i en vårddebatt – eller uppskattning att det skulle handla om ungefär 1 100 patienter.

Det kan naturligtvis variera, men det går ändå inte att komma ifrån att om man har för många patienter blir det svårt som läkare att ha den där kontinuiteten och känna sina patienter. Det tror jag att vi är helt överens om. Jag blev glad när Socialstyrelsen landade på ungefär den nivån. Jag tycker att det visar att vi alla menar allvar med att fastläkarreformen är till både för patienterna och för läkarnas arbetsmiljö.

Men den är också den helt nödvändiga grunden för att man ska kunna jobba förebyggande och faktiskt kunna flytta en hel del vård som inte måste ske på ett sjukhus. Det handlar också om att se till att patienter som

inte borde vara på ett sjukhus har tillgång till primärvården på ett annat sätt.

Vi har enorma utmaningar när det handlar om den psykiska ohälsan och mycket annat, och där kan primärvården komma att spela en viktig roll.

I dag tog jag emot förslaget till en äldreomsorgslagstiftning. Där är just tillgången på medicinsk kompetens någonting som man ska titta på, och även här är primärvården helt central. Hur ska vi se till att våra äldsta medborgare får möjlighet att slippa åka fram och tillbaka till sjukhus? Hur ska också de kunna få en kontinuitet?

Jag vill bara på olika sätt understryka primärvårdens enorma betydelse och med det säga att de fyra kommande åren är detta ett enormt viktigt utvecklingsområde. Vi har lagt grunderna för att man ska kunna ställa om primärvården, men vi är absolut inte framme och färdiga.

När det kommer till frågan om arbetsmiljö och arbetsvillkor är det någonting som personalen i vården värderar väldigt högt. Men det gäller också väljarna i allmänhet, som tycker att arbetsmiljö och arbetsvillkor för vårdens personal är viktigt.

Det är klart att det ibland kan handla om att få starta sitt eget; det har jag stor respekt för. Men många gånger handlar det kanske också om att inte vilja starta sitt eget utan att få vara en del i någonting större. Oavsett vem som är utförare, en offentlig eller en privat, är det nog ändå min bild – Anders W Jonsson kanske inte håller med – att det finns ersättnings-system och att de gäller både de offentliga och de privata.

Jag tycker egentligen inte att det är fråga om konkurrensneutralitet och att man skulle gå in med så väldigt mycket pengar. Jag hörde Anders W Jonssons inlägg, och jag förstår att vi inte tycker lika. Men min bild är ändå att det är skillnad mellan att vara offentlig och privat aktör.

En offentlig aktör kan inte sätta sitt stopp och säga att man inte kan ta emot fler patienter. Alla har rätt att lista sig på en hälsocentral, och till slut är risken stor att det är just de offentliga som får ta ansvaret. När en privat aktör läggs ned måste de offentliga ta hand om patienterna. Det är ändå ett uppdrag som de offentliga har; sedan kan man diskutera hur mycket det ska värderas till.

Vi behöver jobba vidare med glesbygden. Vi har en utredare, Åsa Himmelsköld, som exempelvis ska titta på hur man kan ersätta den nationella taxan. Där är fokus inte minst på glesbygd, så jag vill nog säga att de här frågorna verkligen är på agendan. Det är också delvis Anders W Jonssons och Centerpartiets förtjänst, för här delar vi verkligen engagemanget för att det ska finnas vård i hela landet för att man ska kunna leva i hela landet.

Anf. 57 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag kan i stort sett instämma i det mesta som statsrådet säger. Vi har ett gemensamt engagemang i de här frågorna och ser betydelsen av att skapa en stark primärvård i Sverige.

Icke desto mindre ligger min oro i att om vi ska lyckas med denna gemensamma ambition måste vi se till att vi verkligen får ut ett stort antal allmänmedicinska specialister i primärvården. Där är jag överens med statsrådet: Öka utbildningen – mycket viktigt. Skapa god arbetsmiljö – mycket viktigt. Men jag tror inte, fru talman, att det kommer att räcka.

Vi måste titta på andra länder där unga läkare också drömmer om att komma ut i primärvården. Det som driver dem är förstås kontinuiteten – att jobba med samma patienter under lång tid. Men det handlar också om detta: Jag är entreprenör, och jag vill starta en egen verksamhet som jag vill driva vidare under år och decennier! I Sverige har vi tagit bort den möjligheten. Det är oerhört svårt för den unga läkaren eller sjuksköterskan att gå ut och starta sin egen verksamhet i primärvården. Och det, fru talman, är inte bra, för det är det som gör att en av de viktigaste drivkrafterna försvinner.

Det handlar om några olika saker. Det handlar inte så mycket om ersättningssystemet, men det handlar om att vi i det svenska systemet har byggt in en möjlighet för regioner att ständigt kompensera för underskottet i den egna verksamheten.

Jag är den förste att skriva under på att det i ett sådant här system måste finnas en möjlighet för regionerna att ta sitt sista handsansvar. Men 300 miljoner per år – och siffran tenderar att öka – är betydligt mer än sista handsansvaret. Här måste vi hitta ett rimligt sätt att kompensera, för det kan inte vara så att man å ena sidan håller ned ersättningen i det ordinarie ersättningssystemet, å andra sidan ser till att man alltid kan kompensera de egna verksamheter som går med underskott.

Det andra stora problem som vi måste adressera är att vi har byggt in en storskalighet i den svenska primärvården som inte är bra. De minsta enheterna har 5, 10, 15 eller kanske 20 anställda. Det är något som gör det väldigt svårt att gå ut och starta nya enheter. Det blir de stora vårdkoncernerna eller för den delen regionerna. Det blir inte de två eller tre läkare som själva vill driva en verksamhet.

Framför allt skapar detta mycket stora bekymmer på glesbygden. Jag brukar ta Gäddede i norra Jämtland som exempel. Där har man ett befolkningsunderlag på kanske 1 500 eller 1 700, och närmaste tätort ligger tio tolv mil bort. Om man ska kunna driva en egen primärvårdsenhet där bygger det såklart på att man har en läkare och en sjuksköterska.

Därför ser inte jag varför vi inte kunde gå vidare med det förslag som Anna Nergårdh hade. Hon såg en möjlighet att definiera den minsta primärvårdsenheten i Sverige som en enhet med en sjuksköterska och en läkare, som sedan kan ha avtal med andra. Den dag man behöver fysioterapeuten, arbetsterapeuten eller psykologen och bor i Gäddede får man använda den som finns i Östersund eller i Strömsund.

På så sätt skulle man kunna åstadkomma detta med små, välfungerande enheter som också skulle kunna göra så att vi får en täckning i glesbygden på ett sätt som vi inte har i dag. Men i det svar som jag har fått från statsrådet lyser detta tyvärr med sin frånvaro.

Jag är inte alls låst vid de två tankar som jag har här i dag, men vi måste på något vis adressera detta. Annars är jag rädd att vi kommer att få en primärvårdsreform som inte blir det vi hade tänkt.

Anf. 58 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Låt mig bara börja med att säga att vi ska använda Vårdkompetensrådet aktivt. De har till exempel ett uppdrag att se till att vägleda – så kan man kalla det – regionerna i både AT-tjänst och allmänspecialister så att man utbildar fler.

Detta är ett dilemma: Vi har aldrig haft så många läkare som i dag. Men vilka inriktningar har de, och var arbetar de? Bidrar alla regioner till att verkligen ge utbildningsförutsättningar till läkarna? Så är det inte i dag, men jag hoppas att vi närmar oss det. Oavsett hur stora eller små enheterna blir kommer det att bli svårt om vi inte ser till att vi har tillräckligt många som är utbildade, inte minst allmänspecialister.

Låt mig också göra en reflektion kring det här med att ha sitt eget. Jag har en viss respekt för det. Men samtidigt pekar man i samtal med mina norska kollegor, både tidigare och nuvarande, på att man ska vara försiktig med att ha alltför små enheter. Det gör det också väldigt sårbart att inte ha kollegor som man kan dela arbetet med. Man blir föräldraledig, man blir sjuk, man ska ha semester och så vidare. Det är klart att det inte är optimalt att ha för små enheter. Många gånger värdesätter vi ju teamet och lyfter fram hur viktigt det är.

Man måste också fundera över hur stort själva uppdraget är och vad man kan förvänta sig av primärvården. Men med det sagt måste vi också se till att vi i alla delar av landet har möjlighet att ha en primärvård. Då blir slutsatsen: Hur kan man förändra uppdraget i de delar av landet där det blir för stort, där man inte kan vara så många och där upptagningsområdet inte ser ut på det viset?

Åsa Himmelsköld har alltså fått ett uppdrag, och hon har lite mindre än ett år på sig att utreda hur småskalig hälso- och sjukvårdsverksamhet kan anslutas till en öppenfinansierad öppenvård. Meningen är bland annat att titta på den nationella taxan. Det var det som var Nergårdhs förslag, som mötte mycket kritik. Det är svaret på varför vi inte gick vidare med exakt det förslaget. Dels behöver det skrivas lag, dels var det inte riktigt ett förslag som gick hem hos de största aktörerna. Jag tror att alla förutsättningar finns för att hitta ett bättre förslag som vi ska kunna genomföra.

Himmelsköld ska lämna förslag som innebär att de som i dag är läkare och fysioterapeuter och får ersättning på ett bättre sätt kan integreras i primärvården.

I den proposition som vi har lagt fram talar vi väldigt mycket om fastläkare. Att man ska ha rätt till en fastläkare är dock inte den enda delen. Vi öppnar också upp möjligheten för regionerna att ha specifika ersättningssystem i olika områden. Det kan handla om utsatta områden där man menar att de socioekonomiska förutsättningarna ser väldigt annorlunda ut. Men det kan lika gärna handla om glesbygd där man behöver göra specifika områden med ett annat ersättningssystem och där man helt enkelt gör bedömningen att för att vi ska ha en närvarande och aktiv primärvård får uppdraget se annorlunda ut.

Detta har vi öppnat upp för. Låt oss verkligen följa hur det spelar roll. Jag hoppas att det gör det. När det förslaget kom kände jag själv att det kanske ändå är detta som kan få allra störst betydelse. Då sitter ju företrädare i en region, de som känner den allra bäst, och kan se var det finns vita fläckar och var det skulle behövas en annan typ av uppdrag för att upptagningsområdet är annorlunda, för att resmönstren ser annorlunda ut, för att demografin är annorlunda eller vad det nu kan vara.

Vi ska verkligen följa hur regionerna använder sig av den nya möjligheten. I maj 2023 kommer sedan Åsa Himmelskölds utredning, och det blir intressant att se hur vi kan ta hennes förslag vidare.

Anf. 59 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Det som den departementsutredare som statsrådet talar om, Himmelsköld, har fått i uppdrag att göra är att äntligen lösa ett problem som vi haft sedan mycket lång tid tillbaka i svensk sjukvård, nämligen ett fenomen som kallas nationell taxa, taxeläkare. Anna Nergårdh hade ett förslag på hur man skulle kunna lösa det, men samtidigt, parallellt – nu är vi på våren 2021 – träffas SKR, Läkarförbundet och Privatläkarna och hittar en överenskommelse som de tycker fungerar bra. Det är bra att man nu tar det förslaget vidare. Men det hade varit bättre om det hade hänt för ett år sedan, för då hade vi kanske redan varit framme vid att ändra lagen.

Vi i Centerpartiet är stolta men inte nöjda när det gäller vad vi har åstadkommit med primärvårdsreformen. Vi ser att det finns vissa uppenbara svårigheter. Nu närmar sig valet, och för oss är det en oerhört viktig fråga att en primärvårdsreform, välfungerande primärvård, inte bara får handla om de större städerna och tätorterna. Vi kan inte acceptera någonting annat än förändringar som gör att vi även i de mest glesbebyggda områdena i Sverige får en välfungerande primärvård.

För oss kommer det också att vara helt avgörande att vi använder och öppnar upp för den drivkraft som finns i alla unga läkare och sjuksköterskor som verkligen är entreprenörer att gå ut i primärvården och skapa egna enheter. Dessa kommer att vara oerhört viktiga i att ge patienter kontinuitet och dessutom reell valfrihet.

Därmed vill jag tacka statsrådet för ett bra samarbete under det här året och önska henne en god sommar.

Anf. 60 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! För ett år sedan slet vi inte bara med en pandemi utan också just med den primärvårdsreform som jag hoppas verkligen ska bli en vändpunkt för primärvården, med fasta läkare och höga ambitionsnivåer som också åtföljs av överenskommelser med Sveriges Kommuner och Regioner. Dessutom hoppas jag verkligen att det blir möjligt att se vilka vita fläckar som finns i en region och vilka olika förutsättningar regioner har. De allra flesta regioner ser ju inte likadana ut. Inom sig rymmer de många olikheter.

Jag hoppas verkligen att man tar den möjlighet som vi har erbjudit i en proposition och som riksdagen har beslutat, nämligen att man ska kunna ha olika ersättningssystem och lite olika uppdrag beroende på hur regionen ser ut.

Det är också skälet till att bland annat våra båda partier tycker att vi ska ha regioner som ansvarar för hälso- och sjukvården. Då måste de också visa att de tar vara på de möjligheter som finns och verkligen ser till att man oavsett var i landet och var i sin region man bor får tillgång till både en god sjukvård och en god primärvård.

Låt oss alltså följa hur fastläkarreformen utvecklas och ställa nya krav för att se till att allt fler får en fast läkare, men låt oss också följa upp hur regionerna använder sig av de möjligheter som vi nu har givit dem.

Tack för gott samarbete!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 61 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig hur det kommer sig att regeringen inte säkerställer att de som lider av cystisk fibros i Sverige får tillgång till det läkemedel som ger stora hälsovinster samt vad jag avser att göra för att skynda på och säkerställa tillgången till godkända sär- läkemedel för sällsynta sjukdomar.

Jag vill inleda med att säga att jag har förståelse för den frustration som patientgruppen i fråga ger uttryck för. Regeringens målsättning är att alla som är patienter ska erbjudas god vård efter behov på lika villkor. Detta innefattar givetvis även personer med sällsynta hälsotillstånd.

Regeringen lägger stora resurser för att vård ska kunna ges på lika villkor. En av de viktigaste insatserna är finansieringen av förmånläkemedel i form av årliga statsbidrag till regionerna. Under de senaste fem åren har staten ökat anslaget för läkemedelsförmånerna från 25,9 miljarder kronor 2017 till 34,4 miljarder kronor 2022. Syftet med ökningen är bland annat att möta den snabba utvecklingen av och tillgången till nya läkemedel.

Det är Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, TLV, som beslutar om prissättning och subvention för förmånläkemedel, inte politiker. Sjukvårdsbudgeten är inte obegränsad, och prioriteringar är därför nödvändiga. Systemet för prioriteringar och prissättning är sammanhållet och bygger på den etiska plattform för prioriteringar inom hälso- och sjukvården som riksdagen antog 1997.

Systemet för prissättning och subvention av läkemedel är komplext men samtidigt mycket transparent. Det är få länder som så tydligt visar hur man värdesätter olika läkemedel. För en hög svårighetsgrad eller om det finns få andra behandlingar att välja bland accepterar TLV i regel en högre kostnad i förhållande till effekten, i linje med den etiska plattformen. TLV väger in hur mycket livskvalitet och hur lång livslängd som tjänas med behandlingen, vilket indirekt gynnar barn. TLV har i ett antal ärenden tagit hänsyn till sällsynthet och då accepterat en högre kostnad per hälsovinst än vad som annars skulle ha gjorts. Sär- läkemedel tillåts alltså redan i dagsläget ha ett högre pris jämfört med läkemedel som riktar sig till vanligare sjukdomar.

Tidigare i våras bjöd jag in till ett dialogmöte med TLV, den forskande läkemedelsindustrin, Lif, och Sveriges Kommuner och Regioner för att diskutera tillgängligheten till behandling för patienter med sällsynta sjukdomar. Jag hoppas naturligtvis att man hittar en lösning för den patientgrupp som Tobias Andersson uppmärksammar, men det finns många fler.

Regeringen har nyligen också gett TLV i uppdrag att analysera olika handlingsvägar som utvecklar tillgången till läkemedel för behandling av sällsynta sjukdomar samt utreda och identifiera eventuella områden inom vilka det finns behov av författningsändringar.

Jag vill avslutningsvis understryka att rätten till hälso- och sjukvård och möjligheten att få läkemedelsbehandling i Sverige inte baseras på patienters ekonomiska förutsättningar utan på det medicinska behovet. Detta är positivt jämfört med många andra länder i Europa, där innehavet av privata försäkringar många gånger avgör vem som får tillgång till olika typer av behandling. Det innebär alltså att tillgänglighet till läkemedel i vissa

länder i praktiken inte omfattar alla patienter, vilket det däremot gör i Sverige.

Anf. 62 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Som medborgare i Sverige ska man vara säker på att få tillgång till en hälso- och sjukvård av högsta världsklass både när det gäller behandling och läkemedel. Det ska vara en självklarhet att sjuka personer får tillgång till nya godkända behandlingar och innovativa läkemedel som kan ge en bättre hälsa och förlänga livet för kroniskt sjuka. Detta är särskilt viktigt när det gäller behandlingar och läkemedel som används för små patientgrupper men som kan vara livsavgörande för patienten i fråga.

Det är därför enligt mig allvarligt att det finns patientgrupper i Sverige som inte får tillgång till läkemedel som skulle kunna få stor positiv effekt för hälsan och förlänga deras liv.

En av flera patientgrupper som i dag drabbas av regeringens oförmåga att prioritera rätt och rimligt är gruppen som lider av cystisk fibros. Cystisk fibros är en ärftlig och medfödd ovanlig sjukdom. Den påverkar huvudsakligen lungorna och mag- och tarmkanalen. Drabbade har tjockare och segare slem på sina slemhinnor och får upprepade inflammationer i lungor och luftvägar. Sjukdomen är så pass allvarlig att den genomsnittliga livslängden för dem som föds med sjukdomen i västvärlden är runt 30 år.

Tack vare nya medicinska framsteg tycks dock patientgruppen i övriga västvärlden kunna förvänta sig en betydligt längre livstid och bättre levnadskvalitet framöver, men situationen förblir oförändrad i Sverige. Anledningen till att Sverige går emot övriga länder tycks ha att göra med regeringens prioriteringsordning, då ansvarig myndighet, Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, TLV, anser att medicinen är för dyr trots att hälsovinsten för berörda patienter anses fullkomlig.

Gruppen med cystisk fibros är dessutom endast en av många patientgrupper som lider av att Sverige är restriktivt i tillåtandet av sär-läkemedel. Endast ett av fyra läkemedel som godkänts inom EU för behandling av mycket sällsynta sjukdomar är tillgängligt för svenska patienter. Vi sticker ut i förhållande till vår omvärld.

Fru talman! Jag frågade därför Lena Hallengren för det första: Hur kommer det sig att regeringen inte säkerställer att de som lider av cystisk fibros i Sverige får tillgång till det läkemedel som ger stora hälsovinster och förlänger deras liv? För det andra frågade jag: Vad avser ministern att göra för att skynda på och säkerställa tillgången till godkända sär-läkemedel för olika sällsynta sjukdomar?

På de frågorna fick jag bara svepande svar om att TLV är ansvarigt, att sjukvårdsbudgeten inte är obegränsad och att prioriteringar är nödvändiga men att statsrådet förvisso hoppas att man hittar en lösning. Men det finns ju redan en lösning. Det är min poäng med den här interpellationen. Vi behöver inte hitta på en ny lösning. Vår omvärld har en lösning: ett läkemedel som funkar och som garanterar att man inom denna patientgrupp får leva längre än till sin 30-årsdag.

Vi skulle kunna rädda och förlänga liv. Varför låtsats Lena Hallengren som att denna möjlighet inte finns, och varför agerar hon inte för att möjliggöra detta för den berörda patientgruppen?

Anf. 63 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Sverige sticker inte ut allmänt. Jag tycker att Tobias Andersson ska väga sina ord bättre. Sverige sticker däremot ut i hela sjukvårdssystemet. Vi har ett system där alla bidrar och man får del av den vård man behöver efter behov och inte efter plånbokens tjocklek eller för att man har tecknat en privat försäkring. Jag vill att vi ska ha det som en grund, för vi kan inte föra en diskussion i Sveriges riksdag som handlar om *ett* läkemedel, utan vi för en diskussion om ett sjukvårdssystem.

Bara så att jag vet vad debatten ska handla om skulle jag vilja att Tobias Andersson svarar på några frågor.

1. Är Tobias Anderssons och Sverigedemokraternas uppfattning att politiker ska bestämma vilka läkemedel som ska omfattas av läkemedelsförmånen?
2. Ska företagen ensidigt bestämma hur mycket de vill ha betalt?
3. Hur mycket mer lägger Sverigedemokraterna i sin läkemedelsförmånsbudget? Regeringen har ökat med 1 ½ miljard om året.

Anf. 64 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag anser att Lena Hallengren som ansvarigt statsråd borde börja med att svara på *mina* frågor innan hon hittar på egna frågor för att leda bort debatten från dess ämne.

Sverige sticker ut när man ser på antalet sÄrläkemedel som tillåts i relation till andra länder och sett till hur mycket pengar vi investerar i detta.

Statsrådet beskriver i sitt första svar att hon förstår frustrationen inom patientgruppen och naturligtvis hoppas att man hittar en lösning för den. Det är inte bara en patientgrupp – det är människor, svenskar, medmänskorsom som inte förväntas leva längre än till 30 på grund av sitt sjukdomstillstånd men som vet att de, om de fötts i något annat västland, hade fått ta del av en medicin som låtit dem leva ett snudd på normalt och långt liv.

Jag tror inte, fru talman, att frustration är ett tillräckligt uttryck för vad de och deras anhöriga känner. Vi talar alltså om svenskar som tvingas bli sjukvårdsflyktingar och söka sig bort från Sverige för att förlänga sina liv. Det om något är ett talande exempel på regeringens misslyckanden.

Lena Hallengren säger att rätten till hälso- och sjukvård och möjligheten till att få rätt behandling i Sverige ej ska baseras på ekonomiska förutsättningar utan på det medicinska behovet, men det stämmer ju inte. Jag vet själv drabbade av cystisk fibros som behövt resa till Argentina och skuldsätta sig för att där kunna köpa läkemedlet som kan förlänga och rädda deras liv. I de fallen är onekligen de ekonomiska förutsättningarna direkt livsavgörande.

Detta är ett välkänt fenomen, vilket regeringen, trots påtryckningar, aktivt avstått från att agera mot. Sjuka i Sverige dör i förtid för att regeringen inte har vett att prioritera rätt.

Fru talman! Vad hade kostnaden varit då? Lena Hallengren ursäktar sig med att man måste prioritera, att sjukvårdsbudgeten inte är oändlig och så vidare. Den livsavgörande medicinen som övriga västvärlden brukar har förvisso ett listpris på 2,5 miljoner per år per patient, men tack vare tillgänglig rabatt pratar vi snarare om 500 000 kronor per patient per år. Då har vi inte räknat med vad det innebär att vi stoppar övrig medicinering till

denna grupp och att den kan vara med och bidra till ekonomin i Sverige i stället.

I Sverige beräknas runt 700 personer lida av sjukdomen, vilket innebär att den totala kostnaden skulle uppgå till ungefär 350 miljoner. Det är mycket pengar, kan man tycka, men det rör sig om kaffepengar i en statsbudget.

Regeringens biståndsstrategi för Afghanistan 2021–2024 var på över 3 miljarder. Den totala biståndsbudgeten för 2022 uppgår till 52 miljarder. Det är pengar vi tar från Sverige och ger till andra länder i stället för att hjälpa dem som bor här, exempelvis genom att låta 0,6 procent av biståndsbudgeten finansiera medicin åt hela gruppen som lider av cystisk fibros.

Varje år ger regeringen därutöver exempelvis 3 miljarder till Vinnova för att de ska pyssla med innovationspolitik trots att de utvärderingar som skett visar att det inte ger någon nytta alls. Uppskattningsvis uppemot 30 miljarder försvinner varje år i rena välfärdsbedrägerier. Det finns uppskattningar som tyder på att vi hade kunnat spara in 100 miljarder om det offentliga hade ägnat sig åt bättre offentliga upphandlingar.

Fru talman! Detta är bara ett fåtal exempel. Kontentan är att socialministerns argumentation kring prioriteringar och begränsade resurser är trams i sammanhanget. Förutsättningarna finns där. Jag vet att drabbade av sjukdomen tar del av denna debatt nu. Hur motiverar Lena Hallengren regeringens prioriteringar för dem?

Anf. 65 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Som socialminister möter jag många olika grupper, företrädare och individer med olika sjukdomar, diagnoser och funktionsnedsättningar som alla är i stort behov av samhällets stöd och hjälp. Det är min ambition att vi ska göra vårt allra yttersta för att se till att samhällets skyddsnet finns där. Jag mår illa när jag lyssnar på Tobias Andersson som står här och talar om en grupp – jag känner flera i den gruppen, och jag känner tyvärr också mammor som har förlorat sina barn i denna sjukdom – och låtsas, populistiskt, som att vi bara skulle kunna säga att vi väl kan ge dem det läkemedlet.

Jag ställde tre frågor till Tobias Andersson. Jag har givit ett svar på Tobias Anderssons interpellation, och svaret är att politiker inte bestämmer vilket läkemedel som ska ingå i läkemedelsförmånen.

Tobias Andersson får dessutom med osanning mer eller mindre under hela inlägget. Att man tillåter ett särlekemedel är inte samma sak som att det går att få del av det utan kostnad. Men nu talar vi om huruvida någonting ska ingå i en läkemedelsförmån i Sverige, det vill säga utan kostnad ges till de patienter som har behov av det, och då säger jag en gång till: Ska vi ha en diskussion i kammaren om vilka läkemedel, på diagnosnivå, som vi ska godkänna och inte? Om det är Tobias Anderssons uppfattning vill jag veta det, för det är en helt ny ståndpunkt och det finns inget annat parti i Sveriges riksdag som tycker att politiska beslut ska avgöra vilka läkemedel som ska ingå i förmånen.

Tobias Andersson står här och talar om hur man prissätter ett läkemedel. Det är otroligt komplicerat med sådan prissättning. Man ska sätta in parametrarna att det ska gynna barn som har så många år kvar att leva att det kan kosta mycket mer för ett särlekemedel.

Det är inte så att Sverige inte har några sär läkemedel. Vi har så här långt 72 sär läkemedel som EU har godkänt och som också ingår i vår läkemedelsförmån.

Nu kräver jag faktiskt svar. Ska politiker och Sveriges riksdag besluta om vilka specifika läkemedel som ska ingå i läkemedelsförmånen? Det är lätt att svara ja eller nej på den frågan.

Min andra fråga är: Är det meningen att företaget ensidigt ska bestämma priset? Är det rimligt att ett företag självt bestämmer och säger: Så här mycket vill vi ha för det här läkemedlet, och om vi inte får det kan vi skicka upp en riksdagsledamot i kammaren som kan pressa på lite grann? Jag tror att det vore ganska ohållbart.

Om Tobias Andersson svarar ja på att politiker ska bestämma och på att företag ska bestämma priset undrar jag hur mycket mer Sverigedemokraterna avsätter i sin budget till just läkemedelsförmåner? Regeringen har utökat läkemedelsförmånerna med 1 ½ miljard årligen de senaste fem åren.

Anf. 66 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! När jag lyfter upp en enligt mig ytterst relevant fråga för debatt i riksdagens kammare, när jag belyser att 700 individer i Sverige sannolikt kommer att dö innan de har fyllt 30, som en konsekvens av att Sverige sticker ut i relation till vår omvärld och som enda land i västvärlden inte erbjuder den medicin som hade kunnat ge dem ett drägligt och långt liv, mår Lena Hallengren illa. Lena Hallengren mår illa när jag påtalar det uppenbara i att någonting har gått snett när Sverige är helt ensamma i relation till vår omvärld om att inte stå upp för den patientgruppen.

Jag påstår inte att politiken ska in och detaljreglera varje enskild medicin och hur den tillhandahålls. Men när Sverige är helt ensamma i relation till alla jämförbara stater tycker jag att det finns fog för debatt om vad som har gått snett och varför man inte har tittat noggrannare på det här. Jag tycker att den som lider av den sjukdomen förtjänar det.

För att överleva har bekanta till mig valt att åka till Argentina för att köpa läkemedel. Andra drabbade svenskar har valt att migrera och bli sjukvårdsflyktingar i andra stater, för att Sverige sticker ut internationellt. Därför tycker jag faktiskt att man kan ha den debatten här i Sveriges riksdag.

Jag tycker inte att Lena Hallengren ska fly undan ansvar och bara säga att det här inte är ett ämne för debatt, att det är helt fränkopplat politiken. Visst finns det en politisk dimension när vi är i ett läge där Sverige sticker ut. Vi behöver inte detaljreglera saker och ting. Men när vi har svart på vitt att alla andra gör annorlunda borde det åtminstone finnas fog för kritik mot och självrannsakan hos regeringen.

Frågan jag ställde och som jag inte har fått svar på från Lena Hallengren är vad hon låter hälsa dem som vet att de i Sverige kommer att leva tills de är 30, trots att de hade kunnat leva ett långt liv om de hade bott i ett annat land.

Anf. 67 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tycker att det handlar om respekt i diskussionen gentemot målgruppen och inte om populism. Man ska inte tro att den enkla lösningen är att vi politiskt ska börja bestämma vilka läkemedel som ska ingå

i läkemedelsförmånen och inte. Jag har en dialog med enskilda individer, och jag fortsätter att ha det – för att svara på Tobias Anderssons fråga.

Det är ändå viktigt att förstå, Tobias Andersson, att även om man säger att ett läkemedel är tillåtet i ett land betyder inte det att det är tillgängligt och avgiftsfritt. I det här sammanhanget är det helt centralt. Att bara tillåta det och inte säga att det ingår i läkemedelsförmånen, att man inte får det utan extra kostnad, innebär ju att det inte är tillgängligt för alla.

Jag ställde frågan tre gånger, och Tobias Andersson kunde inte svara på om det är politiker som ska bestämma vilka läkemedel som ska användas. Tobias Andersson tycker uppenbarligen att företagen kan sätta precis vilket pris de vill, och sedan ska svenska folket betala.

Om vi börjar med principen att företagen själva sätter priset blir problemet att vi inte kommer att kunna ta in nya läkemedel och nya terapier, eftersom våra resurser inte är obegränsade. Ambitionen är förstås hela tiden att pressa ned priserna, att vara tydliga med det. Men vi ska självklart också se till att man kommer överens och att de möjliga behandlingar som finns ska ges till dem som har behov, och det ska göras utan avgift. Men det är inte politiker som ska bestämma vilka läkemedel som ska finnas. Det är inte läkemedelsföretag som ska sätta priserna, utan här ska vi fortsätta vårt arbete.

Vi har utrett det här systemet tidigare. Vi ska titta på det igen. Vi måste nämligen ha ett system som tar in alla parametrar och som gör så att den som behöver läkemedel får det, även om det är säräkemedel. Det finns allt fler säräkemedel och allt fler patientgrupper som är allt mindre.

Men företagen kan inte bara själva sätta sina priser. Jag hoppas att Tobias Andersson håller med mig om det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2021/22:546 om skyddsnätet för sexualbrottsutsatta

Anf. 68 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Marléne Lund Kopparklint har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att förebygga onödigt lidande för sexualbrottsutsatta barn och vuxna genom att säkerställa att det finns kunskapsbaserad traumavård tillgänglig för dem. Hon har också frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit med anledning av att utvecklingen har inneburit att antalet sexualbrottsutsatta barn har ökat. Marléne Lund Kopparklint har även frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta när skyddsnäten brister ute i landet när det gäller adekvat vård för människor som har blivit utsatta för sexualbrott.

Inledningsvis vill jag understryka vikten av att vuxna och barn som har utsatts för sexualbrott får den vård och behandling som de behöver. Sexuellt våld har, som Marléne Lund Kopparklint uppmärksammar här och har uppmärksammat tidigare, en djupgående påverkan på den fysiska och psykiska hälsan. Posttraumatiskt stressyndrom förekommer i hög grad hos personer som har utsatts för sexuellt våld, och det finns en ökad risk för psykiatriska tillstånd som ätstörningar och självskadebeteende.

Regionerna behöver se till att hälso- och sjukvården har goda förutsättningar för att kunna ta om hand de vårdbehov som finns, både akuta och på längre sikt. Att få rätt insatser i det akuta skedet är viktigt för att inte drabbas av ohälsa senare i livet.

I likhet med Marlène Lund Kopparklint vill jag framhålla att tillgången till kunskapsbaserad behandling och traumavård är nödvändig. Sena effekter av våldet kan vara svårare att upptäcka än de akuta. En grundläggande förutsättning är att vårdens medarbetare har kunskaper om våldets kopplingar till hälsan och vanliga symtom där våld kan vara en bakomliggande faktor.

Regeringen stöder regionerna i arbetet med en mer jämlik, tillgänglig och kunskapsbaserad vård för personer som har utsatts för sexuellt våld. Det görs inom ramen för flera överenskommelser med Sveriges Kommuner och Regioner. Enligt överenskommelserna ska regionerna bland annat säkerställa en tydlig vårdkedja, se till att patienter, inklusive de med en komplex problematik, erbjuds vård baserad på bästa möjliga kunskap och utveckla den psykiatriska traumavården.

När det gäller traumavården har regeringen även gett ett uppdrag till Linköpings universitet att ta fram ett kompetensutvecklingsprogram för personal både i första linjens vård vid psykisk ohälsa och i den specialiserade psykiatrin för barn och unga.

Därutöver har regeringen tagit initiativ till en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och ett tillhörande åtgärdsprogram, som ska lägga grunden för ett mer målinriktat och samordnat arbete på området. Målet är att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Jag vill avsluta med att säga att jag delar Marlène Lund Kopparklints engagemang för det här viktiga området. Och jag vill på nytt betona att det är självklart att barn och vuxna som utsatts för sexualbrott ska få en adekvat vård som förebygger onödigt lidande längre fram i livet och att regionerna ska se till att hälso- och sjukvården har förutsättningar att erbjuda sådan vård.

Anf. 69 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för svaret.

I så många år har vi valt att titta bort och att inte prata om detta fenomen tillräckligt mycket. Tystnadskulturen har nästlat sig in överallt. Resurser har inte prioriterats inom socialtjänsten, sjukvården eller rättsväsendet. Pedofiler, sadister, psykopater, predatorer – ja, låt oss den här sista debatten för mandatperioden om just detta ämne ta bladet från munnen och tala klarspråk – dessa vidriga odjur har i princip helt oskyddat fått härja runt bland våra barn och har utsatt många av dem för de mest vidriga brott som finns. De har berövat barnen deras barndom och hotat hela deras existens.

Frågan som alla ministrar och riksdagsledamöter bör ställa sig är: Hur är det möjligt att 25 procent av alla barn har blivit utsatta för sexuella övergrepp i olika former?

Inledningsvis vill jag ge socialministern lite ros. Sedan kommer jag till riset. Jag ska ge ministern att det efter alla debatter som vi har haft med varandra har skett en attitydförändring. För första gången pratar vi samma språk, och budskapet är tydligt. Vi är båda överens om att saker och ting måste förändras gällande detta stora folkhälsohot.

Jag kommer dock inte att luta mig tillbaka och känna mig lugn. Alla som är i behov av kunskapsbaserad traumavård måste få det, och jag måste få se bevis för att de får det, fru talman.

Tyvärr har regeringen haft alltför många chanser att leverera mer än bara ord. Flertalet gånger har jag i denna talarstol fått höra att det inte är regeringens eller riksdagens ansvar att se till att det finns tillräckligt god sjukvård ute i landet. Lika många gånger har jag hävdats motsatsen. Gång på gång har jag talat om för ministern att vi aldrig någonsin skulle acceptera om man tog bort ortopedakuten och på vinst och förlust skickade hem folk med sina brutna ben.

Regeringen accepterade ju inte hur regionerna och kommunerna skötte sig under pandemin. Annars hade man inte haft veckovisa presskonferenser tillsammans med Folkhälsomyndigheten när det begav sig. Då gav man direktiv om hur hälso- och sjukvården skulle skötas. Det står dessutom klart och tydligt i socialministerns ansvarsbeskrivning på regeringens hemsida att hon har hand om sjukvård.

Mot bakgrund av detta finns det mer att önska vad gäller att laga de stora maskor som finns i samhällets skyddsnet för sexualbrottsutsatta, fru talman. Rätten till bästa möjliga hälsa är en mänsklig rättighet, också för den som utsatts för våldtäkt, incest eller andra sexuella övergrepp. Sexualbrott drabbar alla, men kvinnor och barn är i absolut majoritet av de drabbade.

Av dem som misstänks för sexualbrott är 98 procent män. Detta gör sexuella övergrepp till ett av vår tids största jämställdhetsproblem. Redan år 2013 definierade WHO sexuella övergrepp som ett globalt hot mot folkhälsa och mänskliga rättigheter som kräver brådskande åtgärder.

Det femte jämställdhetspolitiska delmålet är jämställd hälsa. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor. Men det finns inga sammanhängande vårdkedjor och heller ingen nationell strategi för att få dem på plats. Det är precis detta som regeringen och socialministern måste svara på, särskilt till Lilla F, Lilla C, Lilla K och Lilla M, barn som har blivit utsatta. Vilken hjälp kan de kräva?

Anf. 70 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Marléne Lund Kopparklint, för interpellationen och för möjligheten till en avslutande diskussion i ämnet! Även om tonläget i våra debatter ibland är lite hetsigt är det min uppfattning att vi står på samma sida. Jag tror nog att alla här i kammaren står på samma sida.

Jag hörde att justitieministern före mina interpellationsdebatter hade debatter som handlade om våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld. Det här är otroligt angelägna frågor. Men staten, regeringen och riksdagen, har sin roll att spela. På samma sätt som i alla debatter som jag som socialminister deltar i finns det när det gäller sjukvården en självklar del som är regeringens och det nationellas ansvar. Det säger jag inte för att komma undan utan snarare för att sätta press på regionerna som ju har ansvaret. De ska etablera eventuella kliniker, samverkan och center och anställa personal.

Vi på nationell nivå gör många olika saker. Dels ska vi se till att det finns ekonomiska förutsättningar. Vi har överenskommelser med Sveriges Kommuner och Regioner om sådant som till exempel har med kvinnors

hälsa att göra. Det har möjliggjort att man kan satsa och bygga ut vården som ska möta den som utsatts för sexuellt våld. Till detta är 1 ½ miljard om året avsatt. Det är självklart viktigt att regionerna ser frågan om sexuellt våld som en del av detta.

Det finns en institution som arbetar med detta. Jag tänker på Barnafriid vid Linköpings universitet som tar fram kunskap, på tal om att väldigt mycket handlar om att förstå vad man möter. Det är något vi jobbar med parallellt.

Vid universitet och högskolor har nu 89 program fått in frågan om våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld i sina utbildningar. Det är väldigt ovanligt att man går in så här brett i utbildningar. Man förväntar sig att utvecklingen och kompetensförstärkningen kommer ändå. Vi har dock inte väntat in det eller låtit det ske på annat sätt, utan vi har lagt in det i 89 utbildningar. Jag hoppas att också det bidrar till att man både upptäcker det här och vet hur man ska agera.

Samtidigt står jag inte här, vare sig nu eller någon annan gång, och säger att detta fungerar perfekt och att det inte finns några brister. Men regionerna måste fortsätta sitt arbete. Ibland har man ett center och ibland har man andra sätt att arbeta på, men man måste försäkra sig om att man kan ge vård oavsett om människor söker för misstänkt cancer, benbrott eller för att man blivit utsatt för sexuellt våld. Det är regionens ansvar. Man kan inte göra hälften av jobbet, och man kan inte ta varannan patient. Man kan inte säga: ”Vi gör allt, men det här med sexuellt våld tror vi att någon annan ska göra.” Sjukvården är regionernas ansvar.

Jag förstår att regionvalet kommer att handla om många olika frågor. Låt oss hoppas att detta är en av de frågor som kan komma upp till debatt och diskussion. Ett av tre val den 11 september är just till regionen och avgör sjukvårdens framtid.

Anf. 71 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Vems är ansvaret när skyddsnätet och ansvaret brister för människor – för barn? Den frågan ställer jag till socialministern.

Man kan inte hålla på och prata på det här sättet. Vi måste fokusera på rätt saker. Nu fokuserar vi än en gång på mäns våld mot kvinnor. Men jag talar om sexualbrott mot barn och att man måste ha kunskap om trauma och specialistkunskap om sexuella övergrepp. Det är vad vi diskuterar här i kammaren just nu.

Sveriges regioner har inte verktyg för att hantera frågan på ett patient-säkert sätt. Ett tecken på detta är att bara i Stockholm står över 1 000 sexualbrottsutsatta i kö för att få adekvat vård och behandling hos organisationen Wonsa. Det saknas även krav på vilket slags utbildning som ska ge den kunskapshöjning som så tydligt behövs och efterfrågas.

Vi här i riksdagen skulle aldrig acceptera om man helt plötsligt plockade bort akutmottagningar så att folk inte fick rätt vård i tid. Då skulle vi agera och ta till metoder för att laga skyddsnätet.

Det övergripande målet för Socialstyrelsens nationella handlingsplan för ökad patientsäkerhet i hälso- och sjukvården 2020–2024 är att ingen patient ska behöva drabbas av vårdskada. Med vårdskada avses lidande, kroppslig eller psykisk skada eller sjukdom samt dödsfall som hade kunnat undvikas om adekvata åtgärder hade vidtagits vid patientens kontakt med hälso- och sjukvården.

Situationen är akut. Det är vad jag vill säga till socialministern. Hur många barn och vuxna ska behöva ta livet av sig för att de inte får adekvat vård av regionerna? Sjukvården ska enligt lag vara jämlik, jämställd och fördelas efter behov. Sexualbrottsutsatta är en grupp som riskerar onödigt lidande och men för livet om de inte får adekvat vård och behandling i tid. Detta måste tillgodoses av svensk sjukvård. Brister man där måste riksdagen och regeringen gå in.

Barn ska inte utsättas för sexuella övergrepp under sin uppväxt. Alla måste förstå de förödande konsekvenser som blir resultatet av att ett barn skräms till tystnad och tvingas bära på de mest vidriga hemligheterna. När dessa barn växer upp, blir vuxna och inte har fått rätt hjälp i tid ökar risken för suicid, missbruk, fortsatta övergrepp, kriminalitet och psykisk ohälsa.

Utan tillgång till sjukvård för kvinnor som har blivit utsatta för sexuellt våld är vården inte jämställd. Samma sak gäller om barn inte får adekvat hjälp och vård.

Stödet till brottsoffret och dess familj blir ineffektivt och skadorna som brottsoffret åsamkats blir livslånga när tillfälle inte ges att låta skadorna läkas på grund av utebliven adekvat vård. Dessutom kan själva vittnesmålet utebli om den som utsätts inte kan lita på att samhället kan erbjuda vård. Om man inte har fått upprättelse i en rättsprocess tappar man förtroendet för hela rättssamhället. Framför allt, socialministern och fru talman, sviker vi brottsoffren ständigt. Vi sviker de 25 procent av alla barn som blir utsatta för sexualbrott. Det är fullständigt oacceptabelt att skjuta över ansvaret för frågan på regionerna.

Det här måste vi ta tag i. När vi står här i kammaren kan man inte bara ducka och lägga över ansvaret på någon annan. Det gör man ju inte i andra frågor när det brister. Varför skulle man då göra det här och nu, fru talman?

Anf. 72 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Det blir så svårt att föra en diskussion där jag ska ta ansvar för det som regionerna har huvudansvar för.

Jag tar ansvar för vad regeringen gör, hur regeringen agerar. Jag vet inte om det är någon tröst för Marlène Kopparklint eller någon annan, men om det skulle läggas ned en akutmottagning någonstans skulle ju inte regeringen rycka in och öppna den igen. Sannolikt skulle man inte göra det, för man vet vilken debatt det skulle bli. Här behöver vi naturligtvis bidra med att se till att det finns resurser, att det finns kunskap och att det finns kunskapscenter. Men jag vänder mig väldigt bestämt emot Marlène Kopparklints beskrivning att vi lämnar ifrån oss ansvaret, därför att ansvaret ligger på regionerna.

Vad gör då regeringen? Jag tänker inte stå här och försvara att regionerna inte gör sitt jobb. Det är det som skulle bli kontentan om jag skulle säga att regionerna är jättebra på det här och sedan skulle begära in uppgifter från regionerna om allt de gör. Jag vet att det finns många som har mottagningar och som jobbar med samverkan, och det finns en massa statistik över detta.

Jag är inte heller nöjd. Därför fortsätter vi att se till att det finns resurser och jobbar med de här frågorna på det sätt som en regering och som staten kan göra.

Vad har då regeringen gjort? Jag kan inte låta bli att ändå nämna en del saker som handlar om alltifrån pengar till kartläggning för att få veta hur det ser ut, inte nödvändigtvis för att använda i debatter utan framför allt i dialogen med regionerna som huvudmän.

I enlighet med tilläggsöverenskommelserna när det gäller kvinno- och förlossningsvård skrev man specifikt in att det handlar om att också kunna möta denna målgrupp.

Det finns inte på något sätt ett försvar av det som Marlène Kopplarklint beskriver. Det vore intressant att se vilka regioner som varken har mottagningar eller i sin akuta vård kan ta emot de barn och unga som söker akut och varför det är så. Det är en uppföljning som vi gör gentemot Sveriges Kommuner och Regioner med regelbundenhet, men det är deras ansvar. Jag kan inte svara Marlène Kopparklint på något annat sätt.

Anf. 73 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Pengar och kartläggning, kvinnor och förlossningsvård – nu pratar socialministern än en gång om andra frågor där man har agerat när det gäller sjukvård. Jag skulle vilja råda socialministern att kartlägga hur det ser ut i regionerna. Sedan får vi ta tillbaka frågan hit till riksdagen och försöka se vad det är som är problematiskt, för helt uppenbart är det ju inte tillräckligt med insatser när 25 procent av barnen blir utsatta för sexualbrott och upplever att de inte får adekvat vård.

Vi måste börja sätta brottsoffren i första rummet. Vi måste stå upp för alla barn och vuxna som blir och har blivit utsatta för de mest vidriga brott som finns. Alla dessa människor måste ha röster. Alla vuxna kanske inte kan få upprättelse, men de ska känna trygghet i att samhället gör allt för att motverka dessa brott och att det också finns specialiserad vård som har vetenskapligt bevisad effekt.

Sexualbrott ger vårdkrävande skador. Våldtäkt är det trauma som oftast leder till posttraumatiskt stressyndrom och som har den starkaste kopplingen till självmord, självmordstankar och självskada. Konsekvensen är ett förändrat liv med varierad grad av smärta, utmattning och psykisk ohälsa. Och risken för suicid ökar med tolv gånger om man har blivit utsatt för ett sådant brott.

Nu, fru talman, har jag gett ministern riset. Om man på allvar hade velat hjälpa alla barn och vuxna som utsatts för sexuella övergrepp i sin barndom hade vi inte bara hört en massa fina ord, utan då hade vi sett socialministern peka med hela ena handen ut till landets 21 regioner och med den andra handen klippa ett band för att inviga ett nationellt centrum för sexualbrottsutsatta människor. Det skulle jag ha velat se.

Anf. 74 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Personer som utsätts för sexuellt våld ska naturligtvis inte bara ha hjälp och stöd utan också vård i de olika skeden i livet som man behöver det. Det handlar om det akuta, och det kan vara senare i livet. Det gäller att se till att olika delar av samhället har möjlighet och kunskap att upptäcka men också veta vart de kan hänvisa för den vård och behandling som behövs.

Jag kan inte ge Marlène Kopparklint ett svar som innebär att det är statens och regeringens ansvar att organisera specialistmottagningar eller själva vården. Men vi fortsätter arbetet med att ligga på regionerna om att teckna överenskommelser, göra kartläggningar och begära in analyser och uppföljningar av hur arbetet går.

Jag är definitivt inte nöjd. Jag tänker inte stå här och försvara en enda region som inte gör sitt arbete. Det kan jag garantera.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2021/22:549 om stadsplanering och samverkan för trygga bostadsmiljöer

Anf. 75 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Roger Hedlund har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att inom det bostadspolitiska området ge kommuner och andra aktörer förutsättningar att verka mot kriminalitet samt verktyg för stadsplanering och samverkan för att trygga bostadsmiljöerna.

Enligt en undersökning av Novus, gjord på uppdrag av Hyresgästföreningen, upplever 90 procent att de är trygga i sitt bostadsområde. Enligt den nationella trygghetsundersökningen från Brottsförebyggande rådet känner sig drygt sju av tio trygga när de går ut ensamma sent en kväll i sitt eget bostadsområde.

Trots detta återstår mycket arbete, och regeringen tar frågan på stort allvar. För att minska otryggheten i samhället måste både brotten och brottens orsaker bekämpas. Regeringen har tagit viktiga steg mot ett stärkt brottsförebyggande arbete som involverar hela samhället, och utvecklingen av arbetet fortsätter. Regeringen har nyligen beslutat om en lagrådsremiss med förslag som innebär att kommunerna får ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete. Regeringen har också beslutat att tillsätta en utredning som ska titta på om ett statligt ägt fastighetsbolag kan vara ett effektivt och ändamålsenligt sätt att förebygga, minska och motverka segregation och den brottslighet som den kan medföra i områden med socioekonomiska utmaningar.

Arbetet för att minska och motverka segregationen är ett av regeringens mest prioriterade områden, inte minst vad gäller trygghetsfrågorna. Otryggheten är större i socioekonomiskt utsatta områden än i andra områden. Att stärka möjligheten till platssamverkan kan öka den upplevda tryggheten och förebygga brott. Regeringen har gett Boverket i uppdrag att undersöka förutsättningarna för stärkt platssamverkan. Uppdraget utmynnade i rapporten *Förutsättningar för stärkt platssamverkan*. Regeringen har därefter bjudit in berörda aktörer, såsom Fastighetsägarna, Sveriges allmännyttas intresseorganisationer och myndigheter, till en hearing för att inhämta synpunkter om vilka eventuella åtgärder som behövs för att stärka möjligheterna till platssamverkan. Det har gett regeringen bättre förutsättningar att stödja arbetet med platssamverkan i Sverige. Rapporten, tillsammans med de synpunkter som kommit in, bereds just nu i Regeringskansliet.

Anf. 76 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Tack så mycket, bostadsminister Johan Danielsson, för svaret på min interpellation!

Trygga bostadsmiljöer borde vara det normala i Sverige. Bilden är dock en helt annan. Det nya normala i Sverige är skjutningar och sprängningar, och det sker genom kontrollerad religiös extremism i dessa utsatta bostadsområden. Gängkriminalitet, öppen droghandel och människor som inte vågar vittna är det nya normala Sverige.

Här behöver rättsväsendet stärkta resurser, vi behöver hårdare lagstiftning, polisen behöver fler verktyg och vi behöver fler poliser på plats.

På det bostadspolitiska området, som vi debatterar i dag utifrån denna interpellation, behöver vi bland annat en nationell handlingsplan för trygga bostadsområden, för att veta exakt hur kommunerna kan jobba för att trygga våra bostadsområden framöver. Vi behöver en trygg stadsplanering när det gäller både de befintliga bostadshusen och de som kommer att byggas framöver, alltså i byggfasen. Vi behöver en platsamverkan, alltså en så kallad BID-samverkan där myndigheter, fastighetsägare och civilsamhälle kan verka tillsammans för att åter skapa trygghet i samhället.

Det svar som jag får från bostadsministern ger egentligen inget besked om hur vi åter ska trygga våra bostadsområden, framför allt på det bostadspolitiska området. Inget av de förslag som regeringen nu lägger fram är ju genomfört eller utrett, utan det handlar bara om att hasta fram något för den kommande valrörelsen.

Fru talman! Jag vill ha en regering som ser problemen innan de uppstår, inte en regering som kommer med förslag i efterhand. Vi behöver framförhållning i bostadspolitiken.

Vi har sett den här utvecklingen tydligt. Det har varit en misslyckad migrationspolitik som har inneburit att vi fått ett ökat behov av bostäder i Sverige. Det finns också en tydlig koppling till den misslyckade migrationspolitiken när det gäller antalet otrygga och utsatta områden i Sverige. Vi ser en ökad trångboddhet och en segregation som breder ut sig.

Detta är den regering som i den svenska kylan 2015 lät slå upp tältläger för att möjliggöra för fler migranter att komma till Sverige. Man införde också tidsbegränsade bygglov för att på så vis få fram fler bostäder som tillfälligt skulle stå på plats. Alla förstår ju vad tillfälliga bostäder innebär. Det blir mer utsatta och förslummade områden.

Detta är den regering som införde anvisningslagen, som innebar en bostadsgaranti bara till nyanlända migranter. Det betydde att kommunerna behövde köpa bostäder och ge förtur i bostadskön till de migranter som kom till Sverige. Varje enskilt förslag som den här regeringen har kommit med har lett till försämringar och försvårat för att åter skapa trygghet i våra bostadsområden.

När vi i dag pratar bostadspolitik skulle jag vilja veta: Var är regeringens åtgärder för att trygga våra bostadsområden? När kommer förslagen för att se till att inga fler utsatta områden existerar i Sverige? Och när ska regeringen se till att det inte finns några utsatta områden i Sverige? Under er mandatperiod har de ökat från 53 till 61.

Anf. 77 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Tack, Roger Hedlund, för frågorna! Som jag sa i mitt inledningsanförande är arbetet för att minska och motverka segregationen en

av regeringens mest prioriterade frågor, inte minst när det kommer till trygghet.

Sedan är det, precis som Roger Hedlund själv säger, så att lokal samverkan mellan fastighetsägare, näringsidkare och det allmänna kan bidra till en positiv utveckling för att öka tryggheten och minska känslan av utanförskap i dessa områden. Rapporten från Boverket om förstärkt platsamverkan bereds just nu i Regeringskansliet, precis som jag sa i mitt inledande anförande.

Men det finns redan flera framgångsrika exempel på platssamverkan i Sverige. Ett exempel som jag skulle vilja lyfta fram och som också delvis är ett svar på de frågor som Roger Hedlund ställer är Drottninghög i Helsingborg. För några veckor sedan hade jag själv förmånen att få besöka detta område.

För er som lyssnar på debatten och inte känner till Helsingborg kan jag berätta att Drottninghög är ett av de första miljonprogramsområdena i Sverige. Det uppfördes under åren 1965–1975. Miljonprogrammet representerade då på många sätt framtiden och drömmen om goda bostäder för alla. Men Drottninghög är dock, precis som många av dessa områden, ett område som under de senaste åren har präglats av socialt utanförskap, hög arbetslöshet och hög upplevd otrygghet hos de boende.

Helsingborgshem – allmännyttan alltså – gick ihop med Helsingborgs stad och en rad andra aktörer för att utveckla området. På ett föredömligt sätt involverade man också invånarna i arbetet genom en lång rad djupintervjuer. Målet är uttalat att göra Drottninghög till en integrerad del av staden och tillföra fler bostäder för olika behov och målgrupper.

Stadsdelen bestod tidigare enbart av hyreslägenheter men har nu blandats upp med bostadsrätter och äganderätter både i flerfamiljshus och i radhus. Samtidigt utvecklas service, infrastruktur, grönområden och mötesplatser. Tryggheten i bostadsområdet ökar. Det är ett mycket inspirerande exempel på hur platssamverkan konkret kan se ut i verkligheten.

Vad säger då de aktörer i Helsingborg som har varit centrala för att få den här utvecklingen på plats? Vad säger Helsingborgshem? Vad förväntar man sig av staten? Jo, man önskar att staten ska återinföra det investeringsstöd som Sverigedemokraterna och Moderaterna har tagit bort. Det var helt avgörande för att komma igång och påbörja den omvandling av området som nu har skett.

Riksbyggen är den första aktör som bygger bostadsrätter i området. Man har varit helt central för att visa att det finns en marknad som gör flera andra aktörer villiga att bygga och att vi får blandade upplåtelseformer. Det bidrar till en tryggare boendemiljö. Vad säger Riksbyggen när man träffar dem på plats i Helsingborg? Jo, de säger att det statliga investeringsstödet var helt avgörande för att Riksbyggen skulle kunna gå in som aktör. Man byggde både bostadsrätter och hyresrätter. Att man vågade gå in i området berodde helt på det statliga investeringsstödet för hyresrätter – det stöd som Moderaterna och Sverigedemokraterna tog bort så fort de fick tillfälle till det här i kammaren. Det är ett stöd som aktivt har fungerat och lett till omvandling av områden när kommuner i samverkan med andra har använt det som ett aktivt verktyg.

Detta är konkret politik som vi har genomfört och som har gett resultat i verkligheten och som Sverigedemokraterna konsekvent har motarbetat.

Anf. 78 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Ja, vi vet ju vad investeringsstödet leder till. Det är ökade framtida kostnader för våra skattebetalare. Det är nu 9 miljarder kronor som ska betalas framöver, där man i stället hade kunnat förstärka bostadsbidrag och bostadstillägg för de grupper som är i behov av ekonomiskt stöd för sitt boende. Det vet vi alla. Det vet regeringen, men man måste ju kunna leverera någonting på det här området, och då gör man någonting som kostar väldigt mycket.

Vi ska veta att det bara är ett fåtal bostäder som har byggts med det här stödet, och det är inget som jag direkt skulle vara stolt över som bostadsminister, fru talman.

Vad vi behöver göra är att anslå statliga medel till områdesplanering i de utsatta områdena för att se till att reträttvägar tas fram och att man omöjliggör attacker mot blåjuspersonal som agerar i dessa bostadsområden. Man behöver se till att det finns en fysisk planering.

Exempelvis finns det i dag stora spindelnät av vägar i dessa utsatta miljonprogramsområden som är byggda på 1960-talet. Det omöjliggör i stället för att skapa ökad trygghet. Människor fördelar sig på olika instanser när man ska bege sig runt i bostadsområdena. Det är bättre att ha ett mindre antal med bättre belysning, som gör det möjligt för människor att känna sig trygga när de möts av andra människor.

Det finns alltså väldigt mycket att göra på det området. Men där har det varit tyst från regeringen under alla dessa år. Man har hellre lagt fokus på andra områden, till exempel att underlätta för en ökad migration, vilket vi ju vet är orsaken till att vi har dessa utsatta områden i dag.

Vi behöver kunna förverka de hyreskontrakt som kriminella personer innehar. När det handlar om brott som begås i närheten av bostaden, i bostaden eller i lokaler som man hyr behöver vi underlätta och möjliggöra för hyresvärdar att vräka dessa människor för att se till att få trygghet i våra bostadsområden. Det kan inte vara så att kriminella människor fortsätter att vistas i områden där de begår brott.

Vi behöver också motverka otryggheten. Det ska finnas kontrakt som specificerar det maximala antalet boende i en lägenhet. Fastighetsägarna ska kunna fastställa ett sådant antal, och det ska också lagstadgas, så att vi ger fastighetsägarna ett verktyg att agera mot trångboddhet.

Hyresvärdar och myndigheter behöver också få kontrollerande verktyg för att motverka svartuthyrning. Vi behöver se till att myndigheterna kan samverka med sina register, som Skatteverket har kunnat göra i sitt pilotprojekt, för att möjliggöra att man får bort människor som sitter på felaktiga folkbokföringar. Det handlar om personer som tillskansar sig bidrag de inte ska ha. De kanske inte ens befinner sig i landet men har en folkbokföring i Sverige för att ha tillgång till svensk sjukvård och så vidare.

Detta är frågor som Sverigedemokraterna har lyft fram under lång tid. Här hade vi kunnat göra en avgörande skillnad för att se till att dessa utsatta områden inte ska existera i framtiden. Men från regeringens sida har det varit total tystnad.

Vi behöver en regering som är aktiv på det här området och tar tag i problemen – inte en regering som sitter i åtta år utan att göra någonting för att skapa trygghet för dem som bor i dessa miljöer.

Vi ser att antalet utsatta områden har ökat från 53 när regeringen tillträdde till 61 områden i dag. De gånger ett utsatt område faller bort på listan tillkommer det två nya. Det är så framtiden ser ut med en socialdemokratisk regering. Den framtiden är jag orolig för, och jag hoppas att jag delar den oron med en majoritet av våra väljare efter valet.

Anf. 79 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Först kort om påståendet att investeringsstödet bara leder till att ett väldigt litet antal bostäder produceras: Av alla hyresrätter som byggts de senaste åren har 20 procent byggts med hjälp av investeringsstödet. Investeringsstödet är en starkt bidragande orsak till att vi sedan 2018 betar av det underskott av bostäder som vi har byggt upp för att vi under lång tid har byggt för lite. Påståendet är alltså helt enkelt inte sant. Investeringsstödet är en bidragande orsak till att byggtakten är väsentligt högre nu än under den tid då högerpartierna styrde Sverige.

Sedan är det precis som Roger Hedlund sa: En bättre fysisk planering är centralt i det brottsförebyggande arbetet och för att skapa tryggare bostadsmiljöer i dessa områden. Därför var det också när vi antog det nationella brottsförebyggande programmet viktigt att en av målsättningarna för programmet var att brottsförebyggande aspekter ska beaktas i den fysiska planeringen. Där är vi alltså överens. Detta gäller både vid ny- och ombyggnation av bostäder och i den offentliga miljön.

Hur man ska hantera människor som är kriminellt aktiva och därför skapar otrygghet i sina bostadsområden är också mycket riktigt en viktig fråga. Det är en fråga som faller under justitieministerns ansvar i regeringen, och regeringen avser att återkomma i frågan inom kort.

Regeringen arbetar också för att kunna utfärda förbud för personer i kriminella miljöer att vistas på vissa platser. Detta görs för att vässa arbetet mot gängen och deras rekrytering av barn och unga. I närtid kommer vi därför att tillsätta en utredning med uppdrag att undersöka möjligheten att meddela geografiskt avgränsade vistelseförbud utan direkt koppling till att personen i fråga dömts för brott.

Detta kan innebära att personer med kopplingar till gängkriminalitet får begränsade möjligheter att vistas på särskilt utsatta platser. Det kan till exempel handla om att förbjuda personer som är involverade i gängkriminalitet eller narkotikaförsäljning att vistas på en viss plats. Detta är något som polisen har efterfrågat.

Samtidigt är naturligtvis begränsningar av rätten att röra sig fritt mycket ingripande. De ska inte användas utan starka skäl. Men på grund av den allvarliga utvecklingen, med skjutningar, sprängningar och annan brottslighet, finns det ändå skäl att se över denna fråga.

Anf. 80 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Det som är intressant att se när det gäller regeringens arbete är att oppositionen med Sverigedemokraterna i spetsen hela tiden trycker regeringen framför sig. Det är, fru talman, kännetecknande för den här regeringen att de förslag till trygghetsskapande åtgärder som kommer fram är de förslag som Sverigedemokraterna lyft fram.

Jag är såklart glad, fru talman, över att regeringen tar till sig Sverigedemokraternas förslag, om än väldigt sent. Det krävs ungefär åtta år innan regeringen tar till sig de förslag vi föreslår. Dock är det ganska oroväckan-

de att vi har en så fantasilös regering, som har huvudansvaret som styrande i Sverige för att ta fram dessa förslag i Regeringskansliet, att det är oppositionen som ständigt får driva på för att det ska hända något på dessa områden.

Men jag är såklart glad att se vissa förändringar. Jag hoppas också, fru talman, att Johan Danielsson efter denna interpellationsdebatt tar med sig de förslag jag lyft fram här så att vi kan få till fler åtgärder för att åter trygga dessa bostadsområden.

Jag är dock föga förhoppningsfull om att denna regering är förmögen att skapa någon förändring inom trygghetsområdet. Vi ser ju att polisen 2015, efter att regeringen tillträtt 2014, presenterade en rapport över de utsatta områden som fanns i Sverige. Antalet var då 53. På dagens datum finns det 61 utsatta områden i Sverige. Det talar sitt tydliga språk om vad det innebär med en socialdemokratisk regering i Sverige.

Vill man få förändring på riktigt och har man ett genuint intresse av att skapa trygga bostadsområden för våra medborgare i Sverige snarare än av att i första hand på alla sätt och vis möjliggöra för migranter att komma till Sverige i stället för att få hjälp på plats där de behöver det, då ska man rösta på Sverigedemokraterna.

Anf. 81 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! I Sverige ska alla vara trygga, oavsett var man bor eller vem man är. Det finns en bred enighet i svensk politik om att vi ska ha fler poliser, skärpta straff och bättre verktyg för att bekämpa brott. Det är bra och viktigt.

Men så fort det handlar om de brottsförebyggande insatserna tar det stopp för Sverigedemokraterna och andra högerpartier. De saknar en politik för hur man löser de problem som uppstår på längre sikt – hur man ser till att kriminaliteten inte uppstår. Tvärtom driver Sverigedemokraterna en politik som skapar mer segregation, ökad ojämlikhet, social otrygghet, fattigdom och sämre skolresultat, vilket i förlängningen göder kriminaliteten.

Detta duger inte. Om man på riktigt vill få bukt med otryggheten måste man föra en politik för det. Straffskärpningar räcker inte. Sverigedemokraterna ser bara halva problemet och kan därför bara komma med halva lösningen.

Detsamma gäller deras så kallade bostadspolitik – jag vet inte ens om man kan kalla den det. Det är mycket prat men lite verkstad.

Jag tog mig friheten att se vad Sverigedemokraterna själva lyfter fram för bostadspolitik på sin valplattform för 2022. Enligt Sverigedemokraterna ska bostadsbristen lösas genom att människor med invandrarbakgrund tvingas lämna sina hem i Sverige och inte genom att man bygger bostäder. Frågan är om detta ens kan kallas för bostadspolitik.

Att prata om fler bostäder betyder inte att det blir fler bostäder. Vi ska säga som det är: Sverige behöver fler bostäder, och vi behöver tryggare bostadsområden. Skillnaden mellan oss och Sverigedemokraterna är att vi inte bara pratar om problemen. Vi lägger också fram konkreta politiska förslag för att lösa dem.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2021/22:138
28 juni

§ 17 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2022) 313 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om särskilda och tillfälliga åtgärder, med anledning av Rysslands invasion av Ukraina, med avseende på förarhandlingar som utfärdats av Ukraina i enlighet med landets lagstiftning

Motion

med anledning av prop. 2021/22:251 Samverkan mot penningtvätt och finansiering av terrorism
2021/22:4776 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M)

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 13.17.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 10 anf. 39 (delvis)
och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsägelse.....	1
§ 3 Anmälan om uteblivna svar på interpellationer	1
§ 4 Anmälan om faktapromemorior	2
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 6 Svar på interpellationerna 2021/22:509, 510 och 557 om säkerställande av kvalitet före kvantitet i polisutbildningen.....	2
Anf. 1 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	2
Anf. 2 KATJA NYBERG (SD)	4
Anf. 3 LUDVIG ASPLING (SD).....	5
Anf. 4 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	6
Anf. 5 KATJA NYBERG (SD)	7
Anf. 6 LUDVIG ASPLING (SD).....	8
Anf. 7 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	9
Anf. 8 KATJA NYBERG (SD)	10
Anf. 9 LUDVIG ASPLING (SD).....	11
Anf. 10 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	12
§ 7 Svar på interpellation 2021/22:520 om incitament för anpassning till Sverige	12
Anf. 11 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	12
Anf. 12 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	13
Anf. 13 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	14
Anf. 14 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	15
Anf. 15 TREDJE VICE TALMANNEN	16
Anf. 16 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	16
Anf. 17 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	17
Anf. 18 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	17
§ 8 Svar på interpellation 2021/22:537 om hyrda anstaltsplatser utomlands.....	18
Anf. 19 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	18
Anf. 20 ADAM MARTTINEN (SD).....	19
Anf. 21 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	20
Anf. 22 ADAM MARTTINEN (SD).....	21
Anf. 23 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	22
Anf. 24 ADAM MARTTINEN (SD).....	23

Anf. 25 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	24
§ 9 Svar på interpellation 2021/22:543 om polisens arbetsuppgifter.....	24
Anf. 26 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	24
Anf. 27 JAN ERICSON (M)	26
Anf. 28 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	27
Anf. 29 JAN ERICSON (M)	28
Anf. 30 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	29
Anf. 31 JAN ERICSON (M)	30
Anf. 32 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	31
§ 10 Svar på interpellation 2021/22:544 om myndighetskampanjen Skratt som kan skada	32
Anf. 33 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	32
Anf. 34 PONTUS ANDERSSON (SD)	32
Anf. 35 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	34
Anf. 36 PONTUS ANDERSSON (SD)	34
Anf. 37 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	35
Anf. 38 PONTUS ANDERSSON (SD)	36
Anf. 39 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	36
§ 11 Svar på interpellation 2021/22:545 om kommunernas ansvar för att bekämpa gängskjutningar	37
Anf. 40 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	37
Anf. 41 JAN ERICSON (M)	38
Anf. 42 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	39
Anf. 43 JAN ERICSON (M)	40
Anf. 44 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	42
Anf. 45 JAN ERICSON (M)	43
Anf. 46 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	43
§ 12 Svar på interpellation 2021/22:551 om förebyggande av brott inom hederskulturer	44
Anf. 47 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	44
Anf. 48 ANN-SOFIE ALM (M)	45
Anf. 49 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	46
Anf. 50 ANN-SOFIE ALM (M)	47

Anf. 51 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	48
Anf. 52 ANN-SOFIE ALM (M).....	49
Anf. 53 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	49
§ 13 Svar på interpellationerna 2021/22:530 och 531 om konkurrensneutralitet samt små och professionsdrivna enheter i primärvården	50
Anf. 54 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	50
Anf. 55 ANDERS W JONSSON (C)	51
Anf. 56 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	52
Anf. 57 ANDERS W JONSSON (C)	53
Anf. 58 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	54
Anf. 59 ANDERS W JONSSON (C)	56
Anf. 60 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	56
§ 14 Svar på interpellation 2021/22:539 om tillgängligheten till sÄrläkemedel	57
Anf. 61 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	57
Anf. 62 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	58
Anf. 63 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	59
Anf. 64 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	59
Anf. 65 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	60
Anf. 66 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	61
Anf. 67 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	61
§ 15 Svar på interpellation 2021/22:546 om skyddsnetet för sexualbrottsutsatta	62
Anf. 68 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	62
Anf. 69 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	63
Anf. 70 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	64
Anf. 71 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	65
Anf. 72 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	66
Anf. 73 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	67
Anf. 74 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	67
§ 16 Svar på interpellation 2021/22:549 om stadsplanering och samverkan för trygga bostadsmiljöer	68
Anf. 75 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	68
Anf. 76 ROGER HEDLUND (SD)	69
Anf. 77 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	69
Anf. 78 ROGER HEDLUND (SD)	71
Anf. 79 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	72
Anf. 80 ROGER HEDLUND (SD)	72
Anf. 81 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	73
§ 17 Bordläggning	74
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 13.17.....	74